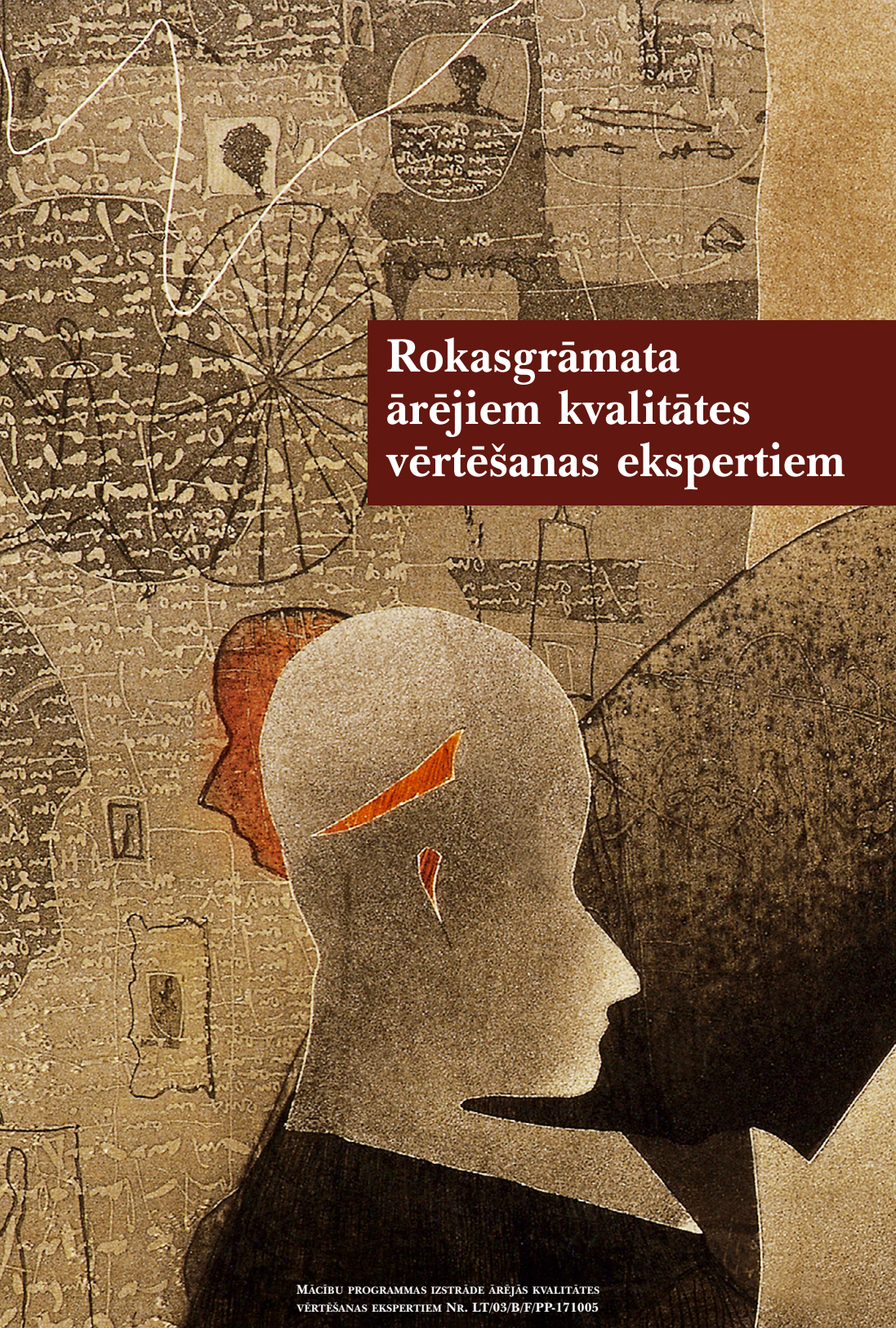

Rokasgrāmata ārējiem kvalitātes vērtēšanas ekspertiem

**ROKASGRĀMATA
ĀRĒJIEM KVALITĀTES
VĒRTĒŠANAS EKSPERTIEM**

Vilņa, 2005

Education and Culture

Leonardo da Vinci

Šo publikāciju finansēja Leonardo da Vinči
programmas koordinācijas atbalsta fonds.

© Autortiesības, intelektuālais īpašums pieder
Leonardo da Vinči projekta No. LT/03/B/F/PP-171005 partneriem.

ISBN 9955-463-07-4
Izdevējs "Sapnu sala".

Mācību programma ārējās kvalitātes vērtēšanas ekspertiem (turpmāk saukta par Programmu) izstrādāta Leonardo da Vinci Projekta Nr. LT/03/B/F/PP-171005 *Mācību programmu izstrāde ārējās kvalitātes vērtēšanas ekspertiem* (turpmāk saukts par Projektu) ietvaros. Publikācijas saturam nav jāsakrīt ar Leonardo da Vinci Programmas koordinācijas Atbalsta fonda viedokli un tas nerada nekādu atbildību.

ROKASGRĀMATA ĀRĒJIEM KVALITĀTES VĒRTĒŠANAS EKSPERTIEM

Mācību programmas izstrāde ārējās kvalitātes vērtēšanas ekspertiem
Nr. LT/03/B/F/PP-171005.

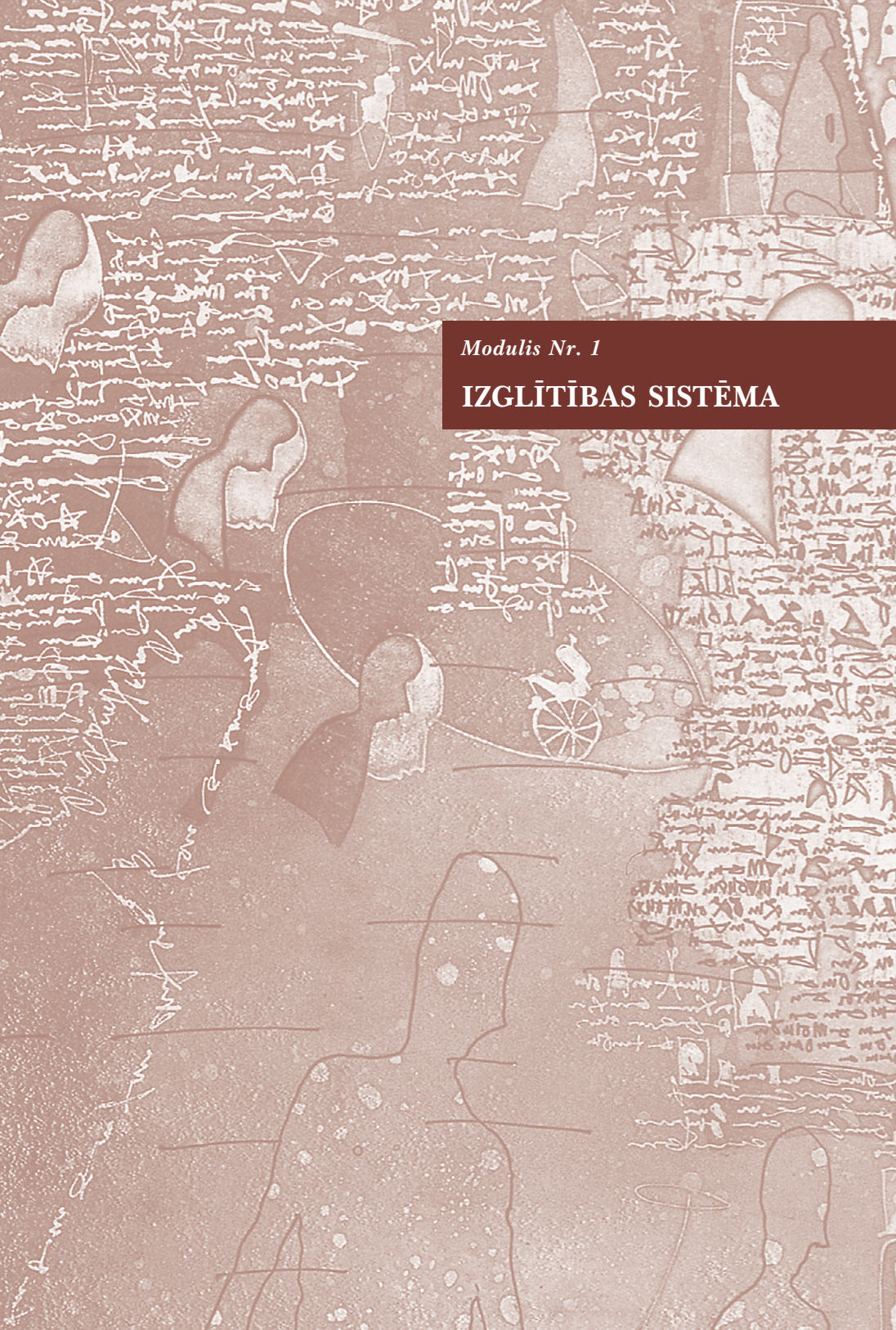
SATURS

MODULIS / 5

- Nr. 1. Izglītības sistēma / 5*
- Nr. 2. Kvalitāte un tās vērtēšana / 19*
- Nr. 3. Iestāžu vērtēšanas jomas un kritēriji / 43*
- Nr. 4. Iekšējā vērtēšana. Pašvērtēšana / 57*
- Nr. 5. Vērtētāju apmeklējums vērtējamā iestādē / 67*
- Nr. 6. Galīgā vērtējuma ziņojums / 83*

PIELIKUMS / 95

- Nr. 1. Augstākā izglītība Latvijā. Shēma / 96*
- Nr. 2. Augstākā izglītība Latvijā. Studiju programmas / 96*
- Nr. 3. Augstākā izglītība Latvijā. Augstskolas un koledžas / 98*
- Nr. 4. Pašnovērtējums. Teksta piemērs patstāvīgam darbam / 106*
- Nr. 5. Izglītības iestādes vērtēšanas kritēriji / 118*
- Nr. 6. Augstākās izglītības iestādes filiāles vērtēšanas kritēriji / 121*
- Nr. 7. Izglītības iestādes studiju programmu vērtēšanas kritēriji / 123*

The background is a dense, textured collage. It features various handwritten notes in a cursive script, some of which are partially obscured by other elements. There are also several line drawings and sketches, including a person in a wheelchair, a person's profile, and abstract shapes. The overall color palette is a range of brown and tan tones, giving it a vintage or artistic feel.

Modulis Nr. 1

IZGLĪTĪBAS SISTĒMA

MODUĻA MĒRĶI

- ♦ Iepazīstināt ar ekspertu apmācības programmas mērķiem, uzdevumiem un īstenošanas pasākumiem.
- ♦ Iepazīstināt ar ekspertu apmācības programmas ieviesējas valsts izglītības sistēmu.
- ♦ Iepazīstināt ar Eiropas profesionālās izglītības un apmācības galvenajām tendencēm.

MODUĻA STRUKTŪRA

Modulis *Izglītības sistēma* aptver galvenos Eiropas profesionālās izglītības un apmācības kvalitātes nodrošināšanas principus. Moduļa mērķis ir iepazīstināt ar apmācību programmas būtību un tās pamatmērķiem.

Modulis piedāvā pārskatu par Eiropas izglītības stratēģiju (ietverot pamata deklarācijas) un tās galvenās idejas. Svarīgs šī moduļa uzdevums ir aprakstīt Eiropas izglītību un profesionālo apmācību apdraudošās grūtības. Kādas izvēlētas Eiropas valsts izglītības sistēma tiek aprakstīta pievēršot īpašu uzmanību profesionālās izglītības un apmācības līmenim. Šis modulis ietver arī profesionālās izglītības iestāžu mērķu izklāstu, to galvenās vadības, darbības un struktūras tendences.

Moduļa *Izglītības sistēma* ilgums ir 4 stundas, no kurām 2 stundas veltītas teorijai un 2 – patstāvīgam darbam.

GALVENĀS TĒMAS

- ♦ Paredzamās Eiropas izglītības un profesionālās apmācības grūtības
- ♦ Eiropas izglītības stratēģijas vadlīnijas.
- ♦ Kvalitātes nodrošināšana Eiropā (vēsture, pieredze).
- ♦ Ekspertu apmācības programmas pamatmērķi un uzdevumi.
- ♦ Eiropas Savienības dalībvalstu izglītības sistēmas. Boloņas Deklarācija (augstākā izglītība). Kopenhāgenas Deklarācija (pamata profesionālā izglītība un apmācība, tālākā profesionālā izglītība un apmācība).
- ♦ Lietuvas izglītības sistēma (valsts izglītības sistēma, profesionālās izglītības un apmācības sistēma, profesionālās izglītības iestāžu mērķi, to darbības galvenās tendences un struktūra).
- ♦ Latvijas izglītības sistēma (valsts izglītības sistēma, profesionālās izglītības un apmācības sistēma, profesionālās izglītības iestāžu mērķi, to darbības galvenās tendences un struktūra).

IEVADS

Uzticēšanās kā kvalitātes uzlabošanas pamatprincips veido Eiropas izglītības un profesionālās izglītības un apmācības pamatu.

Izglītības iestādes ir atbildīgas par to iekšējo kvalitātes nodrošināšanas sistēmu. Ārējo kvalitātes vērtēšanas iestāžu uzdevums ir ieteikumu gatavošana un palīdzība izglītības iestādei, nodrošinot tai lielāku iniciatīvu un neatkarību. Regulāra kvalitātes vērtēšana palīdz iestādei uzlabot tās iekšējo kvalitātes nodrošināšanas sistēmu.

Lai nodrošinātu kvalitāti profesionālajā izglītībā un apmācībā, ir svarīgi:

- izveidot kopēju kritēriju kopumu kvalitātes attīstībai Eiropas līmenī;
- izstrādāt efektīvu pieeju, kas balstās uz kopēju kritēriju un indikatoru kopumu, iezīmēt priekšlikumu sadarbības ietvaram, lai izstrādātu dažādām valstīm kopīgas darbības konkrētos jautājumos;
- veicināt labās pieredzes apmaiņu un brīvprātīgas koleģiālas vērtēšanas izmantošanu dažādos līmeņos (Kopenhāgenas process. Tehniskās darba grupas pirmais ziņojums “Kvalitāte PIA”, 2003);
- kvalitātes nodrošināšanas sistēmu izstrāde un uzlabošana Eiropā kā kopējā profesionālās izglītības un apmācības telpā (“Šāda veida ietvars Eiropā, protams, jābalsta uz valstu ietvareim, kam pašiem jābūt saderīgiem un jāaptver dažādi pamata un tālākās izglītības līmeņi. Nepieciešamā savstarpējā uzticēšanās var rasties tikai no kvalitātes nodrošināšanas instrumentiem, kas ir pietiekamā mērā atbilstoši un uzticami, lai tos varētu abpusēji atzīt. Šajā sakarā “kopējam ietvaram” kvalitatīvas profesionālās apmācības izstrādei (kā Kopenhāgenas Deklarācijas turpinājumam) un platformas izveidošanai augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanai vai akreditācijai (saistībā ar Boloņas procesu) jābūt Eiropas augstākajām prioritātēm.”);
- kvalitātes nodrošināšanas sistēma tiks balstīta uz savstarpēji saskaņotām prasībām, procesu un vadlīnijām;
- Eiropas mērogam būtu jānodrošina kvalitātes nodrošināšanas sistēmu caurskatāmība, nevis jāaizstāj tās;
- jāizveido sadarbība starp iestādēm šī mērķa sasniegšanai.

KVALITĀTES NODROŠINĀŠANA EIROPĀ (vēsture, pieredze)

Kvalitātes nodrošināšanas pastiprinājuma pamatojums

Kvalitātes nodrošināšanas sistēmas radīšanas pastiprinājuma pamatiemesls ir deklarēts Eiropas galvenajos stratēģijas dokumentos (Boloņas Deklarācija, Lisabonas Deklarācija, Kopenhāgenas Deklarācija, Salamankas Konvencija).

Pagājušā gadsimta astoņdesmito gadu sākumā Eiropas izglītības nozares attīstība noveda pie neatkarīgas kvalitātes nodrošināšanas sistēmas izveides, kas līdzinās ASV esošajai (izveidota pirms apmēram 100 gadiem). Profesionālās izglītības un apmācības attiecības ar darba tirgu, zināšanu sabiedrības strauja attīstība stimulēja profesionālās izglītības un apmācības pārmaiņas. Par mācību/studiju kvalitāti atbildīgā inspektorāta funkcijas kļuva liberālākas. Rietumvalstīs nepastāvēja ievērojamas svārstības starp pārraudzību un neatkarību. Šīs valstis pieredzēja mazāk revolucionāru uz standarta balstītas kvalitātes nodrošināšanas sistēmas radīšanas procesu. Pirmās četras valstis, kas izveidoja neatkarīgu kvalitātes nodrošināšanas sistēmu astoņdesmito gadu sākumā bija Apvienotā Karaliste, Dānija, Nīderlande un Francija. Astoņdesmito gadu vidū gandrīz visas Eiropas valstis bija pieņēmušas ideju par valsts mēroga kvalitātes nodrošināšanu, daudzas no tām bija uzsākušas tādas ieviešanu. Tomēr sasniegumi augstākās izglītības sistēmā bija daudz labāki nekā profesionālajā izglītībā un apmācībā.

Kvalitātes nodrošināšanas vēsturiskais un politiskais konteksts

Daudzās Rietumeiropas valstīs vērtēšanas svarīgākais mērķis ir uzlabojums un atbildība. Akreditācija, ja tāda pastāv, ir attiecīgās vērtējamās nozares ministrijas ziņā, kamēr kvalitātes vērtēšana ir neatkarīgu iestāžu ziņā.

Tomēr Austrumu un Centrālajā Eiropā vērtēšana bieži vērsta uz akreditāciju un finansēšanu. Daudzas šī reģiona valstis ir nesen pieredzējušas privātu izglītības iestāžu un mācību/studiju programmu dibināšanu. Vērtēšana tajās uzsākta, lai bremsētu iestāžu un programmu skaita pieaugumu. Vērtēšana ir pamats lēmumam par tālāku finansēšanu un akreditāciju. Tādēļ Rietumeiropā izveidotas vērtēšanas iestādes, kamēr Austrumu un Centrālā Eiropa dibināja vērtēšanas un akreditācijas iestādes.

EKSPERTU MĀCĪBU PROGRAMMAS GALVENIE MĒRĶI UN UZDEVUMI

Galvenais mērķis šai programmai ir izglītēt un apmācīt kvalitātes vērtētājus dažādu nozaru profesionālās izglītības un apmācību iestādēs.

Ekspertu apmācības programmas galvenie uzdevumi ir šādi:

- iepazīstināt nākamos vērtētājus ar valsts izglītības sistēmu un tās lomu Eiropas kontekstā;
- sniegt papildu zināšanas par galvenajiem kvalitātes nodrošināšanas principiem profesionālajā izglītībā un apmācībā;
- izstrādāt izpratni par vērtētāja lomu, atbildību un galvenajiem uzdevumiem;
- sniegt zināšanas par vērtēšanas metodiku;
- izstrādāt vērtētājiem prasmes iestāžu kvalitātes vērtēšanā.

VALSTU IZGLĪTĪBAS SISTĒMAS EIROPAS SAVIENĪBĀ. BOLOŅAS PROCESS UN KOPENHĀGENAS PROCESS

Boloņas Deklarācija (1999)

Vissvarīgākie mērķi augstākās izglītības Eiropas zonas izveidošanai un Eiropas augstākās izglītības sistēmas popularizēšanai pasaules mērogā:

- *viegli izprotamu un salīdzināmu grādu* sistēmas ieviešana,
- uz *diviem pamatcikliem* (pirmsdiploma un diploma) pamatā balstītas sistēmas ieviešana,
- *kredītu sistēmas* izveidošana,
- *mobilitātes* veicināšana, novēršot brīvas kustības traucējumus
- *Eiropas sadarbības kvalitātes nodrošināšanā* veicināšana ar mērķi izstrādāt salīdzināmus kritērijus un metodiku.

Augstākā izglītība* :

- 80% no Boloņas Deklarāciju parakstījušām valstīm ir likumdošanas pamats divpakāpju augstākās izglītības ieviešanai vai arī ieviešana jau notiek.
- 20% no šīm valstīm vēl veido likumdošanas pamatu.

* Ietverot neuniversitāšu sektoru, kas saskaņā ar šo koncepciju pieder profesionālās izglītības un apmācības sistēmai.

- Gandrīz 90% no Boloņas Deklarāciju parakstījušo valstu augstākās izglītības iestāžu jau ir divpakāpju sistēma vai tā tiks ieviesta tuvākajā nākotnē. 11% no iestādēm nebūs jāmaina studiju programmas.

Pārnesami un uzkrājami kredīti

- Eiropas kredītu sistēma nav integrēta iestāžu politikā un vadlīnijās; tās principi un pasākumi bieži nav vienlīdz skaidri. Viens no galvenajiem mērķiem ir ieviest kredītu sistēmu profesionālās izglītības studijās.
- 2/3 no Eiropas augstākās izglītības iestādēm izmanto Eiropas kredītu sistēmu, 15% izmanto citas sistēmas. Gandrīz 3/4 no augstākās izglītības iestādēm paziņo, ka tās ievieš kredītu pārneses sistēmu. Vispārējā tendence visās valstīs ir augstākās izglītības studiju laika samazināšanās.
- Formālie darba tirgus kursi ilgst 4-43 nedēļas un nodrošina kvalifikāciju izvēlētai nozarē. Pēc darba tirgus apmācībām tiek piešķirts profesionālās izglītības sertifikāts; tas tomēr nav pielīdzināms profesionālās izglītības diplomam. Programmas sagatavo personas tiešai iekļaušanai darba tirgū (ISCED 2C un ISCED 3C).

Daudzās Eiropas valstīs pastāv divu veidu augstākās izglītības iestādes:

- Universitātes.
- Neuniversitāšu tipa augstākās izglītības iestādes.

Eiropas Savienībā ir apmēram 3300 augstākās izglītības iestāžu. Apmēram 4000 no tām izvietotas visā Eiropā, gan Rietumeiropas valstīs, gan valstīs, kas vēl gatavojas iestāties ES.

Pastāvīgā izglītība

- Mūžizglītības definīcija un tās saistība ar pastāvīgo un pieaugušo izglītību vēl nav pietiekami noteikta un tajā novērojama atšķirīga pieeja dažādās valstīs.
- Diskusija par mūžizglītību ir sekas iepriekšējām diskusijām par pastāvīgo un pieaugušo izglītību, pievēršoties pieejamo kursu elastīgam sarakstam.

Pamata profesionālā izglītība un apmācība KOPENHĀGENAS DEKLARĀCIJA (2002)

Galvenās prioritātes:

- Eiropas līmenis;
- caurredzamība, informācija, konsultācijas;
- kompetences un kvalifikācijas atzīšana;
- kvalitātes nodrošināšana;
- ‘Sadarbības pastiprināšana kvalitātes nodrošināšanas jomā, pievēršoties modeļu un metožu apmaiņai, kā arī kopīgiem kritērijiem un principiem profesionālās izglītības un apmācības kvalitātes nodrošināšanā starp iestādēm.’

Profesionālās izglītības un apmācības iestādes iedalāmas divos galvenajos tipos:

- Pamata profesionālā izglītība un apmācība, lai persona spētu iesaistīties darba tirgū.
- Pastāvīga profesionālā apmācība, kas pieder pirmajam profesionālās izglītības un apmācības tipam, kas ir tāda pastāvīgas procesa daļa, kurš nodrošina personas zināšanu un prasmju atbilstību darba prasībām un pastāvīgi tās atjaunina.

Eiropas profesionālās izglītības un apmācības sistēmas atšķiras pēc izglītības sistēmas attiecībām ar darba tirgu.

1. tabula. Profesionālās izglītības un apmācības iestāžu modeļi

Modelis	Konteksts	Valsts
<i>I – Tuva</i>	Tuva saistība starp izglītības sistēmu un darba tirgu, tajā skaitā starp izglītības sistēmu un kvalifikācijas sistēmu, kas tieši saistīta ar personas dalību darba tirgū.	Austrija, Čehijas Republika, Dānija, Nīderlande, Ungārija, Vācija
<i>II – Attāla</i>	Attāla saistība starp izglītības sistēmu un darba tirgu, ar elastīgu kvalifikācijas un profesijas vai darbības koordināciju, kas paredz nosacījumus skolu izglītībai, vispārīgai profesionālai apmācībai un sekojošai arodapmācībai darba vietā.	Austrālija, Japāna, Kanāda, ASV

Modelis	Konteksts	Valsts
III – Jaukta	Jauktas attiecības starp izglītības sistēmu un darba tirgu, pastāvot ciešai sadarbībai, organizējot praktisko apmācību mācību centros un speciālo profesionālo izglītību un apmācību, bet attālai sadarbībai skolu izglītības jomā.	Anglija, Francija, Grieķija, Igaunija, Norvēģija, Portugāle, Skotija, Somija, Spānija, Zviedrija

LIETUVAS IZGLĪTĪBAS SISTĒMA

Profesionālās izglītības un apmācības likumdošanas pamats:

- Izglītības likums
- Augstākās izglītības likums
- Profesionālās apmācības likums.

Saskaņā ar Izglītības likumu Lietuvas izglītības sistēma ietver šādas sastāvdaļas:

- oficiālā izglītība (sākuma, pamata un vidusskolas izglītība, profesionālā apmācība, studijas augstākajās izglītības iestādēs);
- neformālā izglītība;
- pašizglītība;
- palīdzība zināšanu apguvējam (informācija, psiholoģiska, sociāla un pedagoģiska palīdzība; pedagoģiska un īpašo vajadzību palīdzība veselības aprūpes nodaļām skolā);
- palīdzība skolotājam un skolai (informācijas, konsultāciju, apmācību palīdzības u.c. veidos).

Izglītība ir obligāta līdz 16 gadu vecumam.

Valsts un administratīvās iestādes:

- Izglītības un zinātnes ministrija
 - Profesionālās izglītības un apmācības metodiskais centrs
 - Augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanas centrs
- Sociālā nodrošinājuma un darba ministrija
 - Lietuvas Darba tirgus apmācību centrs

Atbildība ir sadalīta šādi:

- Izglītības un zinātnes ministrija uzņemas atbildību par vispārējo izglītību un pamata profesionālo izglītību un apmācību.
- Sociālā nodrošinājuma un darba ministrija uzņemas atbildību par profesionālo apmācību darba tirgum.

Pastāvīgā profesionālā apmācība

- Profesionālās izglītības un apmācības iestādes, universitātes un darba tirgum nepieciešamās profesionālās apmācības vajadzībām izveidotie mācību centri iesaistīti arī pastāvīgās profesionālās apmācības programmu īstenošanā.
- Pastāvīgā profesionālā izglītība un apmācība var tikt īstenota arī citās atbilstošās sabiedriskā vai privātā sektora iestādēs, ja tām dota atļauja to veikt.
- Pastāvīgās profesionālās izglītības un apmācības sistēma galveno uzmanību pievērš bezdarbnieku apmācībai. Pašlaik tiek veidota mācekļu un arodapmācības darba vietā sistēma.
- Nepastāv veicināšanas pasākumi personām un uzņēmumiem, kas veicinātu savu darbinieku arodapmācību.

Koledžas:

- valsts finansētas (pēc reģionālā principa)
- privātās izglītības iestādes.

Arodskolas:

- valsts finansētas (pēc reģionālā principa)
- privātās izglītības iestādes (2).

Arodskolas (Izglītības un zinātnes ministrijas finansētas):

- Reģionālie daudzfunkcionālie profesionālās apmācības centri (aptver pamata, kā arī pastāvīgo profesionālo apmācību).
- Arodskolas.
- Profesionālās izglītības un apmācības sabiedriskās iestādes (svarīgu lomu spēlē sociālie partneri; pašvaldības aktīvi piedalās procesā).

Profesionālās izglītības un apmācības kvalitātes vērtēšana:

- Ārējā profesionālās apmācības kvalitātes vērtēšana, kas tiek veikta pamata profesionālās apmācības iestādēs, ir Profesionālās izglītības un apmācības metodiskā centra pārziņā.
- Neuniversitāšu sektora (koledžu) izveidošana ir Profesionālās izglītības un apmācības metodiskā centra pārziņā.

- Augstākās izglītības iestādēs organizēto studiju kvalitātes vērtēšana ir Augstākās izglītības iestāžu kvalitātes vērtēšanas centra pārziņā.
- Plašāka informācija par Lietuvas izglītības sistēmu atrodama 1.-3. pielikumā.

LATVIJAS IZGLĪTĪBAS SISTĒMA

Izglītības likumdošanas pamats:

- Izglītības likums
- Augstskolu likums
- Vispārējās izglītības likums
- Profesionālās izglītības likums.

Vērtēšanas sistēma

Visās izglītības iestādēs ir obligāta desmit ballu vērtēšanas sistēma.

Obligātā un vispārējā izglītība

Vispārējā izglītība Latvijā aizņem 12 gadus. Tā sastāv no deviņiem gadiem pamatzglītības un vēl trim vidējās izglītības gadiem. Deviņi pamatzglītības gadi ir obligāti.

Tie, kas neiegūst vispārējo izglītību līdz 16 gadu vecumam var to iegūt līdz 18 gadu vecumam, kā noteikts likumā. Tiem ir arī tiesības izvēlēties profesionālās apmācības programmas, pēc kuru beigšanas tie saņem pirmās pakāpes profesionālo kvalifikāciju kopā ar vispārējās izglītības programmas pabeigšanu.

Vidējā izglītība

Vispārējās vidējās izglītības skolās tiek uzņemti apmēram 55% visu deviņgadīgo skolu beidzēju, sākot ar tiem, kam ir augstākās atzīmes atestātos. 1999./2000. mācību gadā šīs skolas piedāvāja 4 mācību programmu veidus: vispārējās programmas bez izteiktas specializācijas un programmas ar specializāciju dabas zinātnēs, humanitārās un profesionālās izglītības priekšmetos.

Pamata profesionālā izglītība un apmācība

Profesionālās izglītība un apmācības pamata programmas (jeb *arodpamatskolas*) ir vērstas uz aroda pamatelementu mācīšanu tiem, kas līdz 15 gadu vecumam nav beigusi pamatskolas mācību programmu.

Profesionālās izglītības un apmācības otrais līmenis

Kopš 199. gada septembra profesionālās izglītības un apmācības sistēma ir vienkāršota, izveidojot divas vispārējā līmeņa vidējās izglītības pamata grupas.

Arodizglītības programmas

Programmas ilgst divus līdz trīs gadus. Pēc to pabeigšanas tiek saņemta otrā līmeņa profesionālā kvalifikācija. Tā ir svarīga patstāvīgam darbam, kurā nepieciešamas teorētiskas zināšanas un praktiskas iemaņas. Programmas satur vispārējās izglītības elementus; tomēr beidzēji nesaņem vidējās izglītības atestātus un tādēļ nevar iestāties augstākās izglītības iestādēs.

Vidējās profesionālās izglītības programmas ilgst četrus gadus. Tās beidzot, saņem trešās pakāpes profesionālo kvalifikāciju. Šīs programmas sniedz teorētiskas zināšanas un praktiskas iemaņas, kas saistītas ar problēmu risināšanu, darba organizāciju un plānošanu. Programmas vidējā profesionālajā izglītībā un apmācībā satur pilnu vispārējās izglītības ciklu, tādēļ šo programmu atestātu saņēmēji var iestāties augstākās izglītības iestādēs.

Augstākās vidējās profesionālās izglītības un apmācības programmas pašlaik tiek reorganizētas par koledžu programmām. Pirmā līmeņa augstākās profesionālās izglītības programmu (ko sauc arī par koledžu programmām) apguve nodrošina ceturrtā līmeņa profesionālo kvalifikāciju. Koledžu programmas tiek uzskatītas par augstākās profesionālās izglītības pirmā cikla programmām.

Izglītības finansējums

Dažādu līmeņu un veidu izglītībai ir dažāds finansējums. Pamata un vidus skolas ir pašvaldību pārziņā. Vidējās profesionālās izglītības un apmācības iestādes tiek finansētas no valsts budžeta. Pēc reģionālās reformas valstī tās tiks nodotas pašvaldībām. Tomēr pašlaik skolas ir valsts un tās kopīgi finansē četras ministrijas, proti Izglītības un zinātnes, Lauksaimniecības, Sociālo lietu un darba un Kultūras ministrija.

Augstākā izglītība

Latvijā ir divpakāpju augstākā izglītība.

Kredītu sistēma. Latvijas kredītu sistēma ir līdzīga ECTS, tomēr atšķiras kredītu lielums. Latvijas kredīts līdzinās 40 darba stundām. Viena studiju gada laikā parasti tiek uzkrāti 40 kredītpunkti.

Akadēmiskā augstākā izglītība. Akadēmiskās augstākās izglītības programmas (ISCED, līmenis 5A) balstās uz fundamentālajām un lietišķajām zinātnēm. Studijas tiek pabeigtas, aizstāvot bakalaura un maģistra darbu, saņemot attiecīgi bakalaura un maģistra grādu.

Profesionālā augstākā izglītība

Pašlaik augstākās profesionālās izglītības programmas tiek pārskatītas un droši vien notiekošās reformas gaitā tiks pārveidotas.

Pirmā līmeņa augstākās profesionālās izglītības programmu (ko sauc arī par koledžu programmām) pabeigšanai nepieciešami vismaz divi gadi.

Otrā līmeņa augstākās profesionālās izglītības programmas vērstas uz augstāko profesionālo kvalifikāciju (V), ko saņem praktiskā darba un sarežģītāko profesiju pamatu plānošanas un zinātnes studiju rezultātā. Šādu studiju ilgums ir vismaz četri gadi.

Otrā līmeņa augstākā profesionālā izglītība parasti ietver vairāku veidu programmas:

- augstākās profesionālās izglītības programmas, kas ir *neuniversitātes tipa* profesionālās programmas.
- augstākās profesionālās izglītības programmas, kas ir *universitātes tipa* profesionālās programmas (profesionālās izglītības bakalaurs).
- Pēc bakalaura augstākās profesionālās izglītības programmas (profesionālās izglītības maģistrs).

UZDEVUMI PATSTĀVĪGAJAM DARBAM

Kas veicina kvalitātes nodrošināšanas nepieciešamību?

Kas kopīgs konkrētās valsts izglītības sistēmai un citu Eiropas valstu izglītības sistēmām? Kādas ir atšķirības?

PRAKTISKIE UZDEVUMI

Šim modulim nav paredzēti praktiskie uzdevumi.

LITERATŪRA

Pamatliteratūra:

1. A European Common Quality Assurance Framework. Final version / Technical working group on Quality in VET. – CEDEFOP, 2003.
2. Quality development in vocational education and training. Interim report of the European Forum. – European Centre for the Development of Vocational Training, 2002.

Papildliteratūra:

1. A European Guide on Self-assessment for VET-providers. Final version. Technical working group on quality in VET, CEDEFOP “Education & Training 2010” The success of the Lisbon strategy hinges on urgent reforms. 11.11.2003, Brussels. Commission of the European Communities. (2003)
2. Copenhagen process (2003). The first report of the technical Working group “Quality in VET”. January 2003-September 2003. European Commission.
3. International perspectives (2003). Australian National Training Authority.
4. “The Copenhagen declaration”. Declaration of the European Ministers of Vocational Education and Training, and the European Commission

Literatūra par konkrētu valsti:

Lietuva:

1. Švietimo įstatymas. <http://www.lrs.lt>
2. Aukštojo mokslo įstatymas. <http://www.lrs.lt>
3. Profesinio mokymo įstatymas. <http://www.lrs.lt>
4. Šalies monografija. Lietuva (2002). Lietuva.

Latvija:

1. Izglītības likums. <http://www.aiknc.lv>
2. Augstskolu likums. <http://www.aiknc.lv>
3. Augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditācijas noteikumi. <http://www.aiknc.lv>
4. Metodiskie norādījumi novērtēšanas komisijas darba organizēšanai. <http://www.aiknc.lv>
5. Instrukcija par augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditāciju. <http://www.aiknc.lv>
6. Akadēmiskā un profesionālā izglītība. <http://www.aiknc.lv>

Modulis Nr. 2

KVALITĀTE UN TĀS VĒRTĒŠANA

MODUĻA MĒRĶI

- ♦ iepazīstināt ar kvalitātes jēdzienu,
- ♦ sniegt zināšanas par kvalitātes nodrošināšanu izglītībā,
- ♦ iepazīstināt ar Eiropas tradīcijām un pieredzi augstas kvalitātes izglītības nodrošināšanā,
- ♦ sniegt zināšanas par konkrētās valsts kvalitātes nodrošināšanas sistēmu.

MODUĻA UZBŪVE

Modulis *Kvalitāte un tās vērtēšana* apskata vairākas kvalitātes koncepcijas, kas var tikt izmantotas studiju kursā. Tas ietver detalizētu *mērķu atbilstības* jēdziena analīzi. Tas satur arī īsu pārskatu par projektiem ISO, TQM, EFQM, TEEP, Tuning Project un citiem kvalitātes nodrošināšanas pasākumiem.

Modulī apskatīts Eiropas konteksts, kas kalpo par kvalitātes nodrošināšanas pamatu. Notiek iepazīstināšana ar galvenajiem Eiropas izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēmas principiem, proti:

- vērtēšanas procesa autonomiju,
- pašvērtēšanas procesu, regulāru pašvērtējumu uz pastāvīgas datu vākšanas pamata,
- ārējo vērtējumu,
- gala vērtējuma publiskošanu un tālākajām darbībām.

Modulis apskata arī saistību starp uzlabojumu un atbildību, kvalitāti, autonomiju un vērtēšanas uzdevumu.

Kvalitātes nodrošināšanas problēmas Latvijā un Lietuvā apskatītas atsevišķi.

Moduļa *Kvalitāte un tās vērtēšana* ilgums ir 4 stundas, 2 stundas veltot teorijai un 2 – apmācāmo individuālajam darbam.

GALVENIE TEMATI

- ♦ Kvalitātes un tās vērtējuma jēdziens
 - pieeja kvalitātei
 - kvalitāti noteicošie faktori
 - galvenie kvalitātes jēdzieni
 - starptautiskās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas (ISO, TQM, EFQM, Tuning Project u.c.)
 - izglītības kvalitātes nodrošināšana Eiropā
 - kvalitāte un autonomija
 - kvalitātes institūciju loma
 - vērtējuma struktūra (iekšējais un ārējais vērtējums, vērtējuma veidi: programmu vērtējums, izpētes vērtējums, iestādes vērtējums)
 - vērtētāji (vērtētāju izvēle un grupu veidošana, metavērtējums).
- ♦ Kvalitātes vērtēšana Lietuvā.
- ♦ Kvalitātes vērtēšana Latvijā.

KVALITĀTES JĒDZIENS UN TĀ VĒRTĒŠANA

Pieceja kvalitātei

Nav vienkārši noteikt mācīšanas vai studiju kvalitāti. Definīcija lielā mērā atkarīga no izvēlētās pieejas.

Students uzskata studijas par labām, ja tās dod pietiekamas zināšanas un prasmes un rezultātā dod atzītu akadēmisku vai profesionālu kvalifikāciju (atestāta vai diploma formā).

Izglītības iestāde atzīst studiju programmu par labu, ja tā atbilst darba tirgus prasībām, piesaista daudzus kandidātus (un uzlabo to izvēles iespējas), uzlabo iestādes tēlu un prasa no iestādes mazāku piepūli (atbilst esošajiem materiālajiem resursiem, pasniedzēju kvalifikācijai).

Darba devējs atzīst studijas par labām, ja beidzēju zināšanas un prasmes atbilst brīvo darba vietu vajadzībām, kad beidzējiem nepieciešama mazāka piepūle, lai pieskaņotos darba videi.

Valsts un tās iestādes, kas atbild par savu pilsoņu (studentu) sociālo nodrošinājumu, un tādējādi vēlas nodrošināt, ka studiju gadi nav izniekoti, administrē izglītības vai apmācības sistēmu un nosaka minimālās prasības studiju kvalitātei un pārtrauc studijas, kas neatbilst šīm prasībām.

Iestādes stājas šādās attiecībās ar studiju kvalitāti:

- *Kvalitātes nodrošināšana* pastāvīgi ir izglītības iestādes kompetencē.
- *Kvalitātes vērtēšanu* veic ekspertu iestādes.
- Regulāras *kvalitātes kontroles* funkcijas ir gan izglītības iestādes, gan sabiedrisku iestāžu pārziņā.

Kvalitāti noteicošie faktori

Kvalitāte izglītībā ir galvenā vērtība, tomēr tā rada daudz neskaidrību. Pastāv viedokļi, kas atbilst mainīgajai izglītības sistēmai un kam ir pozitīva loma sabiedrībā, kultūrā un ekonomikā. Tomēr izvēlētā pieceja kvalitātei var noteikt kvalitātes vērtēšanas novērtējumu.

Galvenās kvalitātes koncepcijas ir šādas:

- Kvalitāte kā stiprinošs faktors
Šī koncepcija pievēršas pastāvīgu uzlabojumu aspektam.
- Kvalitāte kā sliekšnis
Kvalitātes sliekšņa noteikšana domāta normu un kritēriju izveidošanai.

- Kvalitāte kā attīstība
Galvenā uzmanība vērsta uz apmācāmo.
- Kvalitāte kā *atbilstība mērķim*.
Viena no galvenajām domām literatūrā par kvalitāti ir tā, ka kvalitātes definīcijai jābūt pietiekami labi konkretizētai atkarībā no uzdevuma. Nepastāv kvalitāte vispār.
- Kvalitāte kā *kļūdu trūkums*.
Standarti un *kļūdu trūkums* var tikt vislabāk noteikti konkrētā ražošanas nozarē, kur visvieglāk noteikt prasības produktam, mērījumu standarta vienības precīzi saistās ar produkta atbilstību standartam.
- Kvalitāte kā izcilība
Šī ir tradicionālā akadēmiskā pieeja, kas vērsta uz izcilību.

Starptautiskās kvalitātes sistēmas (ISO, EFQM, Tuning Project, TEEP u.c.)

Jebkurā pasākumā, tajā skaitā izglītībā, pastāv dažādas kvalitātes nodrošināšanas sistēmas. Dažas no šīm sistēmām tiek izmantotas arī izglītībā, piemēram, ISO; taču tā nav īpaši bieža parādība. Pēc daudzu speciālistu viedokļa izglītībā nepieciešama atšķirīga pieeja kvalitātei. Idejas un principi, ko izmanto citās sistēmās, var būt noderīgi; tomēr visas kvalitātes nodrošināšanas sistēmas pārņemšana no kādas rūpniecības nozares uz izglītību nez vai dos jebkādu pozitīvu efektu.

Starptautisko kvalitātes vadības sistēmu standarti

ISO 9000 ir starptautisks ISO metodikas kopums uzņēmuma kvalitātes prasību un vispārējās vadības jomā, kas piemērojams visās ISO atbalstošajās valstīs (apm. 130). Standarts *ISO 9001:2000* nosaka prasības kvalitātes vadības sistēmām, tajā skaitā dokumentācijai, plānošanai, resursu izmantošanai, izstrādājumu realizācijai, mērīšanas, analīzes un uzlabojumu procesiem. Daļai procesu nepieciešama rakstiski norādīta procedūra. Prasības ir drīzāk vispārīgas, bez konkrēta uzmanības centra, kādēļ tās var piemērot visos uzņēmumos. Standarta prasības nenodrošina nedz augstu kvalitāti, nedz darba efektivitāti; tomēr tās nodrošina uzņēmuma spēju vadīt un uzlabot savu izstrādājumu un pakalpojumu kvalitāti.

Tā kā *ISO 9000* standarts ir atzīts gandrīz visā pasaulē, uzņēmumi, kas paredz eksportēt savus izstrādājumus, ir ieinteresēti šī standarta ieviešanā, jo tas bieži kļūst par vienīgo izstrādājuma (pakalpojuma) kvalitātes apliecinājumu.

Daudziem uzņēmumiem, kas ievieš *ISO 9000*, jāatrisina dilemma – vai nu formāla tās kvalitātes vadības sistēmas sertifikācija (sagatavojot oficiālos dokumentus, procesa aprakstus u.c.), vai praktiska standarta ieviešana. Tā kā pat formāla standarta ieviešana prasa detalizētu darba procesu un dokumentu analīzi, slikti organizētiem uzņēmumiem tikpat kā nav iespēju tikt sertificētiem. Uzņēmumi, kas tiek sekmīgi sertificēti

parasti cenšas atgūt daļu sertifikācijas izdevumu izmantojot standartu stiprās puses, kas parasti nodrošina darba organizācijas un kvalitātes uzlabojumu.

Modernais standarts *ISO 9000 2000*, kas nomainīja standartu *ISO 9000:1994*, sastāv no trim standartiem:

- ISO 9000:2000 *Kvalitātes vadības sistēmas. Pamati, termini, definīcijas.*
- ISO 9001:2000 *Kvalitātes vadības sistēmas. Prasības.* Standarts kalpo par pamatu kvalitātes vadības sistēmu sertifikācijai.
- ISO 9004:2000 *Kvalitātes vadības sistēmas. Darba uzlabošana. Ieteikumi.* Standarts apraksta uzņēmuma darba uzlabošanas paņēmienus.

Kādēļ standarti ir tik svarīgi?

Daudzi uzņēmumi prasa, lai to piegādātāji būtu reģistrēti saskaņā ar ISO 9001. Uzņēmumi tāad pieņem to par veidu, kā paplašināt savas iespējas tirgū. Turklāt uzņēmuma atbilstība ISO 9001 nodrošina nopietnu tā kvalitātes vadības sistēmas ieguldījumu uzņēmuma panākumos.

Reģistrētajos uzņēmumos klientu iesniegto sūdzību skaits ievērojami saruka, tāpat arī darbības izdevumi, tajā pat laikā pieaugot pieprasījumam pēc izstrādājumiem un pakalpojumiem. Citas priekšrocības ir uzlaboti darba apstākļi, lielāka tirgus daļa un pieaugusi peļņa.

ISO 9000 reģistrācija kļuvusi obligāta jebkuram uzņēmuma, kas tiecas paplašināt savu darbību Eiropā. Rūpniecībā tā ir prasība piegādātājiem. ISO 9000 kļūst par plaši atzītu starptautisku standartu.

ISO standartu piemērošana izglītībā

20. gadsimta astoņdesmito gadu beigās notika mēģinājums ieviest 'rūpniecisko' kvalitātes koncepciju izglītības iestādēs. Tādējādi izglītības iestādes centās uzlabot mācīšanas kvalitāti. Tomēr mācīšanas kvalitāte nav galvenais arguments ISO ieviešanai šādu iemeslu dēļ:

- augstas kvalitātes stimulēšana,
- Reakcija uz ārējiem faktoriem, īpaši klientu, varas iestāžu un ieinteresēto pušu (dibinātāju) spiedienu,
- kvalitātes nodrošināšanas sistēmu izveide, kas aptver visu organizāciju,
- nepieciešamība uzlabot iestādes darbības nozares.

Par spīti tam, ka dažas izglītības iestādes atzīst ISO 9000 priekšrocības, šīs sistēmas ieviešana varētu radīt dažas problēmas:

- pieaug dokumentācijas apjoms,
- augstas sertifikācijas un tās saglabāšanas izmaksas,
- risks novirzīties no ceļa, galvenokārt pievēršoties birokrātiskajai procedūrai un reģistrācijai,

- grūtības jauninājumu ieviešanā.

Ir atzīts, ka ISO 9000 standarts nav vispiemērotākais kvalitātes standarts izglītības iestādēm un var tikt piemērots izglītības nozarei tikai, korigējot to ar jaunu kritēriju ieviešanu.

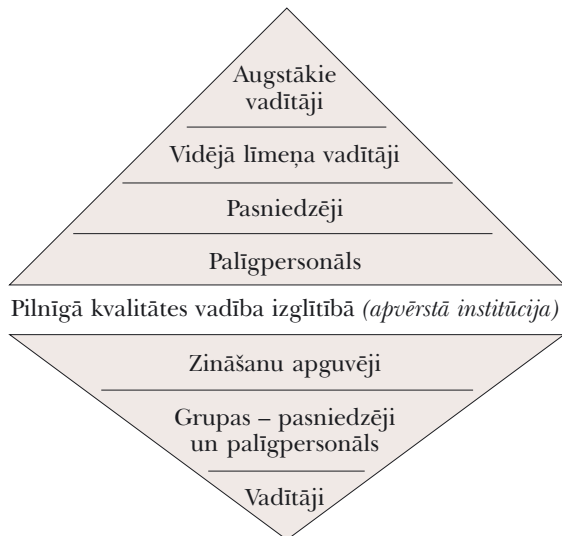
Pilnīgā kvalitātes vadība (Total Quality Management; TQM)

Pilnīgās kvalitātes vadības (TQM) pamatā ir izpratne par to, ka kvalitātes kontrole nav tikai kāda darbība, kas uzticēta 'Kvalitātes inspektoram, kas atrodas ražošanas līnijas galā un pārbauda gala produktu'. Tā ir (vai tai jābūt) kaut kam, kas iet cauri uzņēmumam no brīža, kad tiek piegādāti izejmateriāli, līdz brīdim, kad izstrādājums tiek pabeigts.

TQM ir vadības teorija, kas pievēršas cilvēkresursiem. Darbinieku apziņa un kompetence tiek attīstīta ar pilnu pasākumu apjomu: kvalitātes apmācību, pastāvīgu procesu uzlabošanu, uzlabojot stratēģisko plānošanu, salīdzinot organizāciju ar līdzīgām organizācijām tirgū (līmeņa noteikšana), kopdarbu, pieredzes apmaiņu, saziņas uzlabošanu organizācijas iekšienē.

TQM ir sekmīgi ieviesta izglītības iestādēs. Šo iestāžu galvenais mērķis saistīts ar lietotāju vajadzību izpildi.

Zemāk dots grafisks tradicionālās struktūras attēlojums un korigētā struktūra pēc pilnīgās kvalitātes vadības ieviešanas:

Mainītā organizācijas struktūra pēc Pilnīgās kvalitātes vadības ieviešanas nepārprotami vērsta uz lietotāja vajadzību apmierināšanu.

Eiropas Kvalitātes vadības fonds: EFQM modelis

EFQM izcilības modelis ir neobligāts TQM ietvars, kas balstīts uz deviņiem kritērijiem. Pieci no tiem ir ‘Nodrošinātāji’, bet pārējie četri ir ‘Rezultāti’. ‘Nodrošinātāju’ kritēriji aptver organizācijas darīto. ‘Rezultātu’ kritēriji aptver organizācijas sasniegumus. ‘Rezultāti’ ir atkarīgi no ‘Nodrošinātājiem’ un ‘Nodrošinātāji’ tiek uzlaboti, izmantojot datus no ‘Rezultātiem’.

EFQM Izcilības modelis, kas atzīst, ka pastāv daudzas pieejas ilgtspējīgas izcilības panākšanai visos darbības aspektos, balstās uz priekšnoteikumu, ka izcilība attiecībā uz darbību, klientiem, ļaudīm un sabiedrību tiek panākta ar vadību, kas virza politiku un stratēģiju, kas tiek virzīta ar cilvēkiem, sadarbību un resursiem.

Turpmāk uzskaitīti daži svarīgākie jēdzieni, kas izmantoti EFQM izcilības modeļa ietvaros:

- Orientācija uz rezultātiem
Izcilība ir rezultātu sasniegšana, kas pilnībā apmierina organizācijas ieinteresētās puses.
- Uzmanības pievēršana klientam
Izcilība ir pastāvīgas klientu vērtības radīšana.
- Vadība un mērķa pastāvība
Izcilība ir vadība ar plašu redzējumu un iedvesmu, kas apvienota ar mērķa pastāvību.
- Vadība pēc procesa un faktiem
Izcilība ir organizācijas vadība ar savstarpēji atkarīgu un saistītu sistēmu, procesu un faktu palīdzību.
- Cilvēku attīstība un iesaistīšana
Izcilība ir darbinieku ieguldījuma palielināšana, nodrošinot to attīstību un iesaistīšanu.
- Pastāvīga zināšanu apguve, jauninājumi un uzlabojumi
Izcilība apdraud *status quo* un rada pārmaiņas, izmantojot zināšanu apguvi jauninājumu un uzlabojumu iespēju radīšanai.
- Sadarbības attīstība
Izcilība attīsta un uztur sadarbību, kas rada pievienotu vērtību.
- Uzņēmuma sociālā atbildība
Izcilība pārsniedz minimālo prasību ietvaru, kādā organizācija darbojas, un cenšas izprast ieinteresēto pušu un sabiedrības cerības, uz tām reaģējot.

EFQM Izcilības modelis ir viena no Eiropā plašāk lietotajām organizācijas sistēmām.

Izglītības struktūru regulēšana Eiropā (Tuning Educational Structures in Europe)

Šis ir pilotprojekts, ko atbalsta Eiropas Komisija caur Socrates programmu.

Tuning Project reaģē uz dažām Boloņas Deklarācijas tēzēm, īpaši tām, kas pievēršas saprotamu un salīdzināmu grādu sistēmām, divu ciklu sistēmas pieņemšanai, Eiropas kredītu sistēmai. Tuning Project dod savu ieguldījumu arī citu Boloņas Deklarācijas tēžu ieviešanā.

Regulēšanas metodika

Metodika tika veidota tā, lai programmas būtu saprotamas un salīdzināmas. Tika izvēlēti četri iedarbības līmeņi:

1. pamata kompetences,
2. priekšmetu kompetences,
3. ECTS kā kredītu uzkrāšanas sistēma,
4. mācīšanās, pasniegšanas, vērtēšanas, kā arī darbības nozīme attiecībā uz kvalitātes nodrošināšanu un vērtēšanu.

Katrs līmenis tiks izstrādāts saskaņā ar konkrētu procesu. Par izejas punktu kļuva atjaunināta informācija par situāciju humanitārajā nozarē Eiropā. Šī informācija tiek apstrādāta un tiek pārrunāta vērtētāju grupās pa septiņām savstarpēji saistītām jomām. Tā rezultātā vērtētāji izveidoja koncepciju, kontekstu un slēdzienus, kas var stāties spēkā Eiropā. Visi līmeņi kopā ņemot nodrošina pamatu, pēc kura izglītības iestādes var 'pieregulēt' mācību programmas nekaitējot autonomijai un neierobežojot attīstību.

Vispārīgāks Tuning Project mērķis ir centieni kļūt par platformu pieredzes un zināšanu apmaiņai dažādu valstu, izglītības iestāžu un to darbinieku starpā saskaņā ar Boloņas Procesu un Eiropas līmeni. Tas tiecas radīt kopēju augstākās izglītības zonu Eiropā, uzlabojot izglītības struktūru caurskatāmību un to atvērtību jauninājumiem, pārnesot labāko pieredzi.

Izglītības kvalitātes nodrošināšana Eiropā

Eiropas transnacionālais vērtēšanas projekts (Trans-national European Evaluation Project, TEEP)

Jebkuru Eiropas skatījumu uz augstākās izglītības kvalitāti kopš 1999. gada spēcīgi iespaidojuši no tajā gadā pieņemtās un 29 Eiropas izglītības ministru parakstītās Boloņas Deklarācijas izrietošie procesi. Parakstot šo Deklarāciju, ministri vienojās par savas politikas koordinēšanu vairāku mērķu sasniegšanai, kurus tie uzskatīja par svarīgākajiem Eiropas augstākās izglītības zonas izveidošanai un Eiropas augstākās izglītības sistēmas popularizēšanai pasaules mērogā.

Šis vispārīgais pamats un turpmākās iniciatīvas un izstrādes starp ministru sanāksmēm Boloņā un Prāgā, kā arī vēlāk, ir radījuši būtisko motivāciju Transnacionālā Eiropas vērtēšanas projekta (TEEP) izveidei.

TEEP atbalstījusi Eiropas Komisija ar SOCRATES programmu. Tās ir daļa no Eiropas Komisijas pasākumu paketes Boloņas Procesa stimulēšanai (no Prāgas līdz Berlīnei, ES ieguldījums). Šis Projekts tiek koordinēts caur Eiropas Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas tīklu (European Network of Quality Assurance in Higher Education; ENQA).

Viens no galvenajiem TEEP mērķiem saistīts ar kopīgu kritēriju izstrādi un ieviešanu. Šādiem kritērijiem ir svarīga loma veicinot un balstot darbības, kurās tie tiek atzīti par absolūti nepieciešamiem – kā kvalitātes nodrošināšanā. TEE Projekts ir devis iespēju atrast skaidri izteiktas atšķirības starp izglītības struktūrām, nacionālajām tradīcijām un administratīvajām sistēmām, kuru ietvaros dažādas programmas tiek realizētas. Būdam savā apjomā ierobežots, TEE Projekts ir parādījis, ka blakus Eiropas augstākajai izglītībai pastāv skaidri dominējošas valstu izglītības sistēmas un nacionālās prioritātes. Tādēļ ir svarīgi ievērot atšķirības izglītības kultūrā un noteikt kritērijus, kas būtu elastīgi un spējīgi pielāgoties vietējā un nacionālā konteksta prasībām, likumdošanas pamatam un apstākļiem.

Ir svarīgi piezīmēt, ka labi izstrādāti kritēriji ir nodrošinājuši salīdzināmību. Vispārīgie kritēriji ir ļāvuši visas 14 projekta ietvaros vērtētās programmas novērtēt tajos pašos aspektos.

Šī metode balstās uz četriem principiem, ko par piemērojamiem atzinuši visi dalībnieki:

1. Nodrošina vērtēšanas iestādes autonomiju. Ir būtiski, lai katrā dalībvalstī būtu sava koordinācijas iestāde, kas nodrošinātu ārējās vērtēšanas nepārtrauktību un sagatavotu visas vērtēšanas procesa stadijas: izveidošanu, plānošanu un vērtēšanas procesa metodikas apstiprināšanu;
2. pašvērtēšanas procesam nepieciešama plaša dalība programmas vai iestādes ietvaros, kā arī regulārs vērtējums no iekšienes, balstoties uz regulāru datu vākšanu;
3. augstas kvalitātes ārējam vērtējumam nepieciešama kompetenta un izlīdzsvarota vērtētāju grupa, kas sastāvētu gan no akadēmiskajiem darbiniekiem, gan citiem speciālistiem. Citvalstu vērtētāju dalība palielina vērtējuma neitralitāti. Ārējo vērtētāju grupa jāatbalsta nacionālajai koordinācijas iestādei un tās attiecīgajiem darbiniekiem;
4. galīgā vērtējuma galvenie mērķi saistīti ar stipro pušu un vājo vietu konstatēšanu, kā arī ieteikumu gatavošanu turpmākiem uzlabojumiem. Galīgajā vērtējumā jāievēro konteksts un it īpaši programmas (iestādes) mērķi un uzdevumi. Galīgajam vērtējumam vajadzētu būt publiskam.

Kvalitāte un autonomija

Lai sasniegtu augstu izglītības iestādes kvalitāti, jāizpilda vairāki priekšnoteikumi: autonomija, efektivitāte un atbildība.

- *Autonomija*: institūcijas autonomija ir priekšnoteikums iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas ieviešanai. Iestādēm jāspēj izveidot ilgtermiņa stratēģiskos plānus un tādējādi nodrošināt atbilstošu kvalitātes uzraudzības sistēmu (piemēram, nodrošināt stratēģiskās plānošanas atgriezenisko saiti).
- *Efektivitāte*: iestādēm jāanalizē iekšējā un ārējā pārvaldība, lai spētu optimizēt lēmumu pieņemšanas procesu iesaistot tajā studentus un citas ieinteresētās puses un nodrošinātu efektīvu administratīvo struktūru, kas ļautu izveidot iekšējās un ārējās saziņas stratēģiju.
- *Caurredzamība*: ja kvalitātes kultūra ir izveidota un iestādes periodiski vērtē savu programmu un citas darbības, ārējās atbildības pasākumi var tikt ērti izveidoti kā iestādes audits, kas izvērtētu iestādes stiprās puses un apvienotu iekšējos kvalitātes procesus. Neuzbāzīga kvalitātes nodrošināšanas metode veicinātu iestādes efektivitātes un atbildības palielināšanos turpmāk.

Šādu moto nedrīkst aizmirst: *akadēmiskā brīvība, augstākās izglītības iestādes autonomija sākas tad, ja nodrošināta studiju kvalitāte*. Tā kā kvalitāte jāvērtē regulāri un galīgā vērtējuma ziņojumi jāpublisko, izglītības iestāde ir ieinteresēta augstas kvalitātes un konkurētspējīgu studiju nodrošināšanā.

Pakāpieni virzienā uz kvalitātes kultūru

Ir vairāki pamatprincipi:

- *uzlabojumi*: vērtējuma procedūra varētu arī pāriet no iestādes izveides un uzlabojumiem uz ieinteresēto pušu atbildību;
- *pašanalīze*: tā kā vērtējums ir vērsts uz iestādes nostiprināšanu, tas pievēršas pašas analīzes nozīmei (pašanalīzes pakāpe) un pārvalda darbības kvalitāti, kļūstot par būtisku attīstības un stratēģiskās plānošanas soli;
- *Eiropas ekspertu vērtējums*: tā kā Asociācijas mērķis ir radīt kopēju Eiropas izglītības zonu, dalībniekiem ir tiesības pieteikties ārēja Eiropas ekspertu veikta vērtējuma izdarīšanai;
- *atvērtība pasaulei*: visbeidzot, tā kā Asociācija galveno uzmanību vērš uz sadarbību starp izglītības iestādēm un veicina solidaritātes principu, šis pakalpojums tiek darīts pieejams visai pasaulei, tādējādi dodot ieguldījumu dialoga uzlabošanā starp dažādiem reģioniem kvalitātes nodrošināšanas jomā.

Izglītības iestāde ir ieinteresēta savu studiju uzlabošanā. Tomēr kāds tai nepiešķir cilvēks (vērtētājs) var saredzēt vairāk. Vērtētāja darbības pamatmērķis ir pali-

dzēt augstākās izglītības iestādei tās darba uzlabošanā. Tādēļ izglītības iestādes pašvērtējumam jābūt atklātam un kritiskam, norādot gan sasniegumus un stiprās puses, gan problēmas, kuras pārvarēt palīdz vērtētājs. Saistībā ar izglītības iestādes atbildību tajā ieinteresētajām pusēm (valstij vai privātām personām), finansētājiem (valstij, studentiem vai sponsoriem) un valstij (kā pilsoņu drošības garantam) priekšā stāv obligāti veicami pasākumi.

Vērtēšanas institūciju loma

Galvenie vērtēšanas iestāžu nepieciešamības aspekti:

- ***Uzdevums***

Vērtēšanas aģentūra skaidri formulē, kāds ir tās uzdevums vai mērķi, neignorējot kultūras un vēsturisko kontekstu. Uzdevuma formulēšana ietver atsauci uz galveno izglītības priekšnoteikumu, ka svarīgākā vērtēšanas institūcijas darbības nozare ir izglītības iestāžu ārējā vērtēšana un ka pastāv sistemātiski veicamas darbības uzdevuma izpildei, vai kā sasniedzami mērķi. Ir arī pierādīts, ka iestādes stratēģija un plānošana pakļaujama tās uzdevumam.

- ***Ārējā kvalitātes nodrošināšana un oficiālais statuss***

Vērtēšanas institūcija regulāri nodarbojas ar ārējo (iestādes vai programmas) kvalitātes vērtēšanu. Kvalitātes nodrošināšanai vajadzētu ietvert vērtējumu, pārskatu, auditu, galīgo vērtējumu (ar atzīmi) un akreditāciju, kas veidotu daļu no institūcijas galvenajām funkcijām.

Institūcijai būtu jāsaņem kompetentu Eiropas nacionālo un reģionālo institūciju apstiprinājums un jābūt likumiskam pamatam. Tai būtu jāpārvalda pietiekami un uzticami resursi – tiklab cilvēkresursi, kā materiālie – lai spētu efektīvi un produktīvi nodarboties ar ārējo vērtēšanu, ar skaidru skatu nākotnē.

- ***Neatkarība***

Ir ārkārtīgi svarīgi, lai lēmumu pieņemšanas procesā (galīgajā vērtējumā) institūcija būtu neatkarīga no citām institūcijām vai ministrijām. Oficiālu lēmumu pieņemšana, pamata metodisko principu izstrāde, vērtētāju iecelšana vai pašvērtēšanas norādījumu sagatavošana jāveic institūcijai (tās padomei, sekretariātam vai ārējiem vērtētājiem). Plāni, pašvērtēšanas norādījumi, vērtētāji un citi jautājumi vērtēšanas nozarē jāapstiprina pašai institūcijai. lai izvairītos no ārējās ietekmes, institūcijai jāievēro šādi kritēriji:

- institūcijai jābūt iespējai dokumentēt tās neatkarību no izglītības iestādēm un valsts organizācijām;
- procedūrai, metodēm, ārējo vērtētāju iecelšanai un kvalitātes nodrošināšanas rezultātu apstiprināšanai jābūt autonomai un neatkarīgai no valsts izglītības iestādēm, kā arī politikas kopumā;

- kvalitātes nodrošināšanas procesa gaitā ar ieinteresētajām institūcijām var notikt konsultācijas, bet galīgais vērtējums ir kvalitātes nodrošināšanas institūcijas pārziņā;
- kvalitātes nodrošināšanas institūcijas, bet ne kādas citas, pašas nosaka savas procedūras (tajā skaitā dažādus darbības aspektus un vērtētājus).

- **Metodika**

Institūcijas izmantojamā metodika ir atklāta un pieejama, tāpat kā vērtēšanas rezultāti. Metodikai jāietver:

- vērtējamā objekta pašvērtējums;
- ārējo vērtētāju grupas veiktais vērtējums un apmeklējums, ja to pieprasa institūcija,
- publiskā galīgā vērtējuma paziņošana.

Institūcija var noteikt procedūru attiecībā uz rekomendācijām; tās lēmumiem un slēdzieniem jābūt konsekventiem, pat ja tos pieņem dažādas grupas. Institūcijai jānodod iespēja iesniegt apelāciju pret tās lēmumiem un jānosaka izmeklēšanas procedūra institūcijas vajadzībām.

- **Kvalitātes nodrošināšana institūcijā**

Institūcijai jāizveido sava kvalitātes nodrošināšanas sistēma, kas būtu pieejama internetā, jāizveido iekšējie kvalitātes vērtēšanas procesi un jāspēj:

- uzrādīt dokumentus, kas apliecina tās likumisko pamatu un ietekmē tās veiktās vērtēšanas mērķus;
- nodrošināt iekšējās kvalitātes vērtēšanas procesus. Šajā nolūkā institūcijai jānosaka iekšējā informācijas atgriezeniskā plūsma, ārējā informācija no vērtējamā un vērtētājiem, šādi nodrošinot kvalitātes uzlabošanas rekomendāciju kontinuitāti;
- piedāvāt skaidru shēmu, kā izvairīties no interešu konflikta ārējo vērtētāju grupās.

Vērtējuma struktūra

Iekšējais un ārējais vērtējums

Izglītības iestāde regulāri izdara pašvērtējumu. Pirms ārējā (ekspertu) vērtējuma izdarītais pašvērtējums ir ārējā vērtējuma pamats: vērtētāji vispirms izvērtē izglītības iestādes darbību pēc tās pašvērtējuma ziņojuma, tad sagatavo savu galīgo vērtējumu, ietverot sava vērtējamās iestādes apmeklējuma laikā novēroto.

Iekšējais vērtējums ir galvenais un svarīgākais kvalitātes nodrošināšanas sistēmas komponents. Tas piemērojams visās izglītības iestādēs. Iekšējais vērtējums bez šaubām ir viens no svarīgākajiem faktoriem kvalitātes un mācību/studiju procesa uzlabošanā. Tas galvenais komponents iestāžu un programmu vērtējumā. Vērtēšanas institūciju noteiktie iekšējās vērtēšanas vajadzībām domātie indikatori var atšķirties un ir aprakstīti vērtēšanas rokasgrāmatā vai citā dokumentā. Reizēm iekšējās vērtēšanas dokumenti, īpaši studiju programmu vērtēšanai domātie, balstās uz valsts likumdošanu un ir izveidoti, lai pierādītu, ka iestāde sasniedz savus mērķus, realizējot programmu, kā arī lai pierādītu, ka tie atbilst likumdošanas aktiem (piem., FH Board, Austrijā).

Ārējais vērtējums parasti ir tādu organizāciju pārziņā, kam ir tiesības izsniegt sertifikātus un/vai veidot mācību procesu, kas nodrošina sertifikātu. Ārējo vērtēšanu veic vērtētāju grupa, ko sauc par vērtētāju/ekspertu grupu, komisiju u.c. Vērtēšanas procesu organizē izpildinstitūcija, kas var būt valsts vai privāta, atkarībā no konkrētās valsts. Katrs vērtējums var tikt veikts divās stadijās: dokumentu vērtējums un iestādes apmeklējums.

Plaši izplatītie vērtēšanas līmeņi saistīti ar tēmas, disciplīnas/priekšmeta, programmas un iestādes vērtējumu.

- Veicot vērtēšanu tēmas līmenī, tiek analizēta attiecīgās tēmas kvalitāte vai stāvoklis izglītības iestādē, piem., informācijas un saziņas tehnoloģijas vai studentu atbalsts.
- Disciplīnas/priekšmeta vērtējums aptver atsevišķas mācību/studiju disciplīnas/priekšmeta kvalitāti, parasti šis priekšmets tiek vērtēts visās programmās, kurās tas iekļauts.
- Programmas vērtējums ietver atsevišķas programmas kvalitātes vērtējumu.
- Iestādes vērtējums nodarbojas ar kvalitātes vērtēšanu visās attiecīgās iestādēs nozarēs, piem., administrācija, finanšu resursi, pārvaldība, aprīkojums, pasniegšana un pētījumi.

Mācību/studiju programmu vērtējums

Pasniegšanas/studiju programmas var izvērtēt divējādi: kad jauna programma tiek iesniegta vērtēšanai, tiek veikts daļējs vērtējums, kas balstās uz programmas aprakstu; ja tiek vērtēta jau ieviesta programma, vērtētāji nodarbojas arī ar tās

realizācijas vērtēšanu (materiālie un metodiskie resursi, pasniedzēju kvalifikācija, mācību rezultāti u.c.). Jaunas mācību/studiju programmas vērtējums var tikt vērst uz tiesībām to realizēt (reģistrēt); kamēr ieviestas programmas vērtēšana vērsta uz tās uzlabošanu visai bieži arī akreditāciju (oficiālu atzīšanu).

Iestādes vērtējums

Iestādes vērtējums aptver visas izglītības iestādes darbības nozares. Viens no tā mērķiem ir saistīts ar informācijas iesniegšanu iestādes administrācijai par tās pamata mērķu un stratēģijas atbilstību un efektivitāti, kā arī dažādām vērtēšanas sistēmām, attīstības iespējām, darba efektivitāti un produktivitāti. Iestādes vērtējums nav vērst uz pasniegšanas procesa vērtējumu.

Vērtēšana aptver stratēģiskās vadības, lēmumu pieņemšanas procesa, organizācijas un kvalitātes nodrošināšanas, resursu un rezultātu vērtējumu. Pastāv skaidra atšķirība starp dažādām valstīm, dažām pievērsties resursiem, bet citām pamatā vērtējot uzdevumu, nākotnes redzējumu vai stratēģiju.

Iestādes vērtējums ir vērst uz uzlabojumu: tas koncentrējas uz informācijas sniegšanu iestādei par tās stiprajām pusēm un vājajām vietām, palīdzot uzlabot darbību. Reizēm caurredzamība un atbildība ir uzmanības centrā, citiem vārdiem, tiek meklēts, kādā veidā padarīt darbu pārskatāmu un auglīgu. Atsevišķās valstīs institūcijas mērķis ir vākt informāciju valsts vajadzībām.

Iestādes vērtējums parasti vērst uz faktoriem, kas iespaido iestādes darbību un finansiālo efektivitāti. Minimālās prasības, kādām institūcijai būtu jāatbilst, netiek iepriekš apspriestas. Tādējādi vērtētāju grupas galīgā vērtējuma ziņojums balstās uz vērtētāju uzskatiem par iestādes labu vai sliktu darbu. Iestādes vērtējums bieži balstās uz principa 'atbilstība mērķim; vērtētāju grupa vērtē reālās situācijas atbilstību ar mērķi un uzdevumiem. Acīmredzami vērtētāju grupas uzkrātā pieredze un zināšanas tiek izmantota, lai novērtētu 'mērķi' vai uzdevumu, ko nosaka pati iestāde.

Inspekcija

Valsts vai kāda cita izglītības iestādē ieinteresētā puse, kas rūpējas par pasniegšanas kvalitāti un tiecas sasniegt augstu kvalitāti, var noteikt savas prasības – kādu kvalitātes indikatoru robežas un kritērijus kvalitātes indikatoru novērtēšanai – un periodiski pārbaudīt, vai studijas atbilst šādām prasībām. Inspekciju veic ieinteresētās puses inspektori. Reizēm šīs funkcijas veic ekspertu institūcijas; tomēr tas nav ieteicams, jo šāda inspekcija var novirzīt no ekspertu vērtējuma galvenā mērķa – iestādes darbības uzlabojuma.

Akreditācija

Akreditācija vērsta uz organizācijas vai studiju programmas drošības vai ar to saistītās sabiedriskās domas stiprināšanu. Tā vērsta uz studiju programmas vai izglītības iestādes atbilstības prasībām nodrošināšanu. Daudzos gadījumos prasības ir samērā vispārīgas. Bieži būtiska ir vērtētāju grupas izpratne par vispārīgām prasībām. Tādējādi akreditācija ir saistīta arī ar attīstību un kontroli. Lai panāktu attīstību, iestāde tiek informēta par kritērijiem, kas veido pamatu zināmu darbību veikšanai, lai panāktu darbības uzlabojumu. Kontrole vērsta uz to, lai izvairītos no jaunas nodaļas izveides, balstoties uz akreditāciju, kā arī lai izvairītos no tiesību izsniegt diplomus vai sertifikātus piešķiršanas vai atņemšanas.

Izglītības iestādes akreditācija paredz, ka tā tiek atzīta par spējīgu nodrošināt pietiekami augstas kvalitātes mācības/studijas. Tas ir oficiāls lēmums, kas nodrošina atzīšanu, finansēšanu un studentu/apmācāmo atbalstu. Akreditācija arī paredz, ka iestāde vai tās apakšnodaļa var tikt uzskatīta par (ne)kompetentu.

Akreditācija var arī tikt definēta kā process, kura gaitā izglītības iestāde vai mācību/studiju programma sniedz informāciju par savu darbību un sasniegumiem ārējai institūcijai. Šī pēdējā institūcija dod neitrālu vērtējumu par saņemto informāciju un pieņem lēmumu, vai iestāde vai mācību/studiju programma atbilst prasībām.

Minimālās prasības var noteikt arī valsts iestādes vai profesionālas savienības. Tās var noteikt, vai mācību iestāde drīkst uzsākt vai turpināt savu darbību. Minimālās prasības vērstas uz to, lai nodrošinātu sniegto pakalpojumu pietiekami augstu līmeni. Vērtējums parasti balstās uz ārējo vērtētāju darbu: attiecīgās nozares speciālisti tiek iesaistīti vērtēšanā saskaņā ar prasībām.

Akreditācija tiek izmantota arī tad, ja tiek ieviesta jauna studiju programma vai dibināta jauna iestāde, vai, kad jāpārlicinās par esošu programmu vai iestāžu kvalitāti. Akreditācija ir spēkā tikai uz precīzi noteiktu laika posmu.

Vērtētāji

Balstoties uz profesionālās izglītības un apmācības kvalitātes vērtēšanas pieredzi, daudzās Eiropas valstīs pastāv vairākas tendences ārējās vērtēšanas nolūkā iestādi apmeklējošu vērtētāju izvēlē:

- profesionālās izglītības un apmācības gadījumā, ārējo vērtēšanu veic inspektori*, kas strādā pastāvīgi, kamēr augstākās izglītības vērtētāju grupas strādā uz līguma pamata un tiek nolīgtas uz konkrētu laiku.
- izvēloties inspektoros, mācīšanas pieredze vienmēr tiek uzskatīta par priekšrocību, kamēr pieredze inspekcijā un vadībā netiek īpaši bieži uzsvērta.

* Šajā programmā jēdzieni *inspektors*, *vērtētājs* un *eksperts* uzskatīti par sinonīmiem.

Par piemēru ņemtas atlases prasības inspektoriem Čehijas Republikā. Par skolas inspektoru tur var tikt iecelts universitātes beidzējs ar attiecīgu kvalifikāciju pedagogijā (izglītībā). Pretendentam jābūt vismaz septiņu gadu pedagogiskā darba un divu gadu izglītības vadības pieredzei, jāpārzina izglītības produktivitāti ietekmējošie faktori (piem., uzvedība multikulturālā vidē; apmācāmo ar īpašām vajadzībām integrācija; cēloņi, kas izraisa sociopatoloģisku ietekmi uz skolu, to noteikšana un likvidēšana). Turklāt, inspektoriem jābūt pamatzināšanām šādās nozarēs: psiholoģijā, sabiedriskajās zinātnēs, runas mākslā, jurisprudencē un skolu vadībā, kā arī informācijas un sakaru tehnoloģijā. Viena no jaunākajām atbilstības prasībām attiecas uz vismaz vienas svešvalodas zināšanām. *Inspektors metodiķis* ir cita darbinieku kategorija. Atbilstības prasības tai ietver vismaz triju gadu pieredzi skolas inspektora amatā, izeļoties ar augstiem sasniegumiem. Reizēm izvēloties un iecelot jaunus inspektorus personiskās īpašības (vispārīgā kompetence) tiek uzsvērtas, piemēram, spēja strādāt neatkarīgi, elastība, sadarbība un produktivitāte (Nīderlandē).

- Augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanā bieži tiek uzsvērts vērtētāju akadēmiskais grāds. Igaunijā augstākās izglītības vērtētājiem jābūt akadēmiskajam grādam un piecu gadu pieredzei attiecīgā nozarē. Vērtētāju grupās bieži ir ārzemju eksperti.
- Četrpakāpju modelis, kas sākotnēji izstrādāts augstākajai izglītībai, pašlaik tiek arī visai plaši izmantots profesionālajā izglītībā un apmācībā. Saskaņā ar šo modeli jāuzsver šādi ārējā vērtējuma elementi:
 - Autonomija un neatkarība no valdības un vērtējamās iestādes, veidojot kvalitātes vērtēšanas procedūru un piemērojot vērtēšanas metodes.
 - Pašvērtējums.
 - Vērtētāju grupas veikts ārējais vērtējums un vērtējamās izglītības iestādes apmeklējums.
 - Galīgā vērtējuma ziņojuma iesniegšana.

Grupas dalībnieki:

- Izglītības iestādēm ir tiesības ieteikt vērtētājus akreditācijas grupām savu vai citu iestāžu vērtēšanai.
- No visiem vērtētājiem grupā, vismaz vienam jābūt ar kvalitātes vērtēšanas pieredzi savā vai citā valstī.
- Pieņemama darba dalīšana starp grupas dalībniekiem nozīmē, ka grupas vadītājam jāuzņemas atbildība par vērtēšanas metodiku.
- Citvalstu vērtētāju iepriekšēji kontakti ar attiecīgo valsti (bet ne vērtējamo iestādi) uzskatāmi par priekšrocību.

- Citvalstu vērtētājiem jāiesniedz ieteikuma vēstule (rekomendācija) no tās izglītības iestādes vadītāja, kurā tie strādā.
- Pirms grupas sastāva apstiprināšanas, izglītības iestādes pārstāvji (studiju programmas vadītājs vai tā iecelts pārstāvis) vienojas ar savas valsts kvalitātes vērtēšanas institūciju par šo sastāvu.
- Vērtētāju grupas dalībniekiem jāievēro ētikas principi: *objektivitāte, neitralitāte, pienācīga uzvedība, konfidencialitāte*.
 - **Objektivitāte:** Grupas dalībniekiem godīgi jāievēro vērtēšanas mērķi un objektīvi jāveic iestādes darbības ārējā vērtēšana.
 - **Neitralitāte:** Jāizvairās no interešu konfliktiem. Lai to nodrošinātu, nevienam no vērtētāju grupas dalībniekiem nedrīkst būt iesaistīts konsultāciju darbā vērtējamā iestādē. Turklāt, pēc vērtēšanas procedūras izpildes vērtējamā iestāde nedrīkst pieņemt ne pagaidu, ne pastāvīgā darbā nevienam no vērtētāju grupas.
 - **Pienācīga uzvedība:** Neprofesionāla vai neētiska vērtētāju grupas dalībnieku izturēšanās pret vērtējamo iestādi nedrīkst tikt paciesta, tajā skaitā varas izmantošana, finansiāls, psiholoģisks vai cits spiediens.
 - **Konfidencialitāte:** Grupas dalībniekiem ir pieejama sīka informācija par vērtējamo iestādi. Visai informācijai par grupas darbu, tās sapulcēm, vērtēšanai iesniegtajiem un grupas dalībniekiem nodotajiem materiāliem jātiek izmantotiem tikai vērtēšanas vajadzībām, tie nedrīkst tikt darīti pieejami iestādes pārstāvjiem vai citām ieinteresētām personām. Nekādi vērtētājiem iesniegti materiāli nedrīkst tikt kopēti vai citādi publiskoti.

KVALITĀTES VĒRTĒŠANA LIETUVĀ

Kvalitātes vērtēšanas sistēma tika izveidota galveno Eiropas tendenču un prakses kontekstā. Sistēma izgājusi šādas attīstības stadijas:

- 1995. gadā izveidots Lietuvas Augstākās izglītības kvalitātes vērtēšanas centrs. Tā galvenās funkcijas ir šādas:
 - regulāra jaunu augstākās izglītības studiju programmu vērtēšana,
 - detalizēta studiju programmu vērtēšana,
 - regulāra studiju programmu vērtēšana pēc studiju nozarēm.
- 1996. gadā tika izveidots Profesionālās izglītības un apmācības metodiskais centrs. Tā galvenās funkcijas ir šādas:
 - mācību materiālu nodrošināšana vidusskolām un koledžām,

- dalība maksimālas nodarbinātības nodrošināšanā un efektīvā integrācijā Eiropas Savienībā profesionālās izglītības un apmācības jomā, kā arī cilvēkresursu attīstība, koncentrējot visu ieinteresēto institūciju pūliņus.

Galvenie Profesionālās izglītības un apmācības metodiskā centra mērķi ir šādi:

- profesionālās izglītības un apmācības programmu kvalitātes vērtēšana,
- arodskolu un koledžu darbības vērtēšana,
- vērtēšanas rezultātu analīze un informācijas sniegšana sabiedrībai.

Metodiskais centrs nodarbojas ar neuniversitāšu tipa augstākās izglītības studiju kvalitātes vērtēšanu, profesionālās izglītības un apmācības kvalitātes vērtēšanu, sniedz konsultācijas izglītības iestādēm par iekšējo kvalitātes nodrošināšanas sistēmu ieviešanu.

Kopš 2001. gada ārējai vērtēšanai tiek uzaicināti citvalstu eksperti. Tie ir palīdzējuši novērtēt studiju programmas tieslietās, sabiedrības veselībā, socioloģijā, odontoloģijā, pirmsskolas un sākumizglītībā, medicīnā, sabiedrības administrācijā.

Augstākās izglītības iestāžu ārējā vērtēšana var būt triju veidu:

- studiju programmu vērtēšana (8 gadu laikā tiek izvērtētas visas studiju nozares),
- pētniecības un lietišķo pētījumu vērtēšana (8 gadu laikā tiek izvērtētas visas pētniecības nozares),
- izglītības iestāžu vērtēšana (8 gadu laikā).

Daļas profesionālās izglītības un apmācības iestāžu ārējā vērtēšana tika veikta 2004. gadā, tomēr galvenā uzmanība tika veltīta esošajiem materiālajiem un cilvēku resursiem.

Vērtēšana sastāv no divām daļām: pašvērtēšana un ārējā vērtēšana.

Lai apmierinātu valsts pieprasījumu pēc speciālistiem, vērā tiek ņemti ārējās vērtēšanas rezultāti. Vērtēšanas rezultāti dod pētniecības un studiju iestādēm pamatu savu programmu uzlabošanai un to salīdzināšanai ar citām līdzīgu iestāžu programmām. Galīgais vērtējums tiek publicēts, lai informētu sabiedrību par valsts budžeta efektivitāti speciālistu izglītībā.

Koledžu darbības vērtēšana tika izveidota augstskolu reorganizācijas procesā

Vērtēšana tiek veikta saskaņā ar koledžu darbības kvalitātes vērtēšanas procedūras aprakstu, kas apstiprināts ar Izglītības un zinātnes ministra lēmumu Nr. ISAK-1697, kas pieņemts 2004. gada 28. oktobrī. Šis apraksts pievienots 6. pielikumā.

Vērtēšanas uzdevumi:

- noskaidrot, vai koledža izpildījusi visus nosacījumus, kas uzstādīti, to dibinot,
- noskaidrot, vai koledža sasniegusi mērķus, kas koledžai uzstādīti un noteikti Lietuvas Republikas "Augstākās izglītības likuma" 7. panta 2. paragrāfā, proti:

tai ir attiecīgi apstākļi studentiem, lai tie varētu iegūt augstāko izglītību un profesionālo kvalifikāciju, kas atbilst Lietuvas tautsaimniecības un zinātnes līmeņa, kā arī moderno tehnoloģiju prasībām; vai tā nodarbojas ar lietišķiem pētījumiem un reģioniem svarīgiem pētījumiem; vai tā nodarbojas ar vietējo pašvaldību un uzņēmumu konsultēšanu; vai tā nodrošinājusi apstākļus pastāvīgai izglītbai, palīdz tautsaimniecības uzņēmumiem organizēt to arodapmācību un pārkvalificēšanas pasākumus; vai tā nodarbojas ar sabiedrības izglītošanu, kas ir jūtīga pret izglītību un kultūru un ir spējīga darboties ātri attīstošos informācijas tehnoloģiju vidē;

- vērtēt dažādu koledžu darbības nozaru kvalitāti.

Vērtēšanas mērķis:

- Lietuva Republikas Izglītības un zinātnes ministrijai: iesniegt gala ziņojumu par koledžas darbības kvalitāti; priekšlikumi par atļauju izsniegšanu valsts koledžām apstiprināt noteikumus un izveidot savas pašpārvaldes institūcijas vai priekšlikumus par to reorganizāciju vai slēgšanu; priekšlikumus privātām koledžām par to licenču spēkā esamību,
- informēt sabiedrību par koledžu darbības kvalitāti,
- konsultēt koledžas par iespējām uzlabot to kvalitāti.

KVALITĀTES VĒRTĒŠANA LATVIJĀ

Kvalitātes vērtēšanas sistēma Latvijā vispirms tika ieviesta augstākajā izglītībā vienlaikus ar Lietuvu un Igauniju – pagājušā gadsimta deviņdesmito gadu vidū.

Saskaņā ar Deklarāciju par sadarbību starp Baltijas valstīm kvalitātes nodrošināšanas jomā, kvalitātes vērtēšana trijās Baltijas valstīs tika uzsākta ar kaimiņu un citu valstu vērtētāju palīdzību.

Kvalitātes vērtēšana universitāšu un neuniversitāšu studijās noteikta ar to pašu likumdošanu. Augstākās izglītības iestāžu akreditācija tiek veikta saskaņā ar Augstākās izglītības iestāžu likumu, ko pieņēma Latvijas Republikas Saeima 1995. gada 2. novembrī, kura 9. pants nosaka vispārējos augstākās izglītības iestāžu akreditācijas principus. Tikai akreditētas augstākās izglītības iestādēm, kas realizē valsts līmeņa studiju programmas, ir tiesības izsniegt augstākās izglītības sertifikātus, ko atzīst valsts. Akreditācijas process notiek saskaņā ar valdības apstiprinātām normām. Studiju programmas tiek akreditētas vismaz reizi sešos gados. Tomēr akreditācija tiek realizēta dažādos veidos, studiju programmu akreditācija ir biežākais no tiem. Studiju programmas tiek izvērtētas pēc to konkrētā mērķa un uzdevumiem. Vērtētāju grupas tiek izveidotas saskaņā ar vērtēšanas uzdevumu.

Pašvērtēšana ir priekšnoteikums un pirmais solis uz akreditāciju. Augstākais akreditācijas mērķis saistās ar regulāras kvalitātes nodrošināšanas un uzlabošanas sistēmu ieviešanu, kas balstās uz pašvērtēšanu.

Lēmumus par akreditāciju pieņem Augstākās izglītības padome (augstākās izglītības iestādēm) vai Akreditācijas Komisija, ko apstiprina izglītības un zinātnes ministrs (studiju programmām), kad pārrunāti vērtētāju grupas ieteikumi. Pēc lēmuma pieņemšanas galīgā vērtējuma ziņojums tiek publicēts izdevumā *Izglītība un Kultūra* vai darīts pieejams internetā: www.aiknc.lv. Visi pašvērtējuma dokumenti un galīgā vērtējuma ziņojums ir pieejami Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrā un arī internetā: www.aiknc.lv.

Nevalstiskā organizācija Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs (AIKNC) nodarbojas ar augstākās izglītības studiju programmu vērtēšanu. Centra dibinātāji ir Izglītības un zinātnes ministrija un piecas augstākās izglītības iestādes: Latvijas Universitāte, Rīgas Tehniskā Universitāte, Rīgas Stradiņa Universitāte, Daugavpils Universitāte un Biznesa Institūts *Turība*. Centru pārvalda dibinātāju izveidota padome septiņu cilvēku sastāvā.

UZDEVUMI PATSTĀVĪGAJAM DARBAM

1. uzdevums (*individuālam darbam pēc 1. sesijas*)

- 1.1. Izpētīt svarīgāko likumdošanu, kas regulē vērtējamās izglītības un studiju procesus (tiek iesniegts pilns likumdošanas aktu saraksts, norādot galvenos analizējamās jautājumus).
- 1.2. Izlasīt materiālus par (studiju) kvalitātes vērtēšanas jautājumiem.

2. uzdevums (*2. sesijas semināriem*)

- 2.1. Sadalīt uzdevumus vērtētāju grupā simulētā sagatavošanas sanāksmē, pievēršoties kritērijiem, kas varētu katram dalībniekam palīdzēt noskaidrot situāciju.
- 2.2. Sadalīt (saskaņā ar citu vērtēšanas jomu) vērtējamās skolas pārstāvju funkcijas, lai varētu veikt apmeklējuma simulāciju.

PRAKTISKIE UZDEVUMI

Šim modulim nav paredzēti praktiskie uzdevumi.

LITERATŪRA

Pamatliteratūra:

1. Council Recommendation of 24 September 1998 on European cooperation in quality assurance in higher education. *Official Journal of the European Communities*, – 7.10.1998.
2. Developing an internal quality culture in European universities: Report on the Quality Culture Project 2002 – 2003, EUA
3. Evaluation of European Higher Education: A Status Report. Prepared for the European Commission, DG XXII by The Centre for Quality Assurance and Evaluation of Higher Education, Denmark in cooperation with Comité National d'Evaluation, France, 1998. <http://www.enqa.net/docs.lasso?docname=statusreport1.html>
4. Institutional Evaluations in Europe. (An ENQA Survey.) – ENQA, Helsinki, 2001. – 40 p. <http://www.enqa.net/pubs.lasso>
5. Manual of Quality Assurance: Procedures and Practices. – European Training Foundation, 1998. – 91 p.
6. Quality assessment and quality development. – Bonn, 2000. – 41 p.
7. Quality Assurance in Higher Education: Final Report and Project Recommendations. – European Training Foundation, 1998. – 75 p.
8. Quality Assurance in the Nordic Higher Education. (Accreditation like practices.) – ENQA, Helsinki, 2001. – 38 p.
9. Quality Procedures in European Higher Education. (An ENQA Survey.) – ENQA, Helsinki, 2003. – 41 p. <http://www.enqa.net/texts/procedures.pdf>
10. Sallis E. Total Quality Management in Education. – Kogan Page, 2002. – 168 p.
11. The European Dimension of Institutional Quality Management: Final Report and Recommendations. – European Training Foundation, 2000. – 21 p.
12. TUNING EDUCATIONAL STRUCTURES IN EUROPE. A pilot project supported by the European Commission in the framework of the Socrates programme. <http://www.relint.deusto.es/TUNINGProject/index.htm>

Papīdliteratūra:

1. Education Evaluation around the World. The Danish Evaluation Institute. 2003. – 173 p. ISBN 87-7958-132-3. <http://www.eva.dk>
2. European Pilot Projects for evaluating Quality in Higher Education. Guidelines for Participating Institutions. – Edinburgh, Paris, Copenhagen, Utrecht, 1994. – 24 p.
3. First Global Forum on International Quality Assurance, Accreditation and the Recognition of Qualifications in Higher Education “Globalization and Higher Education”. http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=6380&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
4. Institutional Evaluation Programme: 10 Year Anniversary. http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/IEP_anniversary_brochure.1086687063630.pdf

5. Quality Assurance: A Reference System for Indicators and Evaluation Procedures By François Tavenas, 2004. Prepared for the ELU (Latin Eiropas Universities group). http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/ELU_EN.1082042243703.pdf
6. Performance Standards in Education: In Search of Kvalitāt. – OECD, Paris, 1995. – 220 p.
7. Progress towards the European Higher Education Area: What Trends reports are telling us. http://www.eua.be:8080/eua/jsp/en/upload/EAIE_spring_issue2004_Trends.1083233978383.pdf
8. Rossi H. Peter, Lipsey W. Mark, Freeman E. Howard Evaluation: a Systematic Approach. – SAGE Publications, 2004. – 470 p.
9. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area – Draft Proposals. Material for ENQA General Assembly, 3 June 2004. <http://www.enqa.net/generalass.lasso>
10. Towards Accreditation Schemes for Higher Education in Europe? CRE project, July 2000 – May 2001, co-funded by SOCRATES programme. Validation seminar, 8 – 9 February 2001 Universidade Técnica de Lisboa, Oeiras. http://www.aic.lv/rec/Eng/new_d_en/Bolonas/accred.html
11. Transnational European Evaluation Project (TEEP) – Methodological Report. <http://www.enqa.net/pubs.lasso>
12. Trends 2003 : Progress towards the European Higher Education Area. By Sybille Reichert and Christian Tauch. Funded by the programme Socrates of the European Commission. <http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/Trends2003final.1065011164859.pdf>
13. Vroeijenstijn A.I. Experiences with External Quality Assessment in Dutch Universities. – Riga, 1995. – 21 p.

Literatūra par konkrētu valsti:

Latvija:

1. Augstskolu likums. <http://www.aiknc.lv>
2. Augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditācijas noteikumi. <http://www.aiknc.lv>
3. Metodiskie norādījumi novērtēšanas komisijas darba organizēšanai. <http://www.aiknc.lv>
4. Instrukcija par augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditāciju. <http://www.aiknc.lv>
5. Standartu izmantošana izglītībā. <http://www.aiknc.lv>

The background is a dense, textured collage of handwritten text in various scripts and styles, overlaid with faint, sketchy outlines of human figures and abstract shapes. The overall color palette is a range of brown and sepia tones. A dark red rectangular box is positioned in the upper right quadrant, containing white text.

Modulis Nr. 3

**IESTĀŽU VĒRTĒŠANAS
JOMAS UN KRITĒRIJI**

MODUĻA MĒRĶI

- ♦ Sniegt zināšanas, kas nodrošina spēju noteikt jomu, kritēriju, indikatoru un faktu koncepcijas iestāžu vērtēšanā.
- ♦ Iepazīstināt ar dažām vērtēšanas parauga jomām un kritērijiem, ietverot attiecīgās valsts pieredzi.
- ♦ Iepazīstināt ar vērtēšanas modeli (shēmu) vairākās jomās saskaņā ar izvēlētiem kritērijiem un indikatoriem.

MODUĻA UZBŪVE

Modulis *Iestāžu vērtēšanas jomas un kritēriji* aptver jēdzienu *kritērijs, indikators, fakts, informācijas avots* teorētisko aprakstu un piemērus. Tiek iepazīstināts ar iestāžu vērtēšanas jomām citās Eiropas valstīs, tiek analizēta jomu struktūra, balstoties uz EFQM modeli.

Veicot ekspertu apmācību savās valstīs, pasniedzējiem uzmanība jāpievērš kvalitātes vērtēšanas kritērijiem un indikatoriem, kas ir īpaši svarīgi attiecīgās valsts vērtēšanas sistēmai.

Ekspertu apmācības programmas **teorētiskajā daļā** apmācāmie tiek iepazīstināti ar galvenajiem vērtēšanas satura komponentiem; vēlāk tiek veikta divu izvēlētu jomu analīze; norādīti galvenie kritēriji un indikatori.

Semināru laikā apmācāmajiem jāspēj noteikt papildu vērtēšanas kritērijus un indikatorus.

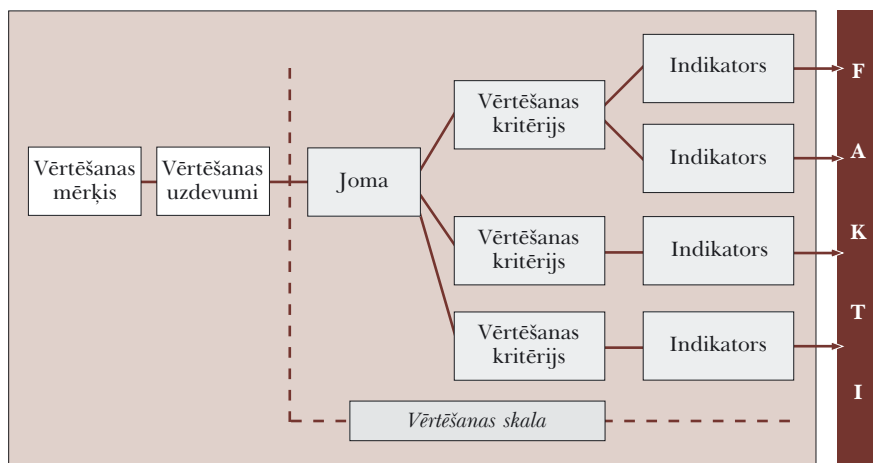
Moduļa *Iestāžu vērtēšanas jomas un kritēriji* ilgums ir 6 stundas, no kurām 2 veltītas teorijai, 2 stundas – semināriem, bet atlikušās divas apmācāmo patstāvīgajam darbam.

GALVENĀS TĒMAS

- ♦ Vērtēšanas jomu un kritēriju noteikšana. Vērtēšanas metodes.
- ♦ Izvēlētu jomu vērtēšana, nosakot vērtēšanas kritērijus un indikatorus.
- ♦ Divas parauga jomas, kritēriji un to analīze:
 - Personāls
 - Iekšējā kvalitātes nodrošināšanas sistēma.

JOMU UN KRITĒRIJU NOTEIKŠANA UN TO VĒRTĒŠANA

Iestāžu kvalitātes vērtēšanas saturs tiek izprasts dažādi, atkarībā no ārējās vērtēšanas mērķa un uzdevumiem. Kvalitātes vērtēšanas galvenās sastāvdaļas ir šādas: jomas, kritēriji, indikatori, fakti un informācijas avoti. Zemāk pievienotais 1. zīmējums parāda to savstarpējo saistību un mijiedarbību:

1. zīmējums. Kvalitātes vērtēšanas struktūra

Lai spētu novērtēt iestādes darbības kvalitāti, tiek noteiktas vērtēšanas jomas, kritēriji un indikatori.

*Joma ir iestādes darbības sfēra,
kas aptver iestādē notiekošos procesus un sasniegtos rezultātus.*

- Parauga jomas: iestādes pārvaldība, personāls, materiālie un finanšu resursi, iekšējā kvalitātes nodrošināšanas sistēma u.c.

Lai spētu ievērot kvalitatīvos un kvantitatīvos konkrētās jomas rādītājus, tiek izvēlēti kritēriji. Lietuviešu-angļu valodas vārdnīcas definē kritēriju kā vērtēšanas pamatu, mērījumu, pamatu lēmumu pieņemšanai. Zinātnieki uzsver arī kritērija nozīmi vērtību noteikšanā.

**Kritēriji ir mērvienības, ko speciālisti izmanto jomas darbības vērtēšanai.
Tie ir jomas vērtēšanai vajadzīgās pazīmes vai mēri.**

Kritēriji var būt kvantitatīvi (ko izsaka skaitliski) un kvalitatīvi (ko izsaka raksturojumā vai pazīmēs).

- Kvantitatīvo kritēriju paraugi: sociālo partneru skaits, tirgus pētījumu biežums u.c.
- Kvalitatīvo kritēriju paraugi: zināšanu apguvēju vajadzību atbilstība programmas saturam; iestādes kvalitātes politikas caurredzamība un tās skaidrība sabiedrības pārstāvjiem.

Lai spētu iegūt informāciju par katru darbības jomu, ir svarīgi, lai būtu pētniecības instrumenti, kas atspoguļo konkrētās jomas būtību un kritērijus. Šie instrumenti palīdz vākt informāciju, kas svarīga lēmumu pieņemšanai par situāciju PIA nodrošinātājā konkrētā jomā. Šāda informācija parasti tiek saukta par mācību/studiju kvalitātes indikatoriem.

Indikatori ir kvantitatīvi un kvalitatīvi dati, kas iegūti saskaņā ar vērtēšanas kritērijiem, lai pieņemtu lēmumu par apstākļu atbilstību personas pašizglītības attīstīšanai un kvalifikācijas iegūšanai konkrētā iestādē.

Indikatora paraugs: reģistrētu kvalitātes grāmatu skaits katrā iestādes struktūrvienībā.

Kad noteikti indikatori, ir svarīgi noteikt savāktu datu nozīmi. Šajā nolūkā katrs PIA nodrošinātājs izveido savus *mācību/studiju kvalitātes standarta indikatorus* vai nosaka tos pēc visiem konkrētajiem kritērijiem. Standarta indikatori ir tie, kas jāsasniedz, lai iestādes darbība tiktu atzīta par kvalitātes standartiem atbilstošu. Standarta indikatori tiek salīdzināti ar iegūtajiem datiem (indikatoriem), kā tas noteikts, ja iestāde sasniegusi pietiekamu mācību/studiju kvalitātes līmeni kopumā vai konkrētās nozarēs.

Informācijas avoti ir dokumenti, procedūra, mutiska informācija, materiālie resursi un jebkas cits, kas ļauj savākt faktus, kuri kļūst par pamatu kritēriju un to indikatoru noteikšanai.

Informācijas avotu piemēri: PIA nodrošinātāja stratēģiskais plāns, tā struktūrvienību ziņojumi, sapulču protokoli, kopējā studiju beigšanas darbu vērtēšanas skala, aptaujas lapas u.c.

Fakti ir ziņas, skaitļi, citi dati, viedokļi vai jebkāda cita informācija par stiprajām pusēm attiecīgajā nozarē un (vai) uzlabojamiem aspektiem.

Stiprās puses attiecas uz iestādes mērķu sasniegšanu; uzlabojamie aspekti tiek noteikti, ja iestādes mērķis (vai mērķi) nav sasniegti.

Informācija par iestādes darbību var būt divu veidu. Vispirms, tā var būt **kvantitatīva**, izteikta skaitļos, iegūta **‘precīzos’ mērījumos**. Jebkurš produktivitātes indikators var kalpot par šādas informācijas paraugu.

Cits piemērs attiecas uz aptaujās savāktu informāciju, tā sauktajiem **‘aptuvenajiem mērījumiem’**, piemēram: vai dažas izvēlētas iestādes kopienas personu grupas ir apmierinātas ar konkrēto vērtējamo objektu?

Faktu piemēri:

- **50 % beidzēju nodarbināti savā PIA nodrošinātāja sniegtās kvalifikācijas jomā jau pirmajos gados pēc beigšanas (kvalitatīvie fakti).**
- **Vairums beidzēju un darba devēju dod labu vērtējumu studentu praktiskajām prasmēm (kvalitatīvie fakti).**

Iestādes vērtēšanas procesā pastāv izmantojams kvalitātes mērīšanas vienību komplekss:

- **Iestādes ieguldījuma indikatori** (personāla un materiālo resursu izvēles sistēma un tās rezultāti, pretendentu atlases sistēma un tās rezultāti u.c.)
- **Galvenie procesi un galveno darbības jomu kvalitāte** (studiju procesa sistēmas konsekvence, mērķtiecība; pasniegšanas procesa racionalitāte u.c.)
- **Papildu jomu kvalitāte un procesi** (studentu atbalsta sistēmas kvalitāte, administrācijas darba efektivitāte u.c.).
- **Piegādes un sadarbības procesi un to kvalitāte** attiecas uz iestādes darba rezultātiem un papildu procesiem (piemēram, sadarbība ar arodbiedrībām; no piegādes un sadarbības pārvaldības viedokļa, ir svarīgi, lai tiktu nodrošināta informācijas apmaiņa starp iestādi un tās sociālo partneri, un informācijas atgriezeniskā saite).
- **Iestādes darbības rezultātu indikatori** (beidzēju nodarbināmības procentuālais apjoms, proporcija starp reflektantiem un beidzējiem, beigšanas darbu vērtēšanas rezultāti u.c.).

Eiropas Kvalitātes vadības fonda (EFQM) izveidotais modelis var kalpot par vēl vienu vērtēšanas kritēriju apkopošanas paraugu. Šo modeli izmanto tūkstoši izglītības iestāžu visā Eiropā. Tas sastāv no deviņiem kritērijiem. Pieci no tiem attiecas uz iestādes uzdevumu, t.i., visiem tajā notiekošajiem procesiem, bet četri no tiem attiecas uz iestādes darbības rezultātiem. Jāuzsver, ka vērtēšanas kritēriji EFQM modeli attiecas uz jomu jēdzienu šajā rokasgrāmatā. Tādējādi turpmāk aprakstītas deviņas jomas un jautājumi, kas atspoguļo to saturu.

2. tabula. EKVĢ modeļa kritēriji

Nodrošinātāji	Rezultāti
1. Vadība. <i>Kā iestādes vadība pārvalda iestādi attiecībā uz tās uzdevuma un nākotnes redzējuma īstenošanu? Vai tā nosaka vērtības, kas nodrošina ilgtermiņa panākumus? Kā tiek uzlabota un attīstīta vadības sistēma?</i>	1. Rezultāti klientam. <i>Kādi iestādes sasniegumi apmierina tās klientu vajadzības?</i>
2. Politika un stratēģija. <i>Kā iestāde īsteno tās uzdevumu un nākotnes redzējumu, ievērojot tās dibinātāju stratēģiskos principus, veidojot un realizējot plānus, mērķus un procedūru?</i>	2. Rezultāti cilvēkiem (iestādes iekšējās darbības rezultātu klientiem). <i>Kādi iestādes sasniegumi apmierina cilvēku vajadzības?</i>
3. Cilvēki (personāls). <i>Kā iestāde pārvalda, uzlabo un analizē tās personāla cilvēku zināšanas un prasmes individu un visas iestādes kontekstā? Kā iestādes personāla plāni veidoti uz iestādes politikas un stratēģijas pamata? Kā iestāde nodrošina procesu efektivitāti iestādes iekšienē?</i>	3. Rezultāti sabiedrībai. <i>Kādi iestādes sasniegumi apmierina vietējās un starptautiskās sabiedrības vajadzības?</i>
4. Partnerība un resursi. <i>Kā iestāde organizē un pārvalda ārējo sadarbību un savus resursus, ievērojot politiku un stratēģiju un tiecoties uz realizēto procesu efektivitāti?</i>	4. Galvenie darbības rezultāti. <i>Kādi ir iestādes sasniegumi tās mērķu un indikatoru kopuma kontekstā?</i>
5. Procesi. <i>Kā iestāde organizē un pārvalda visus procesus, ievērojot iestādes politiku un stratēģiju? Kā tā izmanto tās pieaugošos sasniegumus klientu un akcionāru vajadzībām?</i>	

Lai kāds būtu vērtēšanas kritēriju un indikatoru atlases princips, ir svarīgi, lai tie kalpotu par pamatu iestādes darbības kvalitātes vērtēšanai un dotu objektīvu vērtējumu par apstākļiem, procesiem un rezultātiem, tiecoties pēc iestādes mērķiem un realizējot tās politiku un stratēģiju.

Katras nacionāla līmeņa vērtēšanas mērķis ir saistīts ar tādas informācijas sniegšanu, kas būtiska nacionālās izglītības sistēmas attīstības ilgtermiņa nodrošināšanai un lēmumu pieņemšanai par tās uzlabošanu. Tomēr, ārējā iestādes kvalitātes vērtēšana var tikt uzsākta arī konkrētu mērķu sasniegšanai, piemēram, reaģējot uz oficiālu sūdzību par kādu iestādes pamata principu pārkāpšanu u.c.

Saskaņā ar vērtēšanas mērķi un uzdevumiem, tiek noteikts vērtēšanas saturs, t.i., jomas vērtēšanas kritēriji. Lai sasniegtu dažādus mērķus un veiktu dažāda līmeņa vērtēšanu (mācību programmas kvalitātes vērtēšana, viena vai vairākas struktūrvienības vai visa iestāde), dažas jomas var definēt tādā pašā veidā; tomēr to vērtēšana tiek veikta saskaņā ar atšķirīgiem kritērijiem. Šo principu atspoguļo turpmākais piemērs, kurā vērtēta joma, kas saucas **Personāls**.

3. tabula. Jomas “Personāls” vērtēšanas kritēriji
(studiju programmas un mācību iestādes vērtēšana)

Vērtēšanas līmenis	Studiju/mācību programmas vērtēšanas līmenis	Iestādes vērtēšanas līmenis
1	2	3
Vērtēšanas mērķis	Veikt konkrētas studiju/ mācību programmas un tās realizēšanas apstākļu kvalitātes vērtēšanu	Veikt iestādes darbības vērtēšanu, ievērojot tās uzdevumu, nākotnes redzējumu un mērķus
Darbības joma	Personāls	Personāls
Vērtēšanas kritērijs	1. Kvalifikācija un pieredze 2. Akadēmiskais un palīgpersonāls 3. Produktivitāte un darbs grupā 4. Personāla attīstība un pārskats.	1. Personāla politika 2. Personāla attīstība un pārskats par tā darba gaitām.
Kvalitātes indikators	1. Personāla attīstība un pārskats • <i>Procedūra un dokumentācija</i> • <i>Personāla nodarbinātība</i> • <i>Personāla vajadzību pēc kvalifikācijas celšanas noteikšana (individuāli, saskaņā ar priekšmeta jomu, iestādes mērogā)</i> • <i>Personāla kvalifikācijas celšanas programmai jāatbilst noteiktajām vajadzībām.</i>	1. Personāla attīstība un pārskats par tā darba gaitām • <i>Personāla kvalifikācijas kvalitāte un pietiekamība</i> • <i>Individuālas vērtēšanas ieviešana nosakot vajadzību pēc kvalifikācijas celšanas</i> • <i>Personāla kvalifikācijas atbilstība programmai un iestādes mērķiem un uzdevumiem</i>

1	2	3
	• <i>Pārskats par:</i> – <i>individuālās kvalifikācijas celšanas efektivitāti</i> – <i>iestādes kvalifikācijas celšanas programmu efektivitāti.</i>	• <i>Tieša saistība ar sektora prioritātēm</i> • <i>Labākās pieredzes izplatīšana kvalifikācijas celšanas procesā.</i>
Dokumenti faktu vākšanai	1. Personāla kvalifikācija un to vērtēšanas dokumentācija 2. Pārrunas ar personālu 3. Personāla nodarbinātības dokumentācija 4. Personāla kvalifikācijas celšanas efektivitātes vērtēšana 5. Personāla darbības vērtēšana 6. Personāla kvalifikācijas celšanas plāni un programmas.	1. Dokumentācija par personāla kvalifikācijas celšanu un vērtēšanas intervijas 2. Personāla kvalifikācijas celšanas plāni un programmas 3. Personāla kvalifikācijas celšanas efektivitātes vērtējums 4. Dokumentācija par personāla nodarbinātību attiecīgajā nozarē.

PARAUGA JOMAS UN KRITĒRIJI

Materiāls ir sagatavots apmācāmajiem, kas tiecas iegūt plašākas zināšanas par iestāžu vērtēšanu. Katrai valstij ir savas vērtēšanas jomas. Jāuzsver, ka šīs noteiktās jomas nav stabilas un var tikt mainītas atkarībā no vērtēšanas uzdevumiem.

Iestādes vērtēšana parasti vērsta uz uzlabojumiem: tā izteikta atbildē uz izglītības iestādes vadības vērtējumu par iestādes stiprajām pusēm un vājajām vietām, vērsta uz to, lai palīdzētu iestādei sasniegt labākus rezultātus. Reizēm vērtēšana var būt vērsta arī uz caurredzamību un atbildību, t.i., 1) darbības produktivitātes un caurredzamības nodrošināšanu; 2) informācijas par iestādes sasniegumiem sniegšanu iestādes ļaudīm un sabiedrībai kopumā. Dažās valstīs iestādes vērtēšana vērsta uz informācijas vākšanu valsts vajadzībām, lai spētu novērtēt profesionālās izglītības un apmācības situāciju pēc darbības indikatoriem un uz sasniegto rezultātu pamata, pieņemot lēmumus par sistēmas uzlabošanu.

Iestādes vērtēšanas procesā daudzās valstīs izšķir līdzīgas darbības jomas, kas ietver iestādes vadību, plānošanu, resursus un tos sadalījumu, personālu, atbalstu studentiem, ārējos sakarus un iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmu.

Turpmākā tabula sniedz pārskatu par kvalitātes vērtēšanas jomām, kas dažādās valstīs tiek uzskatīti par svarīgākajiem **iestāžu vērtēšanai**. Iekrāsotie lauki tabulā norāda jomas, ko izvēlējušās daudzas valstis.

4. tabula. Iestāžu kvalitātes vērtēšanas jomas Eiropas valstīs

<i>Jomas / Valstis</i>	Anglija	Čehija	Igaunija	Kipra	Latvija	Lietuva	Francija	Somija
Uzdevums		•	•	•	•	•	•	•
Iestādes pārvaldība		•	•	•	•		•	•
Lēmumu pieņemšanas procedūra un politika			•	•			•	•
Personāla kvalitāte	•	•	•	•	•	•		•
Studenti	•		•	•	•	•		•
Finansējums				•	•	•		•
Pasniegšanas/mācīšanās procesa attīstība, vadība un organizācija	•	•	•		•	•	•	•
Pasniegšanas kvalitāte	•	•	•	•	•	•	•	
Pētniecības politika un realizācija		•	•	•	•	•	•	•
Pētniecības kvalitāte		•	•	•		•		
Pakalpojumi sabiedrībai			•		•		•	•
Kvalitātes nodrošināšanas procesi	•		•	•	•	•	•	•
Uzdevuma izpilde un mērķu sasniegšana			•	•	•	•	•	•
Ieinteresēto pušu apmierinātība	•			•	•			•
Ārējie sakari						•		

Avots: Pukelis, K. & I. Savickienė. A comparative analysis of study Quality assessment systems: international experience. In: *Modelling Study Quality Assurance Systems in the Context of International Experience*. Vytautas Magnus University, 2003. (In Lithuanian)

Apkopojot kvalitātes vērtēšanas jomas vairākās Eiropas valstīs, var norādīt, ka galvenās jomas aptver uzdevumu, pārvaldību, lēmumu pieņemšanas procedūru un politiku, personālu, studentus, pasniegšanas/mācību procesa attīstību un organizāciju, pasniegšanas kvalitāti, pētniecības politiku un realizāciju, pakalpojumus sabiedrībai, kvalitātes nodrošināšanas procesus, uzdevuma izpildi un mērķu sasniegšanu.

DIVU IZVĒLĒTU JOMU SĪKĀKA ANALĪZE

Kad pārskatīta iestāžu kvalitātes vērtēšana un tās dažādības priekšnoteikumi, turpmāk detalizēti analizēti vērtēšanas kritēriji divās izvēlētās jomās un dots jautājumu saraksts.

5. tabula. Joma: Personāls

Kritēriji	Galvenie jautājumi, galvenie apgalvojumi, kvalitātes indikatori
1. Personāla sastāva atbilstība koledžas uzdevumam	• Kāda ir personāla atbildība par iestādes mērķiem un darbību? • Vai iestādei ir pietiekams akadēmiskais personāls? Vai tas atbilst iestādē realizēto studiju programmu mērķiem? Norādiet, lūdzu, faktus. • Vai iestādei ir pietiekams palīgpersonāls (tehniķi, bibliotekāri)? Norādiet, lūdzu, faktus. • Vai pastāv efektīva koordinācija starp pamatdarbā nodarbināto personālu un papilddarbā nodarbināto personālu?
2. Personāla vadība (plānošana, nodarbināšanas procedūra, kontrole, stimuli).	• Vai darbā pieņemšanas un atlaišanas procedūras ir caurskatāmas? • Kā tiek savienoti personāla attīstības un studiju un lietišķo pētījumu plāni? Norādiet, lūdzu, faktus. • Vai personāla darbā pieņemšanas procedūra atbilst iestādes attīstībai? Norādiet faktus. • Kāda ir darba kontroles sistēma? Cik efektīva tā ir? • Kā saistīta stimulēšana un darba produktivitāte?
3. Personāla kvalifikācija un tās celšanas sistēma	• Vai pasniedzēju personāla priekšmetu, profesionālā un pedagogiskā kvalifikācija atbilst studiju programmu vajadzībām? Norādiet faktus. • Kā tiek novērtēta pasniedzēju kvalifikācija? Vai vērtēšana ir regulāra? • Kā tiek noteikta nepieciešamība pēc personāla kvalifikācijas celšanas? • Kāda ir personāla kvalifikācijas celšanas procedūra? Kā tā dokumentēta? • Vai personāla kvalifikācijas celšanas procedūra saskan ar personāla vajadzībām? • Vai personāla kvalifikācijas celšanas procedūra saskan ar iestādes attīstības plānu?

Kritēriji	Galvenie jautājumi, galvenie apgalvojumi, kvalitātes indikatori
4. Personāla darba produktivitāte	• Vai pastāv personāla kvalifikācijas celšanas rezultātu vērtēšanas sistēma? Kādēļ konkrētā sistēma izvēlēta? • Kādi ir personāla darbības rezultāti? Kā tie atbilst iestādes mērķiem? • Kādi ir pasniedzēju darba rezultāti? Kā tie atbilst iestādes mērķiem? • Cik no pamatdarbā nodarbinātajiem pasniedzējiem lasījuši referātus semināros un konferencēs? Vai tie ir publicējuši rakstus? Kā šie rezultāti izmantoti iestādes attīstība? • Cik pasniedzēju iesaistīti starptautiskos projektos? Kā šī darbības nozare sadalīta starp dažādām iestādes struktūrvienībām?

6. tabula. Joma: Iekšējā kvalitātes nodrošināšanas sistēma

Kritēriji	Galvenie jautājumi, galvenie apgalvojumi, kvalitātes indikatori
1. Sistēmas racionalitāte	Vai iekšējā kvalitātes nodrošināšanas sistēma ir regulāra un balstās uz: • tradīcijām, labāko pieredzi? • vadību? • pastāvīgiem novērojumiem? • realizāciju? Vai sistēma atbilst: • iestādes vajadzībām? • ārējās vērtēšanas institūcijas prasībām? Vai sistēma ir integrēta iestādes plānošanas un lēmumu pieņemšanas procesā? Ja tā, • vai visu struktūrvienību darbinieki piedalās procesā? • vai sistēmu apstiprinājusi iestādes vadība? • vai iecelti par ieviešanu atbildīgie, vai noteikti realizācijas termiņi? • vai nepieciešamie materiālie resursi un finansu avoti ir izplānoti? • vai tā ietver visus iestādes līmeņus no augšas (vadības personāla) līdz apakšai (studentiem)?

Kritēriji	Galvenie jautājumi, galvenie apgalvojumi, kvalitātes indikatori
2. Līmenis, kādā sistēmu regulē likumdošana	Vai pienākumu sadale kvalitātes nodrošināšanā, kā norādīts dokumentos, atbilst: • kvalitātes politikai, mērķiem un principiem? • vispārējai iestādes vadības un realizācijas struktūrai? • ir skaidra un pietiekami pamatota? Vai dokumenti par kvalitātes nodrošināšanas ieviešanu un uzturēšanu ir pieejami visiem? Vai tās pārņemšanas un apstiprināšanas modelis ir skaidrs? Vai iestādes un tās struktūrvienību kvalitātes analīzes biežums un metožu dažādība atbilst: • kvalitātes politikai, mērķiem un principiem? • iestādes kopienas locekļu vajadzībām? • iestādes stratēģiskajiem un pašreizējiem plāniem?
3. Sistēmas efektivitāte	Vai iekšējā kvalitātes nodrošināšanas sistēma dod ieguldījumu iestādes kopējās darbības uzlabošanā? • Kādu ieguldījumu pašvērtēšana dod iestādes pārvaldības uzlabošanā? • Kāds ir pašvērtēšanas iespaids uz pasniedzēju darbību? • Kādu ieguldījumu pašvērtēšana dod studiju apstākļu uzlabošanā? • Kādu ieguldījumu pašvērtēšana dod, lai uzlabotu studiju atbilstību darba tirgus vajadzībām?
4. Sistēmas uzlabošana	• Vai pastāv procedūras iestādes iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēmas uzraudzībai un uzlabošanai? - Kādi dokumenti regulē šo procedūru? • Kas darīts, lai uzlabotu kvalitātes sistēmu? • Kādi ir kvalitātes uzlabošanas rezultāti, un kāds ir efekts uz iestādes kvalitātes vērtēšanas procesu un tā rezultātiem?

UZDEVUMI PATSTĀVĪGAJAM DARBAM

1. uzdevums. Izvēlieties kritēriju no vērtēšanas jomas un papildiniet to ar indikatoriem. Sniedziet savus argumentus šo indikatoru efektivitātei attiecībā uz izvēlēto kritēriju.

2. uzdevums. Sniedziet 2-3 paraugus, kas ilustrē attiecības starp dažādu jomu indikatoriem.

PRAKTISKIE UZDEVUMI**Mācīšana balstās uz praktiskiem uzdevumiem** (*2 stundas nodarbības reizē*):

Pēc Moduļa Nr. 3 teorētiskās daļas apmācāmie tiek sadalīti divās (vai četrās) grupās, pa 4-5 apmācāmajiem katrā. Pasniedzējs izvēlas 1 (2) kritērijus no saraksta, kas dots ārējās vērtēšanas norādījumos un dod katrai grupai 2 kritērijus. Tad grupām tiek uzdots šāds uzdevums. Balstoties uz minētajiem kritērijiem un indikatoriem, kas noteikti teorētiskajā daļā, grupām jāsastāda indikatoru saraksts pēc ārējās vērtēšanas kritērijiem. Rezultāti tiek nolasīti un pārrunāti.

LITERATŪRA**Pamatliteratūra:**

1. Bloom. K. D. Meyers. Quality indicators in vocational education and training.
2. An European Guide on Self-assessment for VET-providers. Final version. (2003). Technical working group on quality in VET, CEDEFOP.
3. CEDEFOP (1997). Indicators in perspective. The use of Quality indicators in vocational education and training. <http://www.cedefop.gr>
4. IAU Internationalisation of Higher Education Task Force Framework for Action. http://www.unesco.org/iau/tfi_framework.html

Papildliteratūra:

1. Copenhagen process (2003). The first report of the technical Working group "Quality in VET". January 2003–September 2003. European Commission.
2. Campbell, C., Dr. Marijk van der Wende, (2000). *International Initiatives and Trends in Quality assurance for European Higher Education*. Helsinki: The European Network for Quality Assurance in Higher Education.

Literatūra par konkrētu valsti:*Lietuva:*

1. Laužackas, R. (1999). Sistemo teorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos. Kaunas.
2. Laužackas, R. (2000). *Mokymo turinio projektavimas*. Kaunas.
3. Misiūnas, M., Savickienė, I. (2002). Studijų kolegijoje kokybės užtikrinimo teoriniai ir praktiniai aspektai (Theoretical and practical aspects of study quality assurance in a college). *Profesinis rengimas. Tyrimai ir aktualijos*, 5, 72–81.

The background is a dense, textured collage. It features various handwritten notes in a cursive script, some of which are partially obscured by other elements. There are also several line drawings and sketches, including a person in a wheelchair, a person's profile, and abstract shapes. The overall color palette is a range of brown and tan tones, giving it an aged, artistic feel.

Modulis Nr. 4

IEKŠĒJĀ VĒRTĒŠANA. PAŠVĒRTĒŠANA

MODUĻA MĒRĶI

- ♦ Iepazīstināt ar izglītības jomā izmantoto iekšējo kvalitātes nodrošināšanu.
- ♦ Iepazīstināt ar iespējām izmantot pašvērtēšanas rezultātus ārējās vērtēšanas procesā.
- ♦ Nodrošināt nosacījumus prasmju apgūšanai, kas vajadzīgas iestādes stipro pušu un vājo vietu noteikšanai, analizējot pašvērtējuma ziņojumu.

MODUĻA UZBŪVE

Modulis *Iekšējā vērtēšana. Pašvērtēšana* aptver izglītībā izmantoto kvalitātes nodrošināšanas sistēmu, tās mērķus un atbildības pakāpi, procedūru, lēmumus un realizāciju.

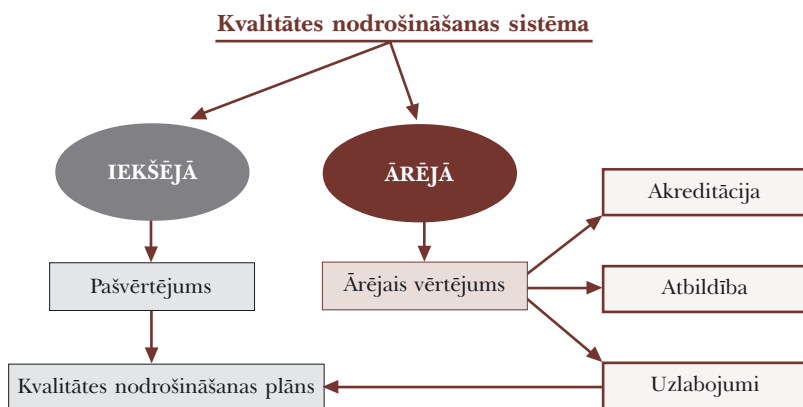
Moduļa teorētiskajā daļā tiek iepazīstināts ar šādiem jautājumiem: pašvērtēšanas ziņojuma struktūra; pašvērtēšanas ziņojuma analīzes mērķi; jautājumi, kas analizējami saskaņā ar iestādes pašvērtēšanas ziņojumu sagatavotā galīgajā vērtējumā.

Semināros apmācāmie analizē pašvērtēšanas ziņojumu un uz tā pamata mēģināt sagatavot galīgā vērtējuma projektu.

Moduļa *Iekšējā vērtēšana. Pašvērtēšana* ilgums ir 6 stundas, no kurām 2 veltītas teorijai, 2 – patstāvīgam darbam un 2 – semināriem (pašvērtēšanas ziņojuma analīze).

GALVENĀS TĒMAS

- ♦ Izglītības jomā izmantojamā iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma:
 - kvalitātes nodrošināšanas definīcija un shēma
 - mērķi un atbildība
 - process
 - lēmumi
 - realizācija.
- ♦ Iestādes pašvērtēšanas ziņojuma analīze:
 - struktūra
 - analīzes mērķi.

2. zīmējums. Izglītības jomā izmantojamā iekšējā kvalitātes nodrošināšanas sistēma

Kvalitātes nodrošināšanas sistēma vērsta uz to, lai nodrošinātu, ka izglītības iestādes un visu līmeņu mācību/studiju programmas atbilst zināšanu apguvēju, darba devēju un citu ieinteresēto pušu vajadzībām, kā arī sabiedrības attīstības sociālajām, intelektuālajām un ekonomiskajām vajadzībām.

Galvenais kvalitātes nodrošināšanas mērķis izglītības iestādē ir iekšējās kvalitātes kultūras un mācību/studiju kvalitātes nodrošināšanas sistēmas izveide, kas nodrošinātu iestādes pastāvīgu uzmanības pievēršanu kvalitātei.

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas uzdevumi:

- realizēt likumdošanas prasības
- stimulēt un uzlabot visu pakalpojumu un pasniegšanas kvalitāti
- izveidot novērošanas sistēmu, kas nodrošinātu visu iestādes pakalpojumu un darbības jomu kvalitāti
- nodrošināt kvalitātes sistēmu un metožu realizāciju, kā arī to turpmāku ilgtspēju
- dokumentēt kvalitātes nodrošināšanas procesu un jomas
- ieviest un attīstīt kvalitātes nodrošināšanas sistēmas, stratēģiju un metodes
- sadarboties ar citām attiecīgām likumdošanas, akreditācijas un profesionālām padomēm un organizācijām
- nodrošināt informācijas izplatību par iestāžu kvalitātes nodrošinājumu
- darboties kā iestādes pārstāvim kvalitātes nodrošināšanas jautājumos.

Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas process:

Mērķu un uzdevumu noteikšana ir procesa pirmais solis. Visos iestādes līmeņos jāizveido iekšējās kvalitātes nodrošināšanas struktūrvienības. Koordinējošai struktūrvienībai, kurā ietilpst iestādes vadības, pasniedzēju, palīgpersonāla un apmācāmo pārstāvji jānovēro un jāvada process un jāievieš kvalitātes nodrošināšanas mērķi un uzdevumi vispārējā iestādes stratēģiskajā plānā. Visi kvalitātes nodrošināšanas procesa rezultāti jāpublisko un jādara pieejami studentiem.

Pašvērtēšanas process palīdz iestādes kopienai analizēt tās stiprās puses un vājās vietas. Pašvērtēšanas procesā iestādei jāpārskata tās studiju programmas un pakalpojumi, pievēršot uzmanību pasniegšanai un studentu sasniegumiem, konstatējot arī, kā programmas un pakalpojumi atbilst iestādes mērķiem un uzdevumiem.

Lielākais ieguvums no pašvērtēšanas iestādei ir tās tālākā pastāvīgā attīstība. Tādēļ pašvērtēšana dod lielāko labumu, ja tā ir kļūst par pastāvīgu procesu un palīdz iestādei sagatavot tās regulāros plānus.

Lai gūtu lielāko labumu no pašvērtēšanas, papildus aprakstam un analīzei tai jāsaturs arī atsauces uz iestādes pastāvošajiem plāniem.

Labš pašvērtējums nosaka stiprās puses, vājās vietas, iespējas un apdraudējumus (strengths, weaknesses, opportunities and threats; SWOT).

Pašvērtēšanas galvenie principi:

- Iestādei atbilstošākā pašvērtēšanas modeļa izvēle
- Iestādes kopienas iesaiste pašvērtēšanas procesā
- Procesu izmantošana pašvērtēšanas ziņojuma un plānu sagatavošanai
- Galīgā pašvērtēšanas ziņojuma un rekomendāciju sagatavošana
- Vērtētāju grupas apstiprināšana iestādes pašvērtējuma izvērtēšanai
- Atbilde uz vērtētāju grupas sagatavoto galīgā vērtējuma ziņojumu
- Akreditācijas institūcijas lēmuma par akreditāciju pieņemšana.

Veiksmīgs iekšējās kvalitātes vērtēšanas process sastāv no piecām stadijām:

1. rezultātu analīzes
2. labošanas pasākumiem
3. mērķu noteikšanas
4. darbības plāna
5. paša procesa vērtēšanas

IENTĀDES PĀSVĒRTĒŠANAS ZIŅOJUMA ANALĪZE

Pašvērtēšanas ziņojuma struktūra

- Iestādes vadība
- Studiju programmu plānošana un ieviešana
- Institucionālās un reģionālās attiecības
- Starptautiskā sadarbība
- Materiālie un finanšu resursi
- Personāls
- Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma
- Beidzēju kvalifikācijas vērtēšana
- Iestādes stiprās puses un vājās vietas

Pašvērtēšanas ziņojuma analīzes uzdevumi:

- sagatavoties vērtējamās iestādes apmeklējumam
- sagatavoties galīgā vērtējuma ziņojuma rakstīšanai
- noteikt iestādes stiprās puses un vājās vietas
- noskaidrot, vai iestāde spēj konstatēt savas stiprās puses un vājās vietas
- noteikt, vai iestāde pati spēj tikt galā ar savām problēmām.

Pašvērtēšanas ziņojums ir galvenais kvantitatīvās un kvalitatīvās informācijas avots par vērtējamo iestādi. Pašvērtēšanas ziņojums dod pārskatu par iestādes attīstību, sasniegumiem un labo pieredzi. Pašvērtēšanas ziņojums un tā sniegtā informācija ir galvenais dokuments vērtētājiem, lai tie varētu sastādīt galīgā vērtējuma ziņojumu. Pašanalīzes ziņojums jāanalīzē vismaz diviem vērtētājiem; pēc tam tas jāapspriež vērtētāju sanāksmē. Vērtētāju grupai, kas analizē pašvērtēšanas ziņojumu un citus dokumentus (ja tādi iesniegti), jā sagatavo galīgā vērtējuma ziņojuma projekts pirms vērtējamās izglītības iestādes apmeklējuma. Galīgā vērtējuma projekts kalpos par pamatu galīgā vērtējuma ziņojuma rakstīšanai.

Analizējot pašvērtēšanas dokumentus, vērtētājiem jāvērs uzmanība uz šādiem jautājumiem:

- Vai pašvērtēšanas ziņojums aptver visas iestādes darbības jomas?
- Vai pašvērtēšanas ziņojumu sagatavojuši dažādu struktūrvienību un sociālo partneru pārstāvji?
- Kādas ir iestādes stiprās puses un vājās vietas?
- Vai iestādē novērojams progress pēdējos gados? Kāds ir šis progress?
- Vai iestāde ir ņēmusi vērā iepriekšēji vērtēšanas reižu rekomendācijas?
- Vai pašvērtēšanas ziņojumā ir fakti par iestādes darbību, tiecoties uz tās mērķu sasniegšanu?
- Vai pašvērtēšanas ziņojuma dažādas daļas ir savstarpējā saskaņā?
- Vai pašvērtēšanas ziņojumā ir kādi jautājumi, kas būtu jānoskaidro apmeklējuma laikā?
- Kāda papildu informācija iestādei būtu jāsniedz apmeklējuma laikā ?
- Kādām personu grupām būtu jāpiedalās tikšanās reizēs ar vērtētājiem apmeklējuma laikā? Cik ilgām jābūt tikšanās reizēm?
- Kādi materiālie un mācību resursi vērtētājiem jāpārbauda apmeklējuma laikā?
- Kādi pašvērtējuma apkopojumā norādītie dokumenti un fakti jāpārbauda apmeklējuma laikā?

Analizējot pašvērtēšanas dokumentu, vērtētājiem jāizmanto skaidri noteikti vērtēšanas kritēriji vērtēšanas skala. Sākotnēji tiek vākti fakti, kas norāda vērtējamās iestādes stiprās puses un vājās vietas saskaņā ar katru kritēriju un vērtēšanas jomu.

Pirms pašvērtēšanas ziņojuma analīzes uzsākšanas, katram vērtētāju grupas loceklim jāaizpilda vērtēšanas veidlapa. Parauga vērtēšanas veidlapa dota 8. pielikumā.

Vērtēšanas veidlapa tiek izmantota apmeklējuma laikā kā palīgdokuments.

UZDEVUMI PATSTĀVĪGAJAM DARBAM

3. uzdevums (tiek uzdots patstāvīgam darbam pēc 2. sesijas, gatavojoties simulētai vērtēšanai).

- 3.1. Analizējiet izvilcumu no pašvērtējuma kopsavilkuma, nosakiet stiprās puses un vājās vietas.
- 3.2. Pārdomājiet apmeklējuma laikā vērtējamai iestādei uzdodamos jautājumus.

4. uzdevums (tiek uzdots 3. sesijas seminārā, simulējot apmeklējumu).

- 4.1. Pirmās simulētās vērtētāju sanāksmes laikā koriģējiet un vienojieties par pirmo galīgā vērtējuma ziņojuma projektu, sastādīt pārrunājamo jautājumu prioritātes sarakstu.
- 4.2. Pirmās simulētās vērtētāju sanāksmes laikā noskaidrojiet reālo situāciju vērtējamā iestādē (izmantojiet jautājumu sarakstu).
- 4.3. Uzrakstiet vienu galīgā vērtējuma ziņojuma punktu, iepazīstiniet pārējos ar to.

PRAKTISKIE UZDEVUMI

(2 stundas, II nodarbības laikā)

Pēc teorētiskās daļas un individuālā darba 1. sesijā, saskaņā ar literatūras sarakstu (iekšējās vērtēšanas un pašvērtēšanas dokumenti), pēc iestāžu vērtēšanas darbības jomu un kritēriju analīzes vērtētāju grupa ir gatava nodarbībai, kas vērsta uz pašvērtēšanas ziņojuma analīzi un vērtēšanu. Katram apmācāmajam tiek uzdots praktisks uzdevums (moduļiem Nr. 4 un 5).

Apmācāmie tiek sadalīti divās (vai četrās) grupās: A un B, (C un D). Visiem apmācāmajiem tiek izdalīti tie paši divi izvilcumi no pašvērtēšanas ziņojuma: izvilcums Ea un izvilcums Eb (katrs no tiem aptver vienu jomu). Uzdevumi grupām:

- 1) Sagatavoties vērtētāja lomai un izvērtēt vienu vērtēšanas jomu, pamatojoties uz pašvērtēšanas ziņojuma izvilcumu un simulēto iestādes apmeklējumu.
- 2) Izskatīt vēl vienu vērtēšanas jomu (vēl vienu izvilcumu no pašvērtēšanas ziņojuma) un sagatavoties iestādes pārstāvja lomai (pašvērtēšanas grupa, pasniedzēji, studenti, darba devēji) simulētā vērtējamās iestādes apmeklējuma laikā, kad vērtētāji analizē citu vērtēšanas jomu.

7. tabula. Praktisko uzdevumu izpildīšanas organizācija

<i>Grupa</i>	<i>Izvilks (darbības joma)</i>	
	<i>Vērtētājiem vērtēšanai</i>	<i>Iestādes darbiniekus tēlojošiem</i>
<i>A</i>	<i>Ea</i>	<i>Eb</i>
<i>B</i>	<i>Eb</i>	<i>Ea</i>
<i>C</i>	<i>Ea</i>	<i>Eb</i>
<i>D</i>	<i>Eb</i>	<i>Ea</i>

Semināra laikā abas grupas darbojas kā vērtētāju grupas. Nodarbību vadošais vērtētājs ieceļ vienu apmācāmo par vērtētāju grupas priekšsēdētāju. Pirmās apmācāmo sapulces laikā tiem jāsadala vērtēšanas jomas savā starpā. Semināra laikā, vērtējot tikai vienu vērtēšanas jomu, apmācāmajiem jāsadala vērtēšanas kritēriji un katram apmācāmajam tiek uzdoti divi kritēriji no vērtējamās jomas (vērtētājs izskata pārējās jomas). Iestādes pārstāvju lomas arī tiek sadalītas grupas locekļiem.

Pirmās apmācāmo sapulces laikā tie (ar pasniedzēja palīdzību) analizē vērtēšanas kritērijus konkrētai uzdevuma jomai. Stiprās puses un vājās vietas tiek pārrunātas (pirms pašvērtēšanas ziņojuma izvilks izskatīšanas). Arī vērtējuma atzīmes izvēle tiek pārrunāta; ieteicama četrpakāpju vērtējuma sistēma (izcili, labi, apmierinoši un neapmierinoši).

LITERATŪRA

Pamatliteratūra:

1. European Student Handbook on Quality Assurance in Higher Education. http://www.aic.lv/ace/ace_disk/Bologna/contrib/ESIB/QAhandbook.rtf
2. Self-assessment practices in VET institutions (2002). European centre for the Development of Vocational Training.

Papildliteratūra:

1. An European Guide on Self-assessment for VET-providers. Final version. (2003). Technical working group on quality in VET, CEDEFOP.
2. Quality development in vocational education and training. Interim report of the European Forum (2002). European Centre for the Development of Vocational Training.
3. Sallis, E. Total Quality Management in Education. – Kogan Page, 2002. – 168 p.

Literatūra par konkrētu valsti:

Lietuva:

1. Kolegiju, įsteigtų reorganizuojant aukštesniasias mokyklas, veiklos kokybės vertinimo tvarka. http://www.pmmc.lt/Skelbimai/Kolegiju_vertinimo_Tvarka.doc
2. Kolegijos veiklos savianalizės suvertinės metodinės rekomendacijos. <http://www.pmmc.lt/Skelbimai/kolegijos-savianalizes-rekomendac.doc>

The background is a dense, textured collage. It features various handwritten notes in a cursive script, some of which are partially obscured by other elements. There are several sketches of human figures: a person in a wheelchair in the center-right, a person in a dark coat in the lower center, and a person in a hat in the lower right. The overall color palette is a range of brown and tan tones, giving it an aged, historical feel.

Modulis Nr. 5

**VĒRTĒTĀJU
APMEKLĒJUMS
VĒRTĒJAMĀ IESTĀDĒ**

MODUĻA MĒRĶI

- ♦ Sniegt zināšanas par vērtētāju apmeklējuma organizēšanas procedūru konkrētā valstī.
- ♦ Iepazīstināt ar vērtētāju ētikas kodeksu un pārrunāt to.
- ♦ Palīdzēt apgūt iestādes vērtēšanai apmeklējuma laikā nepieciešamās prasmes.

MODUĻA UZBŪVE

Modulī *Vērtētāju apmeklējums vērtējamā iestādē* tiek analizēta vērtējamās iestādes apmeklējuma struktūra, noteikti vērtētāju galvenie mērķi, attīstītas praktiskās iemaņas.

Moduļa *Vērtētāju apmeklējums vērtējamā iestādē* ilgums ir 12 stundas, no kurām 2 stundas veltītas teorijai, 4 stundas – semināriem un 6 stundas – individuālam darbam.

GALVENĀS TĒMAS

- ♦ Prasības vērtētāja darbam (grupas sastāvs, tās neitralitāte, ētikas kodekss, vērtēšanas mērķi).
- ♦ Gatavošanās apmeklējumam (metodiskās prasības, pašvērtēšanas ziņojuma analīze, apmeklējuma plānošana).
- ♦ Apmeklējuma norise (attiecināmie dokumenti, sanāksmju dalībnieki, apmeklējuma grafiks, seminārs kā apmeklējuma simulācija).
- ♦ Iestādes ārējās vērtēšanas procesā paredzētā apmeklējuma īpatnības Lietuvā.
- ♦ Iestādes ārējās vērtēšanas procesā paredzētā apmeklējuma īpatnības Latvijā.

PRASĪBAS VĒRTĒTĀJU DARBAM

Vērtētāju apmeklējums vērsts uz profesionālās izglītības un apmācības iestādes vērtēšanu pēc darbības jomām, sagatavojot ieteikumus uzlabošanai un iesniedzot priekšlikumus par iestādes turpmāko statusu (akreditācija).

Grupas dalībnieku atlases principi

Grupā jābūt vismaz vienam darba devēju (uzņēmēju) asociācijas pārstāvim, augstākās izglītības iestādes pārstāvim, citas profesionālās izglītības un apmācības iestādes pārstāvim. Vairumam grupas dalībnieku jābūt vērtēšanas darba pieredzei vai jābūt sekmīgi pabeigušiem ārējās vērtēšanas vērtētāju mācību programmu. Ne mazāk kā pusei no grupas dalībniekiem jābūt pieredzei izglītības vadībā. Viens no grupas dalībniekiem tiek iecelts par grupas priekšsēdētāju.

Šādas cilvēku grupas nav piemērotas darbam vērtētāju grupā:

- tie, kas publiski pauduši savu viedokli par vērtējamo iestādi;
- tie, kas strādājuši vai mēģinājuši iestāties darbā vērtējamā iestādē;
- tie, kas cieši saistīti ar vērtējamās iestādes vadību;
- tie, kas strādājuši vērtējamās iestādes pašpārvaldes institūcijās;
- tie, kas beiguši vērtējamo iestādi ne agrāk kā pirms pieciem gadiem.

Lai nodrošinātu neitralitāti, katram grupas dalībniekam jāparaksta *Deklarācija par to, ka nepastāv interešu konflikts ar vērtējamo iestādi*. Šī Deklarācija tiek glabāta kvalitātes vērtēšanu organizējošā institūcijā (Lietuvā – Profesionālās izglītības un apmācības metodiskajā centrā).

Vērtētāju skaits grupā atkarīgs no vērtējamās iestādes lieluma:

- 5 vērtētāji un institūcijas administrators, ja iestādē mazāk par 5000 studentiem;
- 7 vērtētāji un institūcijas administrators, ja iestādē vairāk par 5000 studentiem.

Vērtētāja darba ētikas principi:

- **Objektivitāte.** Vērtētājam jāveic vērtēšana uzdevuma un kritēriju ietvaros, jādod objektīvs vērtējums sniegtajai informācijai, jāsniedz argumentus apstiprinoši fakti, neradot priekšrocības sev vai iestādei, kas ir vērtētāja darba devējs.

- **Neitralitāte.** Vērtētājam jādeklarē savas intereses attiecībā uz vērtējamajiem un jāatkāpjas, ja rodas interešu konflikti.
- **Atbilstoša uzvedība.** Vērtētājam jāved sarunas ar vērtējamās iestādes pārstāvjiem ar pienācīgu respektu un korekti, bez aizspriedumiem, nepieņemot nekādas dāvanas u.c.
- **Konfidencialitāte.** Vērtētājs nesniedz informāciju trešajām pusēm, nedara konfidenciālu sapulču jautājumus vai saturu pieejamu citām personām sapulču laikā vai pēc tām. Vērtētājiem jāievēro likumi un citi likumdošanas akti, tie nedrīkst darboties kā jebkuras citas iestādes pārstāvji, izņemot vērtēšanu organizējošo institūciju, jānes personiska atbildība par izteikto viedokli, tā atbilstību likumdošanai, noteikumiem, ētikas kodeksam, ja tie attiecinājā gadījumā piemērojami. Vērtētājiem jābūt atvērtiem pret jaunievedumiem, jāapsver sociālās un reģionālās vajadzības, kā arī vērtējamās iestāde vajadzības, ja vien tās nerada kaitējumu kvalitātei.

Vērtētājiem jāinformē vērtējošā institūcija par jebkādu interešu konfliktu. Šādā interešu konfliktā iesaistītiem jāatturas no viedokļa izteikšanas un jāaptur savā dalība vērtēšanas grupā. Tiem jārespektē un jāveic domu un izteiksmes brīvība, tie nedrīkst izdarīt spiedienu uz citiem grupas dalībniekiem. Tiem jārespektē citu intelektuālais īpašums.

Vērtētājiem vienmēr jātiecas uzlabot savu kvalifikāciju studiju kvalitātes nodrošināšanas jomā, jāseko visām jaunajām attīstības tendencēm konkrētajā jomā savā valstī un ārzemēs, jādalās pieredzē ar citiem, jāpalīdz veidot iestādes kvalitātes kultūru un jātiecas sasniegt labākos iespējamus sava darba rezultātus.

Vērtētāju grupas pieņemto lēmumu galvenie aspekti

Viens no vērtētāju grupas pamata mērķiem ir novērtēt iestādes darbību, noteikt, vai tā atbilst iestādes spraudstajiem mērķiem un uzdevumiem. Kvalitātes vērtēšana aptver pasniegšanas procesa un tā satura vērtēšanu, pasniegšanas un tās kontroles metodes, mācību procesā izmantojamos materiālos resursus (bibliotēkas, laboratoriju iekārtas, pētniecības iekārtas), personāla, kā arī iestādes vadības sociālo drošību.

1. piezīme. Mācību iestādei jāatbilst valsts likumiem un likumdošanas aktiem; tomēr vērtētājiem nav jāpievēršas tikai likumdošanas problēmām. Vērtētāji galīgajā vērtējumā var izteikt savu viedokli par neatbilstību likumiem vai finanšu problēmām.

2. piezīme. Profesionālās izglītības un apmācības iestādēm un to ilgtermiņa plāniem jāatbilst citu starptautisku organizāciju prasībām.

GATAVOŠANĀS APMEKLĒJUMAM

Vērtējamās iestādes apmeklējums parasti ilgst no 1 līdz 4 dienām. Sākotnējā apmeklējuma stadijā vērtētāju grupa nodarbojas ar no iestādes saņemtā pašvērtēšanas kopsavilkuma analīzi. Grupas dalībnieks vai kvalitātes nodrošināšanas institūcijas pārstāvis (vērtētāju grupas administrators) apmeklē vērtējamo iestādi, lai pārbaudītu gaidāmā apmeklējuma detaļas (apm. 4 nedēļas pirms apmeklējuma) un atbild par šādiem organizatoriskiem pasākumiem:

- grupas apmeklējuma datuma noteikšanu;
- apmeklējuma programmas pārrunāšanu;
- apmeklējuma darba kārtības projekta sagatavošanu;
- materiālo resursu saraksta sagatavošanu, lekciju un nodarbību telpu noteikšanu (vai attiecīga saraksta iesniegšanas organizāciju);
- ar vērtētāju grupu tiekošos personu saraksta sagatavošanu.

Pirms apmeklējuma ārējās vērtēšanas vērtētājiem jāorganizē sagatavošanas sapulce vai informācijas apmaiņa ar elektronisko pastu, telefonu, video konferenci u.c. Tādējādi tie koordinē galvenās tēmas, tiekoties ar dažādām ļaužu kategorijām pārrunājamajos jautājumus. Pēc pārrunām vērtētājiem jā sagatavo izpētāmo jautājumu saraksts apmeklējumam. Visiem jautājumiem jābūt skaidriem un saistītiem ar pašvērtējuma kopsavilkumu, kā arī profesionālās izglītības un apmācības iestādes mērķiem un uzdevumiem.

Ievada sapulce (pirms apmeklējuma) ir ieteicama, bet nav obligāta.

Sapulces uzdevumi:

- Katra vērtētāju grupas dalībnieka funkciju un atbildības noteikšana.
- Vispārīgo jautājumu sagatavošana pārrunām pēc individuālo priekšlikumu analīzes, kad veikta iepazīšanās ar pašvērtējuma kopsavilkumu.
- Galveno vērtējamās iestādes stipro pušu un uzlabojamo aspektu noteikšana; noskaidrojamo aspektu noteikšana.
- Vērtējamās iestādes vides noteikšana, t.i., tās attiecības ar nacionālām un reģionālām vajadzībām, ekonomiskās un sociālās attīstības mērķiem.
- Apmeklējuma dienas kārtības pārrunāšana un apstiprināšana. Dienas kārtība pēc tam tiek iesniegta vērtējamai iestādei.
- Apmeklējuma laikā vērtētājiem pārbaudāmo dokumentu saraksta sagatavošana (sākotnējā stadijā).

- To vērtējamās iestādes kopienas locekļu saraksta sastādīšana, kas piedalīsies apmeklējumā.
- Metodisko un materiālo resursu saraksta sastādīšana, kas jādara pieejami vērtētājiem apmeklējuma laikā.
- Apmeklējuma procedūras jautājumu pārrunāšana: administrators paskaidro apmeklējuma praktiskos aspektus: brauciena organizāciju, apmešanos, dienas kārtību u.c.

Par vērtējumu atbildīgā institūcijai jāsaņem informācija par prasīto formātu no vērtējamās iestādes un tai:

- jāanalizē šī informācija un jāpatur tā slepenībā;
- nav tiesību prasīt vairāk informācijas nekā nepieciešams vērtēšanai;
- jāizmanto iestāžu citām institūcijām iesniegtā informācija saskaņā ar šo institūciju protokoliem;
- jāsniedz informācija vērtētāju grupai;
- jāpieprasa no visiem, kas saņēmuši pieeju informācijai, paturēt to slepenībā.

APMEKLĒJUMA NORISE

Iepriekšējie pasākumi:

Apmeklējuma koordinators (vērtētāju grupas administratoram) vai jebkurai par vērtēšanas procesa organizēšanu atbildīgai personai jāpārrunā ar vērtējamo iestādi ēdināšanas, izmitināšanas un darba jautājumi; tiem arī jāprecizē apmeklējuma detaļas.

Apmeklējuma laikā vērtētāju grupai jāsaņem sava darba telpa, kur nodrošināta piekļuve datoriem un internetam.

Vērtētāji var šādi vākt faktus, kas balsta viņu lēmumus:

- novērojot pasniegšanas procesu,
- pētot mācību iestādes iesniegtos dokumentus,
- apmeklējot studentus uz vietas: telpās un auditorijās, bibliotēkās, uzņēmumos, kur tie apgūst praktiskās iemaņas,
- pārrunās ar iestādes vadošo personālu, studentiem, pasniedzējiem, darba devējiem un citiem partneriem.

Apmeklējuma programma

Apmeklējums ilgums ir no vienas līdz četrām dienām. Visi grupas dalībnieki ierodas kopā un piedalās visās sapulcēs.

Vērtēšana tiek veikta vai nu vietējā valodā vai jebkurā valodā, kas iepriekš noteikt par apmeklējuma darba valodu (piemēram, angļu, franču vai vācu) un ir pieņemama abām pusēm. Ja nepieciešams, visi attiecīgie dokumenti jātulko; apmeklējuma laikā jānodrošina tulkojums no citām valodām apmeklējuma darba valodā.

Vērtētāju grupa tiekas ar iestādes vadību, administrāciju, pasniedzējiem un studentiem, sociālajiem partneriem un visu pašvērtēšanas grupu. Visas tikšanās notiek apmeklējuma laikā.

To personu grupas, kam jātiekas ar vērtētāju grupu, jāauzicina vērtējamās iestādes administrācijai.

Apmeklējuma laikā pēc vienošanās starp vērtētāju grupas administratoru (vai jebkuru citu personu, kas atbild par vērtētāju grupas darba organizāciju) un vērtējamās iestādes pārstāvi, apmeklējuma dienas kārtība var tikt mainīta.

Vērtētāju grupas un dažādu personu grupu tikšanās vērstas uz:

- papildu informācijas iegūšanu no dažādajām personu grupām,
- pašvērtēšanas ziņojumā izklāstīto faktu vērtēšanu,
- provizorisku lēmumu pieņemšanu,
- risināmu problemātisku jautājumu noteikšanu,
- vērtējumu, kā lēmumi saistās ar pašvērtējuma kopsavilkumā sniegto informāciju, informācijas nozīmību; tās nozīme vērtētāju pieņemamos lēmumos.

Tiekoties ar norādītajām personu grupām, vērtētāju grupas priekšsēdētājam:

- jāsāk ar iepazīstināšanu ar grupas dalībniekiem,
- jāizskaidro apmeklējuma mērķi un apjoms, galvenās vērtēšanas procesa iezīmes,
- jānodrošina, ka vērtētāji iepazīnušies ar vērtējamās iestādes pašvērtējuma kopsavilkumu un citiem dokumentiem, kas iesniegti vērtētājiem.

Vērtētājiem jānosaka galvenie apmeklējuma laikā noskaidrojamie vai pārrunājamie jautājumi.

Ieteikumi vērtētājiem

- Daļa jautājumu jāpārrunā ar vairākām vērtējamās iestādes pārstāvju grupām, piemēram, administrāciju, pasniedzējiem, studentiem, lai noteiktu visu pieeju un gaidīto rezultātu attiecībā uz vieniem un tiem pašiem jautājumiem un sagatavotu galīgo ziņojumu objektīvi un detalizētāk.
- Jautājumi par konkrētu tēmu jāuzdod tikai tiem iestādes pārstāvjiem, kas tieši atbild par pārrunājamo jomu, t.i., jautājumi par izglītības iestādes stratēģiju nav jāpārrunā ar studentiem, kas tajā tikai netieši iesaistīti.
- Jautājumi jāuzdod vērtējamās iestādes kopienas locekļiem vienādi visiem sarunu biedriem, cenšoties izvairīties no pārākuma demonstrēšanas.
- Jautājumiem jāvērsas uz galvenajiem aspektiem, lai saņemtais atbildes palīdzētu izlemt, vai analizējamais aspekts ir iestādes stiprā puse vai vājā vieta. Jāizvairās uzdot politiskus jautājumus un jautājumus par nacionālo stratēģiju, atbildes uz kuriem nav tieši atkarīgas no iestādes mērķiem un uzdevumiem.
- Driķst dot ne vairāk par vienu atbildi vienlaikus.
- Jautājumiem jābūt atklātas formas.
- Jautājumiem jābūt neitrāliem, tie nedrīkst paust runātāja viedokli. Nekorekta jautājuma piemērs: *Es uzskatu, ka ... Kā domājat jūs?*
- Jautājumi nedrīkst tikt uzdoti vērtējošā formā. Nepareiza jautājuma piemērs: *nav labi, ka jums nav... Vai jūsuprāt tas tiks izveidots nākotnē?*
- Pēc jautājuma uzdošanas, vērtētāju grupa nedrīkst mēģināt paši uz to atbildēt.
- Kad uzdots jautājums, vērtētāju grupai jānoklausās atbilde; ja informācija ir nozīmīga, tā jādokumentē.

Ir svarīgi, lai apmeklējuma laikā vērtētāji nedarītu savu viedokli zināmu vērtējamai iestādei. Viedoklis jāformulē galīgā vērtējuma ziņojumā. Tiek sagaidīts, ka vērtētāji spēs noteikt, pārrunāt un izvērtēt faktus, kas saistās ar iestādes darbības vērtēšanu. Ir svarīgi, lai vērtētāji apmainītos uzskatiem un iegūtajiem faktiem, beidzot nonākot pie lēmuma, kas balstās uz kopīgu pieeju un atspoguļojas vērtētāju grupas ieteikumos, priekšlikumos un lēmumos.

Turpmāk dots parasta apmeklējuma parauga tikšanās apraksts.

Centrālā līmeņa tikšanās

- *Ievada tikšanās ar iestādes vadītāju.* Tikšanās reize jāsāk ar iepazīstināšanu ar vērtētājiem un rektoru/prezidentu/dekānu. Tikšanās gaitā jāiepazīstina ar šādiem jautājumiem: ārējās vērtēšanas mērķi, attiecīgi uzdotas grupas dalībnieku atbildības jomas. Jāpārrunā jautājumi attiecībā uz iestādes uzdevumu un mērķiem.

- *Tikšanās ar iestādes vadību*: Pēc ievada tikšanās jāorganizē tikšanās ar visu iestādes vadību. Tikšanās jāvērs uz jautājumiem, kas attiecas uz iestādes uzdevumu un mērķiem, kā arī kvalitātes nodrošināšanu.
- *Tikšanās ar pašvērtēšanas grupu*: Tikšanās laikā vērtētāji var lūgt paskaidrot pašvērtēšanas procedūru, komentēt, cik plaši pašvērtēšanas ziņojums pārrunāts iestādē. Vērtētāji var uzdot jautājumus par aspektiem, kas nav pietiekami labi atklāti pašvērtēšanas ziņojumā.
- *Tikšanās ar galvenajiem administratoriem*: Šī tikšanās jāvērs uz administratīvās un stratēģiskās plānošanas, kā arī kvalitātes pārvaldības aspektiem, piemēram, finanšu resursiem, fondu sadalījumu, iekšējo kvalitātes nodrošināšanu u.c.
- *Tikšanās ar reģiona pašvaldību un citām ieinteresētām personām (sabiedriskiem darbiniekiem)*: Šī tikšanās jāvērs uz iestādes un ieinteresēto personu sadarbības jautājumiem, iestādes pielāgošanos sabiedrības vajadzībām un procesiem.

Iestādes stratēģijas realizācija dažādās struktūrvienībās (fakultātēs)

Lai spētu noteikt, kā iestādes kvalitātes stratēģiskie principi ieviesti dažādās izglītības iestādes struktūrvienībās, vērtētājiem jāvērtē šo struktūrvienību darbība un plāni.

Vērtētāji nemēģina meklēt trūkumus dažādās struktūrvienībās; drīzāk, izmantojot tās darbības paraugus, tiem jāmēģina izprast, kā centrālā administrācija un zemākās struktūrvienības saistītas. katrā no struktūrvienībām jāorganizē turpmāk uzskaitītās tikšanās.

- *Tikšanās ar struktūrvienības vadību*: galvenais tikšanās temats ir attiecības starp lēmumus pieņemamo pārvaldes struktūru un pētāmo struktūru, struktūrvienības mācību kvalitātes vadību.
- *Tikšanās ar struktūrvienības pasniedzējiem*: vērtētāji var jautāt pēc personāla viedokļa par tā nodarbināšanas procedūru un kvalifikācijas celšanu, pasniegšanas kvalitātes vadību.
- *Tikšanās ar struktūrvienības studentiem vai apmācāmajiem*: apmācāmie ir svarīgs informācijas avots par pasniegšanas metodēm un personālu; vērtētāju tikšanās ar tiem ir stingri konfidenciālas; vērtētāji nedrīkst komentēt studentu viedokli, uzrādīt to iezīmes vai īpatnības.
- *Iepazīšanās ar materiālajiem resursiem*: apmeklējuma laikā kāda daļa tā tiek vēltīta mačību resursu pārskatam. Vērtētāji var apmeklēt auditorijas, (klašu) telpas, bibliotēkas, laboratorijas u.c.

Vērtētāju grupu sapulces

- Tiek noturētas apmeklējuma sākumstadijā (pēc sākotnējām pārrunām ar administrāciju) un katras apmeklējuma dienas beigās.

- Domātas kā sagatavošanās tikšanās reizēm ar vērtējamās iestādes pārstāvjiem un metodisko un materiālo resursu inspekcijai.
- Sapulcēs katrs grupas dalībnieks iepazīstina pārējos ar saviem atklājumiem un slēdzieniem.
- Lēmumu projekts jāanalizē un jāapspriež grupas dalībnieku starpā.
- Ieteikumi kvalitātes uzlabošanai tiek laboti un tad apkopoti, tad tiek gatavots galīgā vērtējuma ziņojums.
- Tiek pārrunāts vērtējuma ziņojuma projekts.

Apmeklējuma noslēguma stadija

- Pēc visām plānotajām tikšanās reizēm *vienu stundu* var tikt atstāta brīva, lai pasniedzēji un studenti varētu vērsties pie vērtētājiem individuāli. Iestādei jā rūpējas par to, lai iestādes kopiena būtu par to iepriekš informēta un tiktu noteikts laiks.
- *Vērtētāju noslēguma sapulce*: apmeklējuma noslēgumā pietiekams laiks tiek atvēlēts sapulcēm, t.i., apmēram puse dienas. Šo sapulču laikā katrs vērtētājs paziņo savu galīgā vērtējuma ziņojuma daļu, bet galīgā vērtējuma ziņojuma projektu apspriež visa vērtētāju grupa.
- *Vērtētāju grupas noslēguma tikšanās ar iestādes vadību*: Tai divi galvenie mērķi: pateikties organizatoriem par viesmīlību un noteikt saglabājušās neskaidrības (ja tādas ir). *Galīgais vērtējuma ziņojums tiek pasniegts mutiski*: grupas priekšsēdētājs iepazīstina ar vērtējuma ziņojuma projektu fakultātes kopsapulcē, bet vērtēšanas aģentūras pārstāvis iepazīstina ar tālākajām procedūrām, kas attiecas uz redakciju un korekciju.

Kad vērtēšana pabeigta, vērtētāju grupas darbu novērtē:

- vērtētāju grupas priekšsēdētājs – persona, kas atbild par vērtētāju grupas darba kvalitāti, kā arī administratora darba kvalitāti.
- vērtētāju grupas administrators – persona, kas atbild par vērtējumu, vai grupas dalībnieku darbs atbilst rokasgrāmatā norādītajiem principiem un procedūrai.
- vērtējamās iestādes vadība – novērtē dažādus organizatoriskus un satura aspektus.

Iepriekš aprakstītā vērtētāju grupas dalībnieku darbības vērtēšana tiek veikta ar aptaujas lapu palīdzību, kuru rezultātus apkopo grupas administrators.

IESTĀDES ĀRĒJĀS VĒRTĒŠANAS PROCESĀ PAREDZĒTĀ APMEKLĒJUMA ĪPATNĪBAS LIETUVĀ

Vērtētāju apmeklējums vērtējamā iestādē tiek organizēts pēc tam, kad grupas locekļi ir izpētījuši pašvērtējuma kopsavilkumu. Šim nolūkam tiek atvēlēts viens vai divi mēneši. Apmeklējuma dienas kārtība tiek nosūtīta vērtējamai iestādei vismaz nedēļu pirms apmeklējuma. Apmeklējuma ilgums var būt no vienas līdz četrām dienām. Ilgums lielā mērā atkarīgs no iestādes lieluma.

Pirms apmeklējuma vērtētājiem tiek ieteikts sagatavot pirmo galīgā vērtējuma ziņojuma projektu.

Kad vērtētājs piekrīt strādāt vērtēšanas grupā, tam jāiesniedz informācija par visiem iespējamiem interešu konfliktiem (rakstveidā). Ja pastāv interešu konflikts ar vismaz vienu no iestādēm, vērtētājam jāatkāpjas no iestādes vērtēšanas. Par grupas priekšsēdētāju jāauzicina persona bez interešu konfliktiem.

IESTĀDES ĀRĒJĀS VĒRTĒŠANAS PROCESĀ PAREDZĒTĀ APMEKLĒJUMA ĪPATNĪBAS LATVIJĀ

Grupā locekļus iesaka Latvijas Augstākās izglītības kvalitātes novērtēšanas centrs (AIKNC). Galīgo lēmumu par vērtēšanas grupas sastāvu jāpieņem Latvijas Augstākās izglītības padomei (iestādes vērtēšanai) un Latvijas Akreditācijas komisijai (studiju programmu vērtēšanai). Vērtētāji deklarē visus iespējamus interešu konfliktus. Pirms apmeklējuma tiem jāparaksta vērtēšanas līgums. Līgums nosaka, ka vērtētājam nedrīkst būt nekādu interešu konfliktu ar vērtējamo iestādi.

Vērtētāju apmeklējums vērtējamā iestādē tiek organizēts pēc tam, kad grupas dalībnieki izlasījuši un izpētījuši pašvērtējuma kopsavilkumu. Šim nolūkam tiek atvēlēts viens vai divi mēneši. Apmeklējuma dienas kārtība tiek nodota vērtētājiem vismaz nedēļu pirms apmeklējuma. Apmeklējuma ilgums var būt no vienas līdz četrām dienām. Vizītes ilgums atkarīgs no iestādes lieluma un vērtējamo programmu skaita.

Pirms apmeklējuma vērtētājiem tiek ieteikts sagatavot galīgā vērtējuma ziņojuma projektu un ieteikumus.

UZDEVUMI PATSTĀVĪGAJAM DARBAM

Kāda ir svarīgākā informācija, kas jāiegūst apmeklējuma laikā? Kādi ir tās avoti?
 Kā iespējams pārbaudīt apmeklējuma laikā un pēc tam iegūto informāciju?
 Kāds lēmums pieņemams, ja iegūtā informācija ir pretrunīga?
 Kādi ir iespējamie interešu konflikti un kā no tiem izvairīties?
 Kāda informācija par iestādi uzskatāma par konfidenciālu?
 Lūdzu, sastādiet apmeklējuma dienas kārtību. Kā to var labot?

PRAKTISKIE UZDEVUMI

Semināri (6 stundas mājās pirms III nodarbības un 4 stundas —III nodarbības laikā).

Apmācāmajiem mājās jāaizpilda galīgā vērtējuma ziņojuma projekta veidlapa (pirms III sesijas), kad izlasīti un izpētīti materiāli par iestādes darbības jomām saskaņā ar izvilcumiem no pašvērtējuma ziņojuma:

GALĪGĀ VĒRTĒJUMA PROJEKTS

Iestāde

Vērtējamā darbības joma

Vērtētājs

Kritēriji	Galīgais vērtējums (stiprās puses un vājās vietas)	Jautājumi iestādei

Provizorisks izvēlēto darbības jomu vērtējums:

izcili, labi, apmierinoši, neapmierinoši

(jāizvēlas viena atzīme, pārējās nosvītrojot)

Vērtētāja paraksts

Datums

Balstoties uz pašvērtējuma ziņojumu, apmācāmie nosaka iestādes stiprās puses un vājās vietas. Ja acīmredzams, ka informācija ir nepietiekama, apmācāmajam jāsastāda jautājumi, kas uzdodami apmeklējuma laikā. Jautājumi jāuzdod konkrētām grupām: pašvērtējuma grupai, studentiem, pasniedzējiem, struktūrvienību vadītājiem un darba devējiem. Jāpieprasa visi nepieciešamie dokumenti.

Apmācāmajiem jābūt pieejai pašvērtējuma ziņojuma izvilikumam un jāsagatavoja iestādes pārstāvja lomai.

2. sesijas gaitā tiek simulēts iestādes apmeklējums. Vispirms, pirmajā stundā daļa no apmācāmo grupas (A) 'dodas apmeklējumā' pie otras grupas daļas (B) (tāda pati procedūra piemērojama grupai C un D); tad, pēc noteikta laika, kad izvēlēta cita darbības joma, grupa B dodas apmeklēt grupu C (āda pati procedūra piemērojama grupai D un A). Pēdējo divu stundu laikā visi dalībnieki pārrunā un novērtē visas apmeklējuma stadijas, kā arī apmācāmo uzvedību simulācijas laikā.

LITERATŪRA

Pamatliteratūra:

1. Developing an internal quality culture in European universities: Report on the Quality Culture Project 2002–2003, EUA
2. Evaluation of European Higher Education: A Status Report. Prepared for the European Commission, DG XXII by The Centre for Quality Assurance and Evaluation of Higher Education, Denmark in cooperation with Comité National d'Evaluation, France, 1998. <http://www.enqa.net/docs.lasso?docname=statusreport1.html>
3. Institutional Evaluations in Europe. (An ENQA Survey.) - ENQA, Helsinki, 2001. – 40 p. <http://www.enqa.net/pubs.lasso>
4. Manual of Quality Assurance: Procedures and Practices. – European Training Foundation, 1998. – 91 p.
5. Quality Assurance in Higher Education: Final Report and Project Recommendations. – European Training Foundation, 1998. – 75 p.
6. Quality Procedures in European Higher Education. (An ENQA Survey.) - ENQA, Helsinki, 2003. – 41 p. <http://www.enqa.net/texts/procedures.pdf>
7. The European Dimension of Institutional Quality Management: Final Report and Recommendations. – European Training Foundation, 2000. – 21 p.

Papildliteratūra:

1. Code of Good Practice in the Provision of Transnational Education. – UNESCO/Council of Europe. <http://www.aic.lv>
2. Convention On The Recognition Of Qualifications Concerning Higher Education In The European Region. <http://www.aiknc.lv>

3. Education Evaluation around the World. The Danish Evaluation Institute. 2003. – 173 p. ISBN 87-7958-132-3. <http://www.eva.dk>
4. European Pilot Projects for evaluating Quality in Higher Education. Guidelines for Participating Institutions. – Edinburgh, Paris, Copenhagen, Utrecht, 1994. – 24 p.
5. First Global Forum on International Quality Assurance, Accreditation and the Recognition of Qualifications in Higher Education “Globalization and Higher Education”. http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=6380&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
6. Institutional Evaluation Programme: 10 Year Anniversary. http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/IEP_anniversary_brochure.1086687063630.pdf
7. Quality Assurance: A Reference System for Indicators and Evaluation Procedures By François Tavenas, 2004. Prepared for the ELU (Latin European Universities group). http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/ELU_EN.1082042243703.pdf
8. Performance Standards in Education: In Search of Quality. – OECD, Paris, 1995. – 220 p.
9. Progress towards the European Higher Education Area: What Trends reports are telling us... http://www.eua.be:8080/eua/jsp/en/upload/EAIE_spring_issue2004_Trends.1083233978383.pdf
10. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area – Draft Proposals. Material for ENQA General Assembly, 3 June 2004. <http://www.enqa.net/generalass.lasso>
11. The perfection of the state accreditation system of educational institutions and educational programmes in Russian Federation. – Moscow, 2000. – 15 p.
12. The competency Standards Project: Another Approach to Accreditation Review. - Washington, 2000. – 75 p.
13. The National Qualifications Framework for Higher Education Qualifications in England, Wales and Northern Ireland: a position paper; 2000. <http://www.qaa.ac.uk>
14. Towards Accreditation Schemes for Higher Education in Europe? CRE project, July 2000 – May 2001, co-funded by SOCRATES programme. Validation seminar, 8–9 February 2001.
15. Universidade Técnica de Lisboa, Oeiras. http://www.aic.lv/rec/Eng/new_d_en/bologna/accred.html
16. Trends 2003 : Progress towards the European Higher Education Area. By Sybille Reichert and Christian Tauch. Funded by the programme Socrates of the European Commission. <http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/Trends2003final.1065011164859.pdf>
17. Vroeijenstijn A.I. Experiences with External Quality Assessment in Dutch Universities. – Riga, 1995. – 21 p.
18. White Paper on Education and Training. Teaching and Learning – Towards the Learning Society. – Luxembourg, 1996. – 88 p.

Literatūra par konkrētu valsti:

Lietuva:

1. Laužackas, R. (1999). Sistemo teorinės profesinio rengimo kaitos dimensijos. Kaunas.
2. Laužackas, R. (2000). *Mokymo turinio projektavimas*. Kaunas.
3. Kolegijų, įsteigtų reorganizuojant aukštesniasias mokyklas, veiklos kokybės vertinimo tvarka. http://www.pmmc.lt/Skelbimai/Kolegiju_vertinimo_Tvarka.doc

4. Išorinio kolegiju veiklos kokybės vertinimo metodika. <http://www.pmmc.lt/Skelbimai/isorinio-kolegiju-vertinimo-met.doc>

Latvija:

1. Augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditācijas noteikumi. <http://www.aiknc.lv>
2. Metodiskie norādījumi novērtēšanas komisijas darba organizēšanai. <http://www.aiknc.lv>
3. Instrukcija par augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditāciju. <http://www.aiknc.lv>
4. Standartu izmantošana izglītībā. <http://www.aiknc.lv>

The background is a dense, textured collage of handwritten text in various scripts and styles, overlaid with faint, sketchy outlines of human figures and abstract shapes. The overall color palette is a range of brown and sepia tones. A dark red rectangular box is positioned in the upper right quadrant, containing white text.

Modulis Nr. 6

**GALĪGĀ VĒRTĒJUMA
ZIŅOJUMS**

MODUĻA MĒRĶI

- ♦ Sniegt zināšanas par galīgā vērtēšanas ziņojuma rakstīšanas principiem un tā struktūru.
- ♦ Iepazīstināt ar citvalstu pieredzi galīgā vērtējuma ziņojuma rakstīšanā un mutiskā pasniegšanā.
- ♦ Dot iespēju apgūt galīgā vērtējuma ziņojuma rakstīšanai un ieteikumu sagatavošanai svarīgas prasmes.

MODUĻA UZBŪVE

Modulis *Galīgā vērtējuma ziņojums* iepazīstina ar galīgā vērtēšanas ziņojuma struktūru, rakstīšanas principiem, lēmumiem, ieteikumiem iestādei un vērtēšanas institūcijai. semināri paredzēti galīgā vērtēšanas ziņojuma rakstīšanai.

Moduļa *Galīgā vērtējuma ziņojums* ilgums ir 8 stundas, no kurām 2 stundas veltītas teorijai, 2 stundas – patstāvīgam darbam un 4 stundas – semināriem.

GALVENĀS TĒMAS

- ♦ Galīgā vērtēšanas ziņojuma struktūra.
- ♦ Lēmumu pieņemšana.
 - Lēmumu pieņemšanas metodika.
 - Ieteikumi izglītības iestādei.
 - Ieteikumi par akreditāciju.
 - Ieteikumi par vērtēšanu atbildīgajai institūcijai un valsts iestādēm.
 - Lēmumu realizācija.
- ♦ Galīgā vērtējuma ziņojuma rakstīšana Lietuvā.
- ♦ Galīgā vērtējuma ziņojuma rakstīšana Latvijā.

GALĪGĀ VĒRTĒJUMA ZIŅOJUMA STRUKTŪRA

Ieteicamā galīgā vērtējuma ziņojuma struktūra

1. Ievads
(Ekspertu vērtējuma uzdevumi, iepazīstināšana ar grupas dalībniekiem, ārējās vērtēšanas norise.)
2. Iepazīstināšana ar vērtējamo iestādi
(Īss iestādes apraksts, kas sastādīts, par pamatu ņemot pašvērtējuma kopsavilkumu.)
3. Vērtējamās iestādes darbības jomas
(Katra apakštēma šajā daļā sastāv no šādām daļām:
 - *Faktu un datu apkopojums* (balstās uz pašvērtējuma ziņojumu, citiem iestādes dokumentiem, pārrunām ar administrāciju, personālu, studentiem u.c.; vērtētāju grupa izdara slēdzienus par vērtēšanas jomu: (Tiek dots galveno domu saraksts.)
 - *Iestādes sasniegumi un tās progress vai jauninājumi* (pēc izvēles).
 - *Priekšlikumi uzlabojumiem* (papildu padomi)
 - *Ieteikumi* (iestādes darbības tās turpmākas attīstības nodrošināšanai)
- 3.1. Iestādes vadība
- 3.2. Studiju programmu plānošana un izstrāde
- 3.3. Sadarbība starp iestādi un reģionu
- 3.4. Starptautiskā sadarbība
- 3.5. Materiālie un finanšu resursi
- 3.6. Personāls
- 3.7. Iekšējās kvalitātes nodrošināšanas sistēma
- 3.8. Beidzēju prasmju vērtējums
4. Ieteikumi iestādei
(Visu ieteikumu un priekšlikumu apkopojums.)
5. Ieteikumi par vērtēšanu atbildīgajai institūcijai un valsts iestādēm
(Lēmums par akreditāciju, lēmumi par iestādes darba turpmāku uzlabošanu)

Vērtētāju grupas priekšsēdētājs uzņemas atbildību par galīgā vērtējuma ziņojuma rakstīšanu; tā pirmais projekts jā sagatavo tūlīt pēc apmeklējuma. Priekšsēdētājs balsta ziņojumu uz grupas dalībnieku komentāriem; taču ziņojumu nedrīkst rakstīt kā rakstu vai tieši izmantojot vērtētāju komentārus. Ziņojumā jāietver visi galvenie jautājumi, kas atspoguļo grupas dalībnieku viedokļus.

Galīgā vērtējuma ziņojumam jānodrošina, ka tie balstīti uz pašvērtējuma ziņojumu, pienācīgu uzsvāru liekot uz galvenajiem jautājumiem nevis detaļām.

Svarīgākie jautājumi attiecas uz iestādes lielākajiem sasniegumiem un smagākajām problēmām; no sīkām detaļām jāizvairās.

Pēc apmeklējuma vērtētāju grupas administrators vai sekretārs sagatavo galīgā vērtējuma ziņojuma projektu, kam jābalstās uz vērtētāju lēmumiem un sapulču protokolus (šos protokolus administrators vai sekretārs raksta sapulču un pārrunu laikā).

Vīsiem vērtētājiem jābūt pieejai galīgā vērtējuma ziņojuma projektam un tas pienācīgi jālabo.

Kad galīgais vērtējuma ziņojums ir izlabots un pieņemts, to nosūta vērtējamai iestādei. Šai iestādei lūdz izlabot faktu kļūdas. Ir būtiski vērst uzmanību uz faktu, ka bieži kļūdu labošana un iestādes viedoklis pārklājas; tādēļ pašiem vērtētājiem jāizsver, ko no iestādes komentāriem tie ņem vērā.

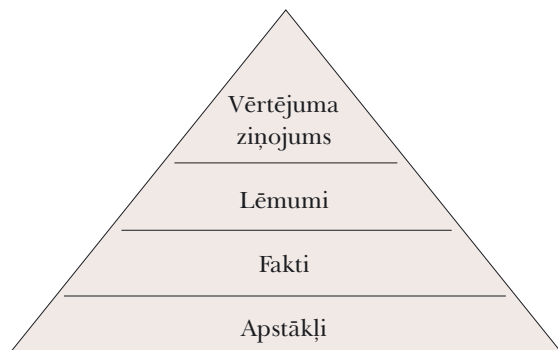
LĒMUMU PIEŅEMŠANA

Galīgā vērtējuma ziņojums ir dokuments, ko sagatavo pēc ārējās vērtēšanas grupas apmeklējuma vērtējamā iestādē.

Lēmumu pieņemšana

Vērtētāji balsta savus lēmumus uz šādiem principiem:

- Tie vāc faktus, pārbauda koncepcijas un faktus.
- Tie izvēlas iespējamās risinājumus, balstoties uz dažādiem faktiem.
- Tie apspriežas.
- Tie lemj par katra fakta iespaidu pasniegšanu un mācībām.

3. zīmējums. Attiecības starp lēmumiem un faktiem

Šajā diagrammā katrs augstākais līmenis balstās uz zemākā. Vērtēšanas rezultāti pauž lēmumus. Tie savukārt balstās uz faktiem, kas savākti vērtēšanas sākuma stadijā. Daži fakti savācam tikai apmeklējuma laikā, piemēram, materiālo resursu vērtēšanai.

***Ja fakti ir droši, arī lēmums būs drošs.
Ja lēmumi ir droši, arī galīgais vērtējums būs drošs.***

Lai uzrakstītu pietiekami augstas kvalitātes galīgā vērtējuma ziņojumu, vērtētājiem jāiziet **trīs** galvenās stadijas.

Analīze vērsta uz nepieciešamību, reālās situācijas un saprātīgākās stratēģijas noteikšanu.

Plānošana un vērtēšana vērsta uz darbības plāna sastādīšanu galīgā vērtējuma ziņojuma rakstīšanai, faktu analīzei un lēmumu formulēšanai.

Galīgā vērtējuma ziņojums vērsts uz lēmumu pieņemšanu attiecībā uz uzlabojamām jomām un galvenajām stiprajām pusēm.

Rakstot ieteikumus un vērtēšanas lēmumus, ir svarīgi, lai:

- tikšanos laikā ar pasniedzējiem studentiem un citiem savāktie fakti, kā arī dokumentālie fakti ir pietiekami lēmuma pieņemšanai,
- lēmumiem jābūt saistītiem ar faktiem, bet galvenajiem slēdzieniem jāatspoguļo vērtētāju kopīgs viedoklis (dažādu viedokļu kopums),
- galīgā vērtējuma ziņojuma pasniegšanai rakstveidā un mutiski jābūt skaidrai, balstītai uz faktiem, kas savākti pirms apmeklējuma un tā laikā, ir viegli pierādāmi,

- visi izteikumi jābalsta ar argumentiem, kas balstās uz faktiem, kvantitatīviem un kvalitatīviem indikatoriem, kā arī to attīstības analīzi vērtēšanas laikā,
- ziņojums jāraksta skaidrā, kodolīgā, korektā un nepārprotamā valodā,
- ieteicams izvairīties no aizskarošiem komentāriem un konkrētu personu vārdu piesaukšanas.

Ieteicama četrpakāpju vērtēšanas sistēma*:

A – ļoti labi

B – labi

C – apmierinoši

D – neapmierinoši.

Vērtējums A, B un C ir sekmīgs; D ir nesekmīgs.

8. tabula. Vērtēšanas lēmumu pieņemšanas secība

Ārējās vērtēšanas periods	Lēmuma pieņemšana		Lēmumu un argumentu iekļaušana vērtēšanas dokumentos	Piezīmes
	Vērtēšanas joma	Vispārīgs iestādes darbības vērtējums		
1. diena	+	+	Provizoriskā iestādes vērtēšanas veidlapa Provizoriskā iestādes vērtējuma kopsavilkums	Provizoriskā vērtēšana tiek veikta balstoties uz pašvērtējuma ziņojumā un pielikumos sniegtās informācijas.
2. diena	–	–	Vērtētāju komentāri	Papildu faktu vākšana
3. diena	+	+	Galīgā iestādes vērtējuma veidlapa Galīgā iestādes vērtējuma ziņojuma kopsavilkums	Tiek savākti papildu fakti un pieņemts galīgais lēmums, balstoties uz pašvērtējuma ziņojumā un pielikumos sniegtās informācijas, kā arī apmeklējuma laikā savāktajiem papildu faktiem
4. diena	–	–	Galīgā vērtējuma ziņojuma projekts	Galīgie lēmumi, argumenti un ieteikumi tiek sniegti galīgā vērtējuma ziņojuma veidā.

* Atsevišķos gadījumos tiek izmantota trīspakāpju vērtēšanas sistēma.

GALĪGĀ VĒRTĒJUMA ZIŅOJUMA RAKSTĪŠANA LIETUVĀ

Vērtējot izglītības iestāžu darbību, pašreizējā situācija tiek salīdzināta ar situāciju pirms vairākiem gadiem (balstoties uz regulāri iesniegtu informāciju), ar iepriekšējo ārējo vērtēšanu galīgajiem vērtēšanas rezultātiem (ja tādi ir) un darbības programmām, kas sagatavotas pēc iepriekšējām vērtēšanas reizēm.

Ieteikumi tiek doti vērtēšanas beigās, starp citu, vērsti uz savu darbību uzsākšanu trūkumu novēršanai.

Sagatavojot galīgā vērtējuma ziņojumu vērtētājiem jācenšas atrast kopēju viedokli; citādi galīgais vērtējums tiek apstiprināts ar vienkāršu balsu vairākumu un uzrāda dažādus viedokļus (tajā skaitā visus argumentus, dokuments jāparaksta) ziņojuma beigās.

Vērtētāju grupas uzdevumi, kas jāatspoguļo vērtēšanas ziņojumā

- Izglītības iestādes kvalitāte tiek vērtēta pa noteiktām jomām un pēc vērtēšanas kritērijiem.
- Tiek pieņemts lēmums par noteiktu nosacījumu ieviešanu.
- Lēmums par nosacījumiem, kādi jānodrošina apmācāmajiem, lai tie iegūtu izglītību un profesionālo kvalifikāciju, tiek pieņemts saskaņā ar Lietuvas tautsaimniecības vajadzībām un mūsdienu tehnoloģijas līmeni.
- Tiek pieņemts lēmums par reģionā nepieciešamajiem lietišķajiem un zinātniskajiem pētījumiem, konsultācijām ar vietējām pašvaldībām un tautsaimniecības uzņēmumiem.
- Tiek pieņemts lēmums par apstākļiem, kādi nodrošināti mūža izglītībai, par palīdzību tautsaimniecības uzņēmumiem, organizējot kvalifikācijas celšanu un pārkvalificēšanos.
- Tiek pieņemts lēmums par pret izglītību un kultūru jūtīgās sabiedrības daļas izglītošanu, kas spēj strādāt straujas tehnoloģiskās attīstības apstākļos.
- Tiek sagatavots galīgais vērtējums un ieteikumi par darbības kvalitātes uzlabošanu.
- Ziņojums noslēdzas ar priekšlikumu varas iestādēm par vērtējamās iestādes mērķtiecību.

Vērtētāji nosūta vērtējamai iestādei galīgā vērtējuma ziņojuma projektu (bez galīgā vērtējuma lēmuma). 10 dienu laikā iestāde var norādīt uz faktu kļūdām un sniegt savus argumentus izmaiņām vai labojumiem galīgā vērtējuma ziņojumā un ieteikumos. Kad šos komentārus saņem vērtētāji, tie sagatavo galīgā vērtējuma ziņojumu un iesniedz to par vērtēšanu atbildīgajai institūcijai.

GALĪGĀ VĒRTĒJUMA ZIŅOJUMA RAKSTĪŠANA LATVIJĀ

Iestādi jānovērtē vismaz trim vērtētājiem – vienam no Latvijas un abiem pārējiem no citām valstīm (koledžu vērtēšanai visi trīs eksperti var būt no Latvijas). Katrs vērtētājs sagatavo savu individuālo vērtēšanas ziņojumu un piedalās kopīgā galīgā ziņojuma projekta sagatavošanā. Viena vērtēšanas grupa var nodarboties tikai ar vienas iestādes vērtēšanu; taču tā var vērtēt vienas iestādes vairākas programmas.

Galīgā vērtējuma ziņojuma rakstīšana

Ieteikumi vērtētājiem neattiecas uz obligātu galīgā vērtējuma ziņojuma struktūru, tādēļ to var brīvi izvēlēties vērtētāji. Vērtētājiem tiek ieteikts izmantot aptaujas lapu. Katra aptaujas lapas tēma var kalpot par galīgā vērtējuma ziņojuma daļu. Tēmas trim ieteicamām aptaujas lapām (studiju programmu, iestādes vērtēšanai un jomu vērtēšanai) ievietotas internetā (www.aiknc.lv) un uzskaitītas pielikumos.

UZDEVUMI PATSTĀVĪGAJAM DARBAM

Kādi ir pareizie formulējumi prasībām apgalvojumiem galīgā vērtējuma ziņojumā?
Kādi fakti jāiekļauj galīgā vērtējuma ziņojumā?

PRAKTISKIE UZDEVUMI

Semināri (4 stundas III nodarbībā)

Galīgā vērtējuma ziņojums tiek sagatavots galīgā vērtējuma ziņojuma projekta ietvaros (dots Modulī Nr. 5 un izpildāms mājās). Visām pozīcijām jābūt pareizām un balstītām uz faktiem un argumentiem.

Semināru laikā pēc apmācāmo apmeklējuma simulācijas tie aizpilda Galīgā vērtējuma veidlapu (tāda pati kā galīgā vērtējuma projekta veidlapa). Vērtēšana aptver visas galīgā vērtējuma ziņojuma projekta pozīcijas (apgalvojumus; ja nepieciešams, ar labojumiem) un jaunus novērojumus apmeklējuma laikā. Ja galīgais vērtējums atšķiras no iepriekšējā vērtējuma, apmācāmiem jāpamato atšķirības.

Katra grupa sagatavo galīgā vērtējuma ziņojumu par atšķirīgām iestādes darbības jomām: vispirms, apmācāmie, kas vērtēja vien un to pašu darbības jomu pārrunā to grupā un salīdzina savus novērojumus, pēc tam uzrakstot galīgā vērtējuma ziņojuma attiecīgās daļas. Tad tie visi pārrunā un pieņem ziņojumu (balsojot, ja nepieciešams) un uzraksta galīgā vērtējuma ziņojumu. Tiem jābalso par ziņojuma galīgo variantu.

Visi apmācāmie pārrunā dažādās grupās sagatavoto galīgā vērtējuma ziņojumu un salīdzina savus atklājumus. Tiek noteiktas galīgā vērtējuma ziņojuma stiprās puses un vājās vietas.

LITERATŪRA

Pamatliteratūra:

1. Handbook for enhancement-led institutional review: Scotland. http://www.qaa.ac.uk/public/scottish_hbook/scottish_hbook_preface.htm
2. Handbook for accreditation. <http://www.ncahigherlearningcommission.org/resources/handbook/Handbook03.pdf>
3. Guidelines of the FH Council for the Evaluation in the Austrian FH Sector: FH Council Evaluation Guidelines. <http://www.fhr.ac.at/english>
4. Handbook for conducting and hosting an evaluation visit. <http://www.msache.org>

Papildliteratūra:

1. Office for standards in Education (2002). Handbook for Inspecting Colleges. May, 2002.
2. The Danish Evaluation Institute (2003b). *Education Evaluation around the world. An international Anthology*.

Literatūra par konkrētu valsti:

Lietuva:

1. Koleģiju, īsteigtu reorganizuojant aukštesnišias mokyklas, veiklos kokybės vertinimo tvarka. http://www.pmmc.lt/Skelbimai/Kolegiju_vertinimo_Tvarka.doc
2. Išorinio kolegijų veiklos kokybės vertinimo metodika. <http://www.pmmc.lt/Skelbimai/isorinio-kolegiju-vertinimo-met.doc>

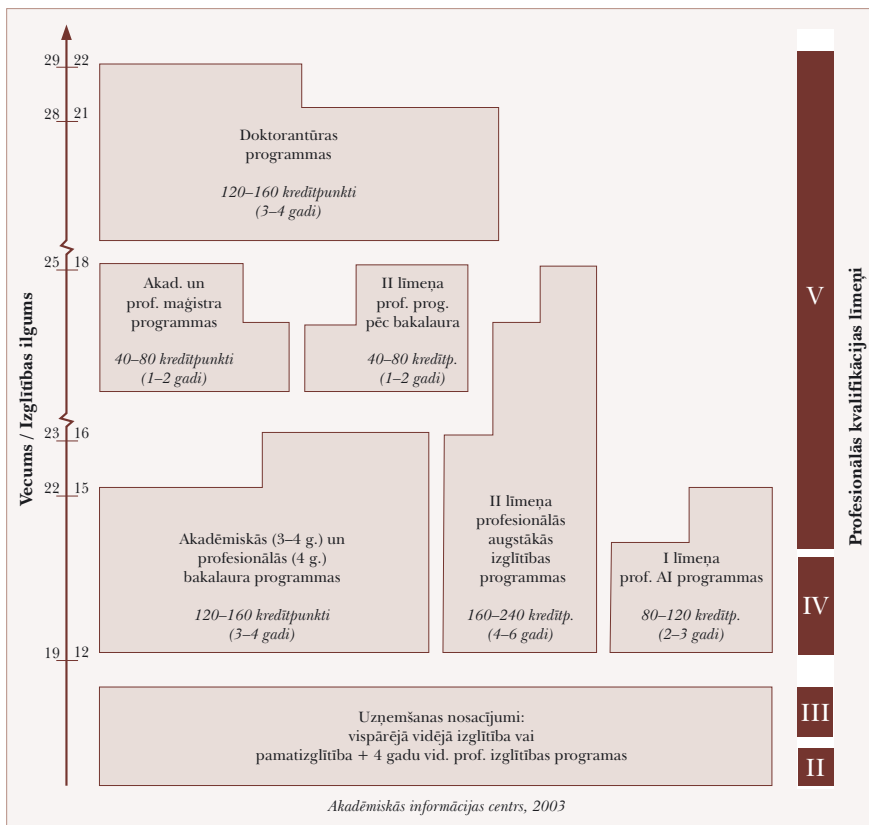
Latvija:

1. Līgums par izglītības kvalifikāciju akadēmisko atzišanu Baltijas kopējā izglītības telpā. <http://www.aiknc.lv>
2. Līgums starp Latvijas Republikas valdību, Igaunijas Republikas valdību un Lietuvas Republikas valdību par kopējās izglītības telpas izveidi starp Baltijas valstīm vispārējā vidējā un profesionālajā izglītībā (līdz augstākās izglītības pakāpei). <http://www.aiknc.lv>
3. Izglītības likums. <http://www.aiknc.lv>
4. Augstskolu likums. <http://www.aiknc.lv>

5. Augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditācijas noteikumi. <http://www.aiknc.lv>
6. Metodiskie norādījumi novērtēšanas komisijas darba organizēšanai. <http://www.aiknc.lv>
7. Instrukcija par augstākās izglītības iestāžu un studiju programmu akreditāciju. <http://www.aiknc.lv>
8. Akadēmiskā un profesionālā izglītība. <http://www.aiknc.lv>
9. Standartu izmantošana izglītībā. <http://www.aiknc.lv>

PIELIKUMS

Pielikums Nr. 1
AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA LATVIJĀ. SHĒMA

Pielikums Nr. 2
AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA LATVIJĀ.
STUDIJU PROGRAMMAS

Studiju programmu veidi un studiju ilgums parādīts augstākās izglītības shēmā (pielikums nr.1).

Katru studiju programmu var īstenot **pilna un nepilna laika veidā** (klātienēs, neklātienēs vai tālmācības formā).

Pilna laika studijas ir **40 stundas nedēļā** (no kurām līdz 20 stundām nodarbības augstskolā, kontaktā ar pasniedzēju), parasti darba dienās, **nepilna laika – mazāk**, parasti vakaros vai nedēļas nogalē, dažas – **tālmācības** formā.

Galvenās dažādu studiju programmu atšķirības:

- Akadēmiskās bakalaura un maģistra studiju programmas (*akadēmiskā bakalaura un maģistra grādu iegūšanai*) vairāk orientētas uz teoriju un sagatavošanos zinātniskajai pētniecībai.
- Profesionālā bakalaura un profesionālā maģistra studiju programmās (*profesionālā bakalaura un maģistra grādu iegūšanai*) ir apvienotas akadēmiskās studijas ar *profesionālās kvalifikācijas* iegūšanu.
- Doktora studiju programmas *doktora zinātniskā grāda* iegūšanai (tikai **pēc maģistra** grāda iegūšanas) orientētas uz zinātnisko pētniecību.
- Profesionālās studiju programmas ir vairāk praktiski orientētas, tiek apgūtas *profesionālajai kvalifikācijai* nepieciešamās prasmes un iemaņas.

Profesionālās studijas var sadalīt divos līmeņos:

- 1.līmeņa augstākā profesionālā izglītība un 4. līmeņa *profesionālā kvalifikācija* (“koledžas” studiju programmas), ko iegūst pēc 2–3 gadu studijām.
- 2.līmeņa augstākā profesionālā izglītība (un 5. (*visaugstākā*) līmeņa *profesionālā kvalifikācija*) – vēl 1–2 gadi studiju.

Pie 2. līmeņa kopumā (atdalot no 1. līmeņa) parasti pieskaita visas studiju programmas, kuras dod 5. (visaugstākā) līmeņa profesionālo kvalifikāciju (pēc vismaz 4 gadu studijām) – profesionālā bakalaura un profesionālā maģistra studiju programmas un profesionālās studiju programmas.

(Profesionālā maģistra studiju programmā (pēc bakalaura vai profesionālās studiju programmas) parasti iegūst tikai maģistra grādu, kas apliecina augstāko profesionālo kvalifikāciju un dod tiesības iestāties doktora programmā.

Diplomi attiecībā uz to atzišanu Latvijā ir divu veidu: **valstiski atzīti** un **augstskolas (vai koledžas) vārdā** izsniegti.

Par **licencētas** studiju programmas apgūšanu izglītības mācību iestāde ir tiesīga izsniegt diplomus savā vārdā.

*Pielikums Nr. 3***AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA LATVIJĀ.
AUGSTSKOLAS UN KOLEDŽAS**

Visas augstskolas juridiski ir līdztiesīgas - tām ir iespējas izveidot jebkura tipa studiju programmu.

Universitātes pievērš lielāku uzmanību akadēmiskajām programmām (bakalaura un maģistra) un ar zinātniskajiem pētījumiem cieši saistītajām doktora programmām.

Koledžās ir *tikai* 1. līmeņa augstākās profesionālās izglītības studiju programmas (kuras dod 4. līmeņa profesionālo kvalifikāciju).

Praktiski visās augstskolās ir 2. līmeņa augstākās profesionālās izglītības studiju programmas (kuras dod 5. līmeņa profesionālo kvalifikāciju).

Augstskolu un koledžu *filiāles* piedāvā tās pašas studiju programmas, ko “centrs”, bet var būt reālas atšķirības nosacījumos.

Valsts un privātās augstākās izglītības iestāžu salīdzinājums

Par Latvijas politikas stratēģisko prioritāti jāatzīst augstākās izglītības attīstību. Valsts un juridisko personu dibināto (privāto) augstskolu sadarbība nodrošina vienotas izglītības sistēmas darbību, kurā katra daļa pilda savu uzdevumu. Juridisko personu dibināto (privāto) augstskolu īpatnības, atšķirības no valsts augstskolām nosaka valsts un privāto augstskolu dažādo vietu un uzdevumus izglītības sistēmā. Šīs īpatnības ir jāapzinās un jāizmanto, jo katra īpatnība ir reizē priekšrocība vienā situācijā un trūkums citā. Ja katras augstskolas atšķirības un īpatnības apzinās un izmanto pareizi, tad priekšrocības ņem pārsvaru trūkumiem, katra augstskola atrod savu specifisko vietu un konkurence sekmīgi var tikt nomainīta ar visiem izdevīgu sadarbību.

Privātajās augstskolās spēja un ieinteresētība ātri pieņemt lēmumus ir lielāka, tādēļ tām raksturīgs **lielāks kustīgums**, spēja ātri izveidot jaunus lekciju kursus, kvalifikācijas, studiju programmas. Labāko speciālistu praktisku operatīva iesaistīšana ļauj ātri reaģēt uz pieprasījuma maiņām darba tirgū.

Lietiskās zinātnes pārsvars. Jebkuram speciālistam ar augstāko izglītību jāprot izmantot jaunākos zinātnes sasniegumus savā nozarē. Privātajās augstskolās ir tieša saistība ar ražošanu, dažreiz līdzdalība tajā, tādēļ pārsvarā ir pielietojamā, lietiskā zinātne.

Orientācija uz sociālajām zinātnēm, jo tās prasa mazākus ieguldījumus un sākotnēji, deviņdesmitajos gados, bija ļoti pieprasītas. Pašlaik nepieciešama pāreja uz precīzāku izglītības veidu un līmeņu diferencēšanu, vairāk uzmanības pievēršot fundamentālajai zinātnei un augstākā līmeņa speciālistu gatavošanai.

Atkarība no tirgus privātajās augstskolās liek ātri ieviest tirgus pieprasītās izmaiņas, bet samazina stratēģiskās manevrēšanas brīvību, apgrūtina jaunu, pašlaik nepieprasītu, bet potenciālu perspektīvu virzienu attīstīšanu.

Orientācija uz šodienas situāciju dod priekšrocības aktuālo problēmu risināšanā, bet apgrūtina tradīciju veidošanu, liek īpaši rūpēties par izglītībai nepieciešamo konservatīvismu.

Spēja piedāvāt elitāru izglītību par atbilstošu (augstāku) samaksu ir būtiska privātās izglītības priekšrocība, kura pašlaik netiek pietiekami izmantota.

Spēja elastīgi organizēt mūžizglītību (kursus) ir viena no galvenajām privātās izglītības rezervēm, kura sevišķi nozīmīga var kļūt “demogrāfiskās bedres” apstākļos jau tuvākajos gados.

Ātra lēmumu pieņemšana ne vienmēr ļauj pieņemt pašus izdevīgākos variantus, bet nodrošina sekošanu tirgus pieprasījumam. Mazākas iespējas akadēmiskajām diskusijām, lēmumu demokrātiskai apspriešanai jāprot kompensēt ar lielāku ekspertu, darba tirgus un studentu pārstāvju iesaistīšanu.

Sadarbība starp valsts un privātajām augstskolām.

Vienotas augstākās izglītības sistēmas veidošana, kurā katra daļa papildina pārējās ir izdevīga visiem. Galvenie sadarbības uzdevumi varētu būt sekojošie.

Valsts augstskolas

Universitātes tipa valsts augstskolās galveno uzmanību vajadzētu veltīt fundamentālās zinātnes attīstībai un doktorantūrai, izstrādāt metodiku zinātniskajiem pētījumiem un to pielietošanai, izveidot bāzi visdažādāko valsts un privātajām institūcijām nepieciešamo ekspertīžu veikšanai, nodrošināt visām augstskolām nepieciešamā akadēmiskā personāla gatavošanu un tā kvalifikācijas pilnveidošanu. Universitātes tipa valsts augstskolām jābūt arī galvenajām augstākās kvalifikācijas speciālistu, sabiedrības intelektuālās elites veidotājām. Strauji mainīgā tehnika liek arvien vairāk atteikties no šauri orientētu speciālistu gatavošanas, liekot par pamatu augstākā līmeņa izglītībai jebkurā nozarē **dabas zinātnes, mākslu un filosofiju**. Dabas zinātnes kalpo par pamatu *pasaules izpratnei* un visdažādāko uz jaunākajiem zinātnes sasniegumiem balstīto *tehnoloģiju apgūšanai*. Augstākā līmeņa kvalifikācijas iegūšanai nepieciešama arī humanitāro zinātņu, pirmkārt mākslas vai filosofijas apgūšana. Tās parāda pasaules vienotību un dod pamatu aktīvas, radošas pieejas veidošanai jebkuru problēmu risināšanā. Māksla un filosofija veido domāšanas augšupejošo, sintētisko, induktīvo, vispārinošo daļu, bez lejupejošā, analītiskā, deduktīvā, konkretizējošā ir neefektīva. Akadēmiskā zinātne un universitātes izglītība rada inovāciju pamatu, nodrošina zinātnietilpīgas ražošanas darbību.

Universitāšu radīto pamatu jāattīsta **neuniversitātes tipa** valsts augstskolās pirmām kārtām nodrošinot inženierzinātņu, lauksaimniecības zinātņu un medicīnas attīstību. Arvien lielāka uzmanība jāvelta izglītības zinātnei, pirmkārt izglītības vadībai, didaktikai, psiholoģijai. Jāpanāk mākslas augstskolu efektīva sadarbība ar visu izglītības sistēmu, attīstot mākslu, filosofiju, teoloģiju.

Valsts augstskolām būtu jā rūpējas par tālmācības metodikas izstrādāšanu un ieviešanu izglītībā. Tikai tālmācība spēs nodrošināt visu Latvijas iedzīvotāju iekļaušanos nākotnes informācijas sabiedrībā, neatstājot ārpusē arī visnomaļākos lauku nostūrus.

Privātās augstskolas

Privāto augstskolu galvenais darbības virziens varētu būt speciālistu gatavošana ciešā sadarbībā ar darba devējiem, saskaņojot profesionālās izglītības studiju programmas ar firmu pasūtījumiem un izmantojot gan šo firmu finansiālo atbalstu, gan iespējas izmantot studējošo prakses organizēšanai. Visām augstskolām, bet pirmkārt privātajām daudz lielāku vērtību jāpiegriež pēcdiploma apmācības organizēšanai. Vairāk vai mazāk pārveidoti studiju programmu moduļi un atsevišķi kursi maksimāli jāizmanto mūžizglītībā, speciālistu kvalifikācijas atjaunošanai vai maiņai vidēji vismaz reizi 5 gados. Sevišķi lielas iespējas ir tālmācības un brīvo studiju izmantošanā un studiju organizēšanā augstskolu filiālēs. Jāatceras, ka, ja filiāles un kursu sistēmu neveidos Latvijas augstskolas, tad drīz vien izglītības tirgu var pārņemt ārzemju augstskolas un to filiāles ar savu kursu un tālmācības studiju piedāvājumu. Latvijas kā neatkarīgas valsts attīstībai tas radītu daudz grūtību.

Valsts augstskolu, pirmkārt universitāšu, ar valsts atbalstu izstrādāto izglītības sistēmas pamatu jāizmanto, lai katram studējošajam ar privātās iniciatīvas palīdzību sniegtu tieši to izglītību, kāda viņam vajadzīga. Saiti starp uzkrātajām akadēmiskajām zināšanām un to izmantošanu mūžizglītībā vislabāk var veidot privātās augstskolas ar kursu, filiāļu un tālmācības palīdzību.

Vēl viens līdz šim maz pildīts privāto augstskolu uzdevums ir dot elitāru izglītību, izmantojot speciāli izstrādātus individuālus studiju plānus ar paaugstinātu servisa līmeni par attiecīgi paaugstinātu cenu. Šādas studijas varētu būt pievilcīgas arī veiksmīgiem biznesmeņiem.

Finansēšana

Galvenās valsts politikas īstenošanas finansiālās sviras, kuras ļautu sekmīgi virzīt valsts un privāto augstskolu sadarbību varētu būt:

Valsts kredīts **visiem** studentiem.

Valsts augstskolu infrastruktūras finansēšana.

Valsts finansēta fundamentālā zinātne un doktorantūra valsts augstskolās.

Lietišķā zinātne kopā ar speciālistu gatavošanu valsts un privātajās augstskolās pēc valsts pasūtījuma.

Kvalitātes pilnveidošana

Valsts un privāto augstskolu sadarbība ir nepieciešama un var būt ļoti izdevīga kopīgas kvalitātes pilnveidošanas sistēmas veidošanā valstī. Galvenie sadarbības virzieni ir sekojošie:

Kopīgas informatīvās bāzes veidošana par piedāvājamo izglītību. (Studiju programmu un atsevišķu kursu saraksts ar īsu raksturojumu: studiju ilgums, intensitāte, piedāvājamā palīdzība, izmaksas, nepieciešamās priekšzināšanas, iegūstamās kvalifikācijas un grādi.)

Akadēmiskās izglītības standartu veidošana valsts augstskolās.

Profesionālās izglītības un profesijas standartu kopīga veidošana valsts un privātajās augstskolās.

Kopīgu ekspertu izmantošana, darbības saskaņošana.

Tautsaimniecības (ekonomikas) un kultūras veidošana valstī

Vienotas, saskaņotas, visai sabiedrībai izdevīgas sadarbības tālāka attīstība starp valsts un privāto sektoru izglītībā un zinātnē dod iespēju Latvijai ātrāk iekļauties noosfēras veidošanā, kļūt par visu pasauli aptverošās informācijas sabiedrības pilnvērtīgu sastāvdaļu. Īpašu uzmanību tādēļ jāpievērš jaunu zinātnes virzienu novērtēšanai un attīstībai valsts augstskolās, vispirms universitātēs, nodrošinot absolūti nepieciešamo valsts finansiālo un organizatorisko, administratīvo atbalstu.

Inovāciju, augsto tehnoloģiju veidošana valstī, radot nepieciešamo speciālistu loku un vajadzīgās sabiedrības struktūras ir Latvijas kā neatkarīgas demokrātiskas valsts nepieciešamais un galvenais nosacījums.

Cik tuva ideālai ir augstskolu akreditācija Latvijā?

Pēc 2001. gada 18. novembra visām augstskolām un studiju programmām jābūt akreditētām un augstskolu satversmēm jābūt apstiprinātām MK vai Saeimā, lai studējošie varētu saņemt visu likumdošanā paredzēto valsts atbalstu. Pēdējais IZM noteiktais termiņš pieteikumu iesniegšanai valsts augstskolu studiju programmu akreditācijai bija 2000. gada 1. janvāris, bet valsts augstskolām līdz 2001. gada 17. novembrim saglabājās tiesības izsniegt valsts atzītus diplomus arī bez akreditācijas. Par to, ka valsts dotajām garantijām arī augstākajā izglītībā jābūt saistītām ar valsts līmenī organizētu izglītības kvalitātes izvērtēšanu vairs nav nekādu šaubu ne Latvijā, ne Eiropas Savienības valstīs, ne arī citur pasaulē. Galvenais jautājums ir: *kā organizēt*

augstākās izglītības kvalitātes pilnveidošanu, savienojot novērtēšanu, kontroli ar kvalitātes uzlabošanu, palīdzību augstskolām. Par nožēlošanu pašlaik publikācijās Latvijas presē galvenokārt apspriež kontroles pasākumu efektivitāti, aizmirstot par galveno mērķi – visas izglītības sistēmas pilnveidošanu. Izņēmums nav publikācija laikrakstā “Diena” 27.12.01. Mans viedoklis, ka Latvijā izveidotā augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas sistēma ir tuva ideālai, šajā publikācijā ir pretnostatīts dažu augstskolu pārstāvju domām par sistēmas nepilnībām. “Dienā” mani argumenti netika atspoguļoti, tādēļ centīšos ar tiem iepazīstināt atsevišķi šeit.

Ekspertu izvēle.

Ekspertu izvēles kritēriji tika plaši apspriesti un pašlaik tie ir:

kompetence studiju programmai un/vai augstskolai atbilstošajā zinātnes vai profesionālās darbības nozarē; kompetence augstākās izglītības kvalitātes pilnveidošanas un kvalitātes vadības jautājumos; neatkarība; zināšanas par reālajiem apstākļiem Latvijā.

Bez tam dažādu viena virziena studiju programmu un/vai augstskolu novērtēšanai tiek izvēlēti vieni un tie paši eksperti, ja vien tas ir iespējams. Visai svarīga ir ekspertu kompetence augstākās izglītības kvalitātes pilnveidošanas un kvalitātes vadības jautājumos, tādēļ daļai ekspertu, sevišķi Latvijas pārstāvjiem, šī kompetence tiek noteikta kā galvenā prasība. Latvijā bieži vien visi vienā nozarē strādājošie ir savstarpēji pazīstami un vairāk vai mazāk saistīti. Neatkarīgus ekspertus – speciālistus tādēļ jāauzina no ārzemēm. Saskaņā ar Akreditācijas noteikumiem Novērtēšanas komisijas sastāvā ir viens Latvijas eksperts un vismaz divi ārzemju eksperti. (Izņēmums ir koledžu programmas, kuru vērtēšanā iesaistot speciālistus no ražošanas un augstskolu profesorus, var izveidot, lai gan ar zināmām grūtībām, pietiekami kompetentas un neatkarīgas novērtēšanas komisijas.)

Ekspertu darba metodika

Divi galvenie, savstarpēji traucējošie ekspertu uzdevumi ir:

- palīdzēt augstskolām uzlabot izglītības kvalitāti, dot rekomendācijas, konsultācijas par tālāko attīstību, par dažādu augstskolas problēmu risināšanu;
- dot novērtējumu par atbilstību prasībām un ieteikumus lēmuma par akreditāciju pieņemšanai.

Ekspertu galvenā darba metode ir konstruktīvs dialogs par augstskolas stratēģiskās attīstības plānu realizācijas jautājumiem. Parasti šī dialoga laikā arī parādās augstskolas akadēmiskā personāla izpratne par uzdevumiem, spēja tos realizēt, vajadzīgo resursu esamība. Visa vērtēšanas procedūra ir vērsta uz nākotni un attiecībā uz akreditāciju tai jādod atbilde uz jautājumu – vai augstskola spēs sākt ar momentu tūlī pēc akreditācijas un vismaz 6 gadus nodrošināt atbilstošas kvalitātes speciālistu

gatavošanu. Augstskolai jāparāda sava spēja reaģēt uz pasaulē notiekošajām izmaiņām, ņemt vērā mainīgās darba tirgus prasības. Liela nozīme ir ekspertu sarunām ar studentiem, darba devējiem un absolventiem. Pareizi noformēta un sakārtota dokumentācija ir nepieciešamais nosacījums augstskolas sekmīgai darbībai, bet pie dokumentācijas rūpīgas pētīšanas ekspertiem ir jāķeras tikai tad, ja sarunas nonāk strupcelā un parādās augstskolas nespēja atklāti un konstruktīvi apspriest reālās problēmas. Tāpēc prasība augstskolai ir savu pašnovērtējuma ziņojumu ietilpināt mazāk nekā 30 lapaspusēs teksta, ziņojumam pievienojot 3 sarakstus: akadēmiskā personāla saraksts; augstskolā esošās dokumentācijas saraksts; studiju programmai – visu priekšmetu saraksts (curriculum). Attieksme visur Eiropā un pasaulē ir tā pati – augstākajā izglītībā ekspertiem ir jābūt kolēģiem, kuri konstruktīvi apspriež kopīgās problēmas un augstākās izglītības uzdevumu risināšanas ceļus, nevis uz dokumentu pamata rēķina un pārbauda dažādus skaitlisku kritēriju izpildīšanu vai neizpildīšanu. Ekspertiem tāpēc ir nevis jāpēta dažkārt pat vairākus simtus lapaspusju biezo augstskolu iesniegto dokumentu un papildus materiālu atbilstība birokrātiskajām normām, bet gan jādod pēc iespējas daudz priekšlikumu par attīstības stratēģiju, papildu resursu meklēšanas iespējām, starptautiskās sadarbības paplašināšanas ceļiem. Augsti kvalificēti eksperti parasti ir visai aizņemti, tādēļ nevar izpētīt sīkumos visu augstskolā esošo informāciju, bet toties var dot daudz vērtīgu priekšlikumu. Akreditācijas komisija tādēļ dod priekšroku ekspertiem ar pēc iespējas augstāku kvalifikāciju, kas dažreiz neļāva atklāt visas augstskolu pielāgotās kļūdas dokumentācijas gatavošanā, bet deva iespēju efektīvāk palīdzēt augstskolām, ja tās bija gatavas uz sadarbību. Ne vienmēr augstskolas izrādīja patiesu vēlēšanos kopīgi ar ekspertiem meklēt izglītības kvalitātes pilnveidošanas ceļus. Dažkārt augstskola nevar pat iesniegt sava ziņojuma elektronisko variantu, kas tehniski stipri sarežģī informācijas izmantošanu (pārsūtīšana ar e-pastu, ievietošana Internetā nav iespējama).

Lēmuma pieņemšana

Pašlaik lēmumus par studiju programmu akreditāciju pieņem IZM apstiprinātā Akreditācijas komisija, kurā puse ir izglītības pārstāvji, puse – dažādu valsts līmeņa izglītībā ieinteresētu organizāciju pārstāvji, ieskaitot studentu organizāciju. Lēmumus par augstskolu akreditāciju pieņem Augstākās izglītības padome, kura veidota līdzīgi. Līdz 2001. gada 20. oktobrim spēkā bijušie Augstskolu akreditācijas noteikumi atļāva ministram mainīt Akreditācijas komisijas sastāvu pēc patikas bieži. Ministra lēmumu nemainīt Akreditācijas komisijas sastāvu līdz pirmā akreditācijas cikla beigām 17.11.2001. uzskatu par pareizu un atbalstāmu, tāpat kā ir atbalstāma arī Rektoru padomes nevēlēšanās mainīt savus pārstāvjus mainoties viņu ieņemamajiem amatiem.

Neviens Akreditācijas komisijas loceklis nepārstāv kādu augstskolu, tas ir, nav šīs augstskolas deleģēts pārstāvis, lai gan visi ir lielākā vai mazākā mērā saistīti ar Latvijas

augstskolām. Tā kā akreditētas tika gandrīz visas valstī eksistējošās studiju programmas un augstskolas, tad pārmetumi par mākslīgi veidotu nelabvēlību kādai atsevišķai studiju programmai ir nevietā.

Novērtēšanas komisiju eksperti ir ar ļoti dažādu pieredzi, gandrīz no visām Eiropas savienības valstīm. Bieži ekspertu rīcībā ir visai ierobežota informācija par situāciju Latvijā, tādēļ viņiem ir grūti pieņemt sabalansētu, objektīvu galīgo lēmumu. Pašreizējā sistēma pretrunu starp daudzu dažādu ekspertu šauru specializāciju un nepieciešamību pieņemt savstarpēji salīdzināmus objektīvus lēmumus atrisina, uzticot galīgā lēmuma par akreditāciju pieņemšanu vienai, samērā lielai cilvēku grupai – Akreditācijas komisijai vai Augstākās izglītības padomei. Abas šīs institūcijas savus lēmumus balsta gan uz ekspertu ziņojumu un jo sevišķi ekspertu izstrādāto rekomendāciju studēšanu, gan arī, kas ir ne mazāk svarīgi, uz savu pieredzi un zināšanām par konkrēto augstskolu un situāciju Latvijā. (Dažādo Latvijas organizāciju pārstāvji parasti stipri labāk par ārzemniekiem spēj noteikt īsto vērtību padomju laiku stilā uzrakstītām skaistām atskaitēm.)

Balstoties uz ekspertu formulētajām rekomendācijām lēmumu pieņēmēji aizklātā balsošanā izsakās par vienu no trim iespējamajiem galīgā lēmuma variantiem:

- studiju programmu neakreditēt, akreditēt uz 2 gadiem (ne vairāk kā vienreiz) vai uz 6 gadiem;
- augstskolu neakreditēt, akreditēt uz 2 gadiem vai neierobežoti.

(Akreditācija uz 2 gadiem tiek dota, lai šajos 2 gados novērstu atklātos trūkumus un nepilnības.)

Lēmuma par akreditāciju pieņemšanas procedūra ir līdzīga doktora disertācijas aizstāvēšanai: atklātā sēdē brīvi apspriež augstskolas iesniegto informāciju, ekspertu ziņojumus un no augstskolas papildus saņemto informāciju. Arī pieņemot lēmumu par doktora disertāciju, zinātniskās padomes locekļi balstās galvenokārt uz oponentu atsauksmēm, bet paši ne vienmēr sīki pārzin apspriežamo zinātnes virzienu. Balsošana ir aizklāta ("jā" vai "nē") un lēmuma pieņēmējiem savi individuālie viedokļi nav jāpamato. Augstskola varētu lūgt lēmuma pieņēmējus papildus nobalsot par to, kuri no ekspertu ziņojumos minētajiem trūkumiem un/vai sasniegumiem tika uzskatīti par svarīgākajiem. Detalizētu ekspertu ziņojumu analīzi jāveic speciālistiem pašās augstskolās, kā arī ministrijās un citās pārvaldes institūcijās **izglītības uzlabošanai** gan konkrētajā augstskolā, gan valstī kopumā. Sevišķi svarīgi būtu no izglītības valsts inspekcijas puses sekot augstskolas sasniegumiem **pēc** novērtēšanas un akreditācijas, bet šim nolūkam inspektoru skaitu vajadzētu būtiski palielināt (no pašreizējā viena vismaz līdz desmit).

Būtiski palielināt augstskolu prasīto objektivitāti lēmumu par akreditāciju pieņemšanā ļauj standartu izmantošana. Augstskolu akreditācijas noteikumi pieprasa: “Profesionālās augstākās izglītības studiju programmām pievieno atbilstošo profesijas standartu vai, ja tāda nav, profesionālo asociāciju vai darba devēju atsauksmes.” Profesijas standartu jāveido kopīgi augstskolām ar darba devējiem. Darba devēju atsauksmes profesijas standartu var aizstāt tikai daļēji. Tādēļ augstskolām vajadzētu stingri pieprasīt novērtēšanā izmantot profesijas standartu un nepieļaut akreditāciju bez profesijas standarta. Tas gan var paildzināt akreditācijas procedūru, bet noteikti samazinās subjektivitāti. Jāatceras, ka lai pieņemtu sabalansētus un pietiekami objektīvus lēmumus, visai lēmumu pieņemšanas un nepieciešamās informācijas iegūšanas sistēmai jābūt diezgan sarežģītai. Tai jāgarantē mazākuma tiesību ievērošanu. Ātri un vienkārši lēmumi ir raksturīgi diktatūrai. Ātri pieņemtie lēmumi parasti ir neefektīvi, bieži vien kļūdaini un praktiski vienmēr bīstami sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai.

Pielikums Nr. 4

PAŠNOVĒRTĒJUMS

Teksta piemērs patstāvīgam darbam

NXX KOLEDŽA

(Fragmenti)

**II KOLEDŽAS DARBĪBAS MĒRĶI, PAMATVIRZIENI,
UZDEVUMI UN TIESĪBAS.**

1. Koledža darbības mērķi ir:

- 1.1. sagatavot studējošo darbībai noteiktā profesijā;
- 1.2. īstenot izglītības procesu, kas veicina studējošā personības attīstību un nodrošina iespēju iegūt pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību un ceturtā līmeņa profesionālo kvalifikāciju un normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā izsniegt diplomu par pirmā līmeņa profesionālo augstāko izglītību;
- 1.3. sniegt iespēju sagatavoties izglītības turpināšanai, lai iegūtu otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību un piektā līmeņa profesionālo kvalifikāciju.

2. Koledžas darbības pamatvirzieni ir:

- 2.1. profesionālās izglītības programmu īstenošana ;
- 2.2. nozaru darbinieku profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana un pārkvalificēšana.

3. Koledžas uzdevumi ir:

- 3.1. nodrošinot darba devēju līdzdalību, - atbilstoši profesiju standartiem un valsts profesionālās izglītības standartiem, izstrādāt profesionālās izglītības programmas un organizēt to īstenošanu;
- 3.2. nodrošinot darba devēju līdzdalību, - izstrādāt eksaminācijas saturu un metodes, organizēt to īstenošanu;
- 3.3. nodrošināt koledžā izglītības procesa un pārbaudījumu kvalitāti, lai tajā iegūto profesionālo izglītību un profesionālo kvalifikāciju atzītu Latvijā un ārvalstīs;

- 3.4. veikt lietišķos pētījumus atsevišķās zinātņu, tautsaimniecības vai mākslas nozarēs;
- 3.5. sadarboties ar Latvijas un ārvalstu izglītības iestādēm un darba devējiem profesionālās izglītības jomā;
- 3.6. informēt sabiedrību par savu darbību un profesionālās izglītības ieguves iespējām koledžā.

4. Koledžai ir tiesības:

- 4.1. veidot koledžas padomnieku konventu;
- 4.2. slēgt sadarbības līgumus ar izglītības iestādēm, pētniecības iestādēm un darba devējiem Latvijā un ārvalstīs;
- 4.3. veikt koledžas darbības pamatvirzieniem atbilstošu saimniecisko darbību;
- 4.4. piedalīties nacionālajos un starptautiskajos fondos;
- 4.5. organizēt publiskus kursus un lekcijas;
- 4.6. dibināt biedrības un apvienības;
- 4.7. izsludināt konkursus;
- 4.8. piedalīties dažādu projektu, tai skaita izglītības politikas veidošanas, izglītības satura, sabiedrības integrācijas, sabiedrisko attiecību, sabiedrības komunikācijas izstrādē, konkursos un realizācijā.
- 4.9. veikt citas darbības, kas nav pretrunā ar normatīvajiem aktiem un dibinātāja noteiktajiem koledžas uzdevumiem un darbības pamatvirzieniem.

5. KOLEDŽU RAKSTUROJOŠIE KVANTITATĪVIE RĀDĪTĀJI

5.1. Studiju programmas un studējošo skaits

Koledža piedāvā divas programmas:

- *Uzņēmējdarbība* ar piecām specializācijām;
- *Iestāžu darba organizācija un vadība* ar divām speciālizācijām.

Studentu kopējais skaits abās programmās ir 184 cilvēki (sk. 5.1.Tab.).

5.1. tabula. **Koledžas studentu skaits**

Koledžas programmas	Specializācijas	Kvalifikācijas	Studentu skaits			
			1.kurss	2.kurss	3.kurss	Kopā
UZŅĒMĒJDARBĪBA	Mazo uzņēmumu ekonomika un organizācija	Uzņēmējdarbības (komercdarbības) speciālists	18	14	10	42
	Masu mediju ekonomika un organizācija		9	10	5	24
	Mazo uzņēmumu ekonomika un tiesiskais regulējums		11	8	–	19
	Mazo uzņēmumu ekonomika un mārketing		5	–	–	5
	Uzņēmējdarbības grāmatvedība un nodokļi	Grāmatvedis	12	8	4	24
IESTĀŽU DARBA ORGANIZĀCIJA UN VADĪBA	Biroja darba organizācija	Personāla speciālists	19	7	5	31
	Personāla darba organizācija		32	7	–	39
Kopējais studentu skaits:			106	54	24	184

5.2. **Profesionālo kvalifikāciju ieguvušo skaits**

2004.gadā koledžā bija pirmais izlaidums.

Studiju programmu **Uzņēmējdarbība** absolvēja 22 studenti. Kvalifikācija *uzņēmējdarbības (komercdarbības) speciālists* tika piešķirta 13 absolventiem, grāmatveža kvalifikāciju ieguva 9 absolventi.

Studiju programmu **Iestāžu darba organizācija un vadība** absolvēja 10 studenti, kuriem tika piešķirta kvalifikācija *personāla speciālists*.

2004.gadā koledžu pabeidza 32 studenti abās programmās, kas veido 44,5% no 1. kursā imatrikulēto studentu skaita (skat. 5.2.tab.).

5.2. tabula. Absolventu skaits procentos no 1.kursā imatrikulēto skaita

Programma	Imatrikulēto skaits 2001./ 2002. m. g.	Absolventu skaits 2004.g.	Absolventu skaits procentos no imatrikulēto skaita
Uzņēmējdarbība	45	22	48,9%
Iestāžu darba organizācija un vadība	27	10	37%
Kopā	72	32	44,5%

5.3. Eksmatrikulēto studējošo skaits pa gadiem

Katru mācību gadu no studijām tiek atskaitīts zināms studentu skaits (skat. 5.3.tab.). Studentus atskaita dažādu iemeslu dēļ, visizplatītākie no tiem ir:

- pēc paša vēlēšanās;
- par akadēmiskiem vai finanšu parādiem.

5.3. tabula. Eksmatrikulēto studējošo skaits

<i>Mācību gads</i>	2001./ 2002.	2002./ 2003.	2003./ 2004.	2004./ 2005.
<i>Studentu skaits</i>	m.g.	m.g.	m.g.	m.g.
Imatrikulēto skaits	72	77	90	90
Eksmatrikulēto skaits	22	31	39	–

5.4. Akadēmiskā personāla raksturojums

Par koledžas pasniedzējiem var būt personas ar augstāko izglītību un pedagoģisko vai profesionālo pieredzi.

Pasniedzējus darbā pieņem un noslēdz darba līgumu koledžas direktore.

Pasniedzēja pamatpienākumos ietilpst:

- mācību priekšmeta pasniegšana augstā metodiskā līmenī, mācību plānu un programmu izpilde;
- studentu zināšanu prasmju un iemaņu līmeņa kontrole, mācību rezultātu analīze;
- personības audzināšanas darba veikšana mācību procesā un ārpus tā saskaņā ar koledžas darba plānu;

- materiāli tehniskās bāzes pilnveidošana un saudzīga tās izmantošana;
- metodiskā darba plānveidīga veikšana;
- savas pedagoģiskās un speciālo disciplīnu zinātniskās kvalifikācijas pastāvīga paaugstināšana.

Pasniedzējam ir tiesības prasīt no darba devēja, koledžas direktores personā, pilnīgu un precīzu līgumā paredzēto saistību izpildi (darba samaksas, darba apstākļu u.c. aspektu ziņā). Darba strīdu gadījumā tos izšķir LR likumdošanas paredzētajā kārtībā.

Pasniedzēju darbu vērtē pēc tā, cik augstā līmenī studenti ir apguvuši viņu mācību disciplīnu teorētiskos pamatus un praktiskās iemaņas. Studentu domas par pasniegšanas kvalitāti tiek apzinātas, veicot aptaujas.

5.4.1. Kopējais skaits – 37

5.4.2. Pasniedzēju skaits, kuriem ir doktora grāds vai habilitētā doktora grāds – 8

5.4.3. Pasniedzēju skaits, kuriem ir maģistra grāds – 20, no viņiem četri mācās doktorantūrā.

Pasniedzēju skaits, kuri pašlaik mācās maģistratūrā – 3.

Pārējie 6 ir kvalificēti pasniedzēji.

5.5. Studējošo skaits uz vienu akadēmiskā personāla pārstāvi – 4,97 cilvēki.

5.6. Studiju finansējums

Studiju programmas finansiālos resursus veido studentu mācību maksas. Studentu studiju samaksu nosaka koledžas Nolikums. Ar katru studentu tiek noslēgts individuālais līgums līdz pirmā semestra sākumam, kurš ir spēkā visu studiju laiku.

5.7. Infrastruktūras nodrošinājums

Studiju procesam tiek izmantotas četras auditorijas, 1 datorklase, studiju literatūras telpa un 2 administrācijas telpas. Nodarbības notiek dienas, vakara un brīvdienų laikā. Katra auditorija ir aprīkota ar pietiekošu galdu un krēslu skaitu, tafelēm, kodoskopiem un gaismas ķermeņiem. Studējošiem ir iespēja izmantot metodiskus materiālus un studiju literatūru nodarbību laikā (piemēram, svešvalodā, matemātikā, mikroekonomikā).

Koledžas studiju programmas un administratīvo darbu nodrošina 10 datori, no kuriem 8 atrodas datorklasē un 2 tiek izmantoti administrācijas darbā. Administrācijas datori ir apvienoti lokālā datortīklā. Administrācijas datori ir nodrošināti ar nepieciešamo programmatūru ieskaitot studentu datu bāzi, grāmatvedības programmu un antivīrusa programmu. Datori ir pieslēgti Internetam.

Datorklases datori ir nodrošināti ar visām mācībām nepieciešamām programmatūrām:

- OS Windows (dažādas versijas);
- MS Office Professional (dažādas versijas), kas ietver tādas programmas kā MS Word, MS Excel, MS Access, MS Power Point un citas,
- Internet Exploer un Outlook Express.

No 2004./ 2005.mācību gada koledžas datorklases datoriem ir pieeja internetam.

Koledžas materiāltehniskā bāze

Datorklase ar 13 datoriem (Marijas ielā 4);

Datorklase ar 8 datoriem (Skolas ielā 22);

Datori – 2 (administrācijas telpās, Skolas ielā 22);

Projektors – 1;

Kopējamais aparāts – 1;

Magnetofoni – 2;

Kodoskopi – 2;

Tālrunis – 1;

Tālrunis/ fakss – 1;

Diktofons – 1.

Koledžas bibliotēka

Bibliotēkas fondā kopumā ir 1420 vienības izmantojamas literatūras, tai skaitā 915 eksemplāri grāmatu (466 nosaukumu) un 505 eksemplāri periodiskie izdevumi.

81% mācību literatūras ir latviešu valodā, 19% citās valodās. 2004.gadā bibliotēkas fondā ienācis 560 grāmatu 1300 Ls vērtībā.

Bibliotēkas grāmatu fonds atspoguļots elektroniskajā katalogā. Bibliotēkā ir lokālais datoru tīkls, kā arī Internet pieslēgums.

Iespieddarbi bibliotēkā ir brīvi pieejami un tiek izsniegti uz mājām, kā arī izmantjami lasītavā.

Bibliotēkas darba laiks ir piemērots ka pilna tā arī nepilna laika studentu vajadzībām.

Koledžas pasniedzēji ir izveidojuši un turpina darbu pie mācību metodisko materiālu un kursu konseptu izstrādāšanas studentu vajadzībām un bibliotēkas papildināšanai. Lai studentu iespējas studēt un izstrādāt patstāvīgus darbus būtu pietiekami plašas un daudzveidīgas, koledža ir nodrošinājusi iespēju katram studentam lietot vienoto lasītāja karti. Vienotā lasītāja karte ļauj izmantot 8 bibliotēku (Latvijas Akadēmiskās, LLU Fundamentālās, Latvijas Medicīnas akadēmijas, Latvijas Nacionālās, Patentu tehniskās, Latvijas Universitātes, Medicīnas Zinātniskās, RTU Zinātniskās bibliotēkas) pakalpojumus.

6. KOLEDŽAS DARBĪBAS PLĀNS

6.1. *Ilgtermiņa attīstības koncepcija*

Veicot koledžas darbības novērtējumu var secināt, ka to ietekmē virkne iekšējo un ārējo faktoru.

Galvenie iekšējie faktori ir:

- **Koledžas struktūra.** Koledžas kā izglītības iestādes struktūru veido direktore, Padome, studiju daļa, finanšu daļa, sekretariāts, studējošo pašpārvalde. Koledžas direktore nodrošina koledžas administratīvo un saimniecisko vadību. Padome ir augstākā pārstāvniecības un vadības institūcija un lēmēj institūcija izglītības un pētniecības jautājumos. Padome sastāv no priekšsēdētājas, priekšsēdētājas vietnieces, koledžas pasniedzējiem un studējošo pārstāvjiem. Studiju daļa nodrošina studiju procesa organizēšanu un vadīšanu. Šīs daļas vadītājas pakļautībā darbojas studiju programmu „Uzņēmējdarbība” un „Iestāžu darba organizācija un vadība” vadītājas, kas atbild par studiju programmas realizēšanu un koordinēšanu. Finanšu daļa nodarbojas ar koledžas finanšu uzskaiti un analīzi. Sekretariāta strādā divas biroja darbinieces, kuru pienākumos ietilpst lietvedība, informācijas sniegšana un palīdzība studiju procesa organizācijā un vadībā. Studējošo pašpārvaldi veido studējošie. Tās galvenās funkcijas ir aizstāvēt un pārstāvēt studējošo intereses akadēmiskās, materiālās un kultūras dzīves jautājumos koledžā, reprezentēt koledžas studējošos Latvijā un ārvalstīs, rīkot sporta un izklaides pasākumus. Perspektīvā līdz ar koledžas paplašināšanos tiks izveidotas jaunas struktūrvienības. Jaunas studiju programmas izveides gadījumā tiks veidota jauna studiju daļas apakšvienība. Palielinoties studējošo skaitam specializācijās tiks izveidotas apakšvienības, kuras nodarbosies ar konkrētas specializācijas realizēšanu. Tiek plānots arī izveidot atsevišķu struktūrvienību studiju prakses organizēšanai.
- **Studējošie.** Pašlaik koledžā studē dažāda vecuma cilvēki. Starp tiem ir tādi, kuri atnākuši mērķtiecīgi iegūt noteiktu specializāciju, ir tādi, kas vēlas iegūt otro izglītību, dažiem nepieciešama augstākā izglītība, lai saglabātu esošo darba vietu. Starp tiem, kas studijas uzsākuši pēc vidusskolas beigšanas, daļa jaunieši vēlas iegūt augstāko izglītību un profesiju relatīvi īsā laika posmā, bet ir kas vēl nav pieņēmuši lēmumu par profesijas izvēli. Jāatzīmē, ka gados vecākie studenti un jaunākie studenti veiksmīgi pārvar gadu un pieredzes atšķirības. Kā liecina studējošo aptaujas, studentiem patīk atmosfēra, kas valda koledžā: katrs students izjut uzmanību gan no pasniedzēju puses, gan no administrācijas puses.
- **Mācībspēki.** Koledžā strādā dažāda vecuma pasniedzēji, bet gados vecākajiem pasniedzējiem ir lielāks īpatsvars, nekā jauniem pasniedzējiem.

- **Konkurenti.** Pašlaik daudzās Latvijas mācību iestādēs piedāvā līdzīgas programmas, līdz ar to konkurence izglītības tirgū ir liela. Bet koledža piedāvā speciālizāciju kura netiek piedāvāta citur.

Galvenie ārējie faktori ir:

- **Demogrāfiskie.** Šie faktori tieši ietekme koledžas darbību, jo ir saistīti ar iedzīvotāju skaitu valstī. Kā liecina statistikas dati, Latvijas iedzīvotāju skaits, diemžēl, samazinās. Tuvāku piecu gadu laikā var samazināties to studētgrībetāju skaits, kas tikko beiguši vidusskolas. Bez tam, Latvijai iestājoties Eiropas Savienībā paaugstinājās iespējas studēt ārzemēs, kas vēl vairāk samazina studētgrībetāju skaitu Latvijā.
- **Ekonomiskie.** Šie faktori ir saistīti ar vispārējo ekonomisko situāciju valstī un pasaulē, kā arī ar iedzīvotāju pirktspēju, iespēju saņemt kredītus u.tml. Pašreizēja ekonomiskā situācija Latvijā ar paaugstināto inflāciju var negatīvi ietekmēt koledžas darbību. Savukārt, iespēja saņemt studiju kredītus veicina koledžas attīstību.
- **Politiskie.** Likumdošanas izmaiņas vienmēr ietekmē mācību iestādes darbību.
- **Tehnoloģiskie.** Attīstoties tehnoloģijām mainās vide, kurā darbojas koledža. Piemēram, pašlaik līdz ar informācijas tehnoloģiju attīstību dažas izglītības iestādes piedāvā iegūt izglītību ar tālmācības programmu palīdzību. Mainās arī nodarbību organizēšanas principi, kas prasa papildus finansiālus līdzekļus.

Iekšējo un ārējo faktoru negatīvās ietekmes mazināšanai tiek plānoti dažādi pasākumi:

- pieaugušo un tālākizglītības programmu izveide;
- jaunu studiju programmu un speciālizāciju izveide;
- lai mazinātu inflācijas ietekmi uz koledžas darbību, studiju līgumā paredzēt studiju maksas apmēra koriģēšanu;
- mācībspēka nepārtraukta kvalifikācijas paaugstināšana;
- gados jaunāko pasniedzēju piesaistīšana darbam koledžā;
- speciālistu pieaicināšana speciālizēto kursu pasniegšanai;
- sadarbība ar citām Latvijas augstskolām;
- sadarbība ar darba devējiem;
- sabiedrības informēšana par koledžu un studiju programmām, kā arī pasākumiem, kas notiek koledžā, papildus studējošo piesaistīšanai

Lai izpētītu un novērtētu iekšējo un ārējo faktoru ietekmi tiek veiktas studējošo, mācībspēku, darba devēju un absolventu aptaujas, studiju programmu nepārtraukts pašnovērtējums, citu izglītības iestāžu darbības analīze.

Pašlaik koledžas darbība tiek finansēta no studiju maksas. Arī turpmāk studiju maksa būs galvenais finansēšanas avots, bet tiks meklētas arī citas iespējas.

Koledžas vadība apzinās un novērtē kvalitātes vadības ieviešanas un nodrošināšanas nozīmi veiksmīga un mūsdienīga studiju procesa nodrošināšanā. Procesā vadības jomā tādējādi tiek panākta iestādes snieguma uzlabošana ar mērķi panākt studējošo prasību maksimālu izpildi. Personālvadības jomā tādējādi tiek nodrošināts nepieciešamais pasniedzēju un darbinieku prasmju līmenis. Kvalitātes vadības sistēmas priekšrocības ir neapšaubāmas: darbinieki labāk izprot mērķus un savus pienākumus; samazinās pārpratumi, jo lietojot efektīvu vadības sistēmu darbinieki zina, ko no viņiem sagaida; jaunie darbinieki ātrāk apgūst darbu; uzlabojas darbinieku disciplinētība; uzlabojas pakalpojumu kvalitāte, ietaupās līdzekļi uz neatbilstību samazināšanās un efektivitātes palielināšanās rēķina. Koledžas vadība savu darbību organizē tā, lai maksimāli tuvinātu sertificētu kvalitātes vadības ieviešanu

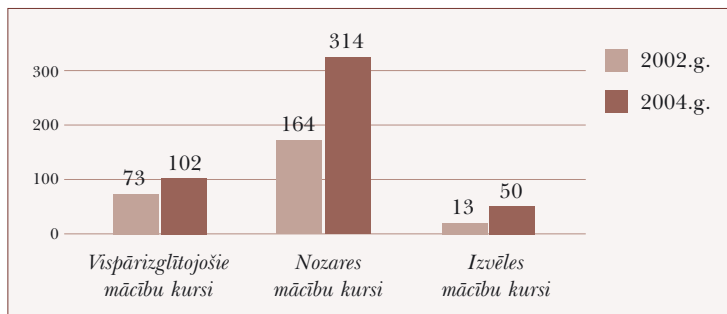
8. ZIŅAS PAR KOLEDŽAS STUDIJU UN INFORMATĪVO BĀZI

8.1. Ziņas par augstākās izglītības realizācijas prasībām atbilstošu mācību un zinātnisko literatūru, nepieciešamajām iekārtām, kā arī materiāltehnisko nodrošinājumu

Koledžas bibliotēka

Koledžas bibliotēkas izveides projekts uzsākts 2001. gadā. Bibliotēkas uzdevums ir nodrošināt koledžas studentus un mācībspēkus ar nepieciešamo mācību un pētniecisko literatūru. Bibliotēkas papildināšana turpinās, sadarbojoties ar izdevniecībām un vairumtirdzniecības bāzēm. Bibliotēkas attīstīšanas stratēģija paredz fondu kvalitātes un kvantitātes palielināšanu (skat. 8.1.att.).

Bibliotēkas fondā kopumā ir 1420 vienības izmantojamas literatūras, tai skaitā 915 eksemplāri grāmatu (466 nosaukumu) un 505 eksemplāri periodiskie izdevumi.

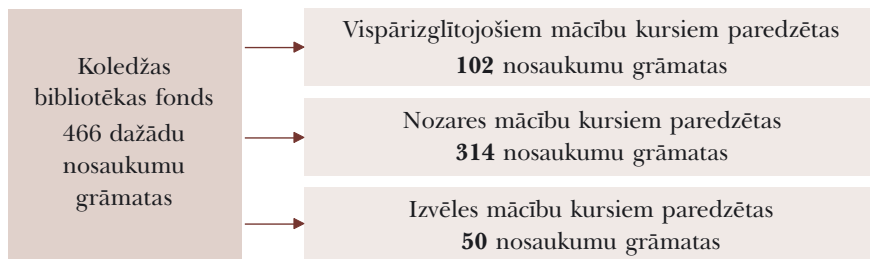

8.1.att. Grāmatu nosaukumu skaita palielināšanās bibliotēkā kopš 2002.gada

Grāmatu fonds tiek sistematizēts atbilstoši starptautiskajai universālajai decimālajai klasifikācijai (UDK).

81% mācību literatūras ir latviešu valodā, 19% citās valodās. 2004.gadā bibliotēkas fondā ienācis 560 grāmatu 1300 Ls vērtībā.

Mācību programmu metodiskais nodrošinājums:

8.1.zīm. Mācību programmu metodiskais nodrošinājums

Bibliotēkas grāmatu fonds atspoguļots elektroniskajā katalogā. Bibliotēkā ir lokālais datoru tīkls, kā arī Internet pieslēgums.

Iespieddarbi bibliotēkā ir brīvi pieejami un tiek izsniegti uz mājām, kā arī izmantojami lasītavā, kur var vienlaicīgi strādāt 15 cilvēki.

Bibliotēkas darba laiks ir piemērots kā pilna, tā arī nepilna laika studentu vajadzībām.

Koledžas pasniedzēji ir izveidojuši un turpina darbu pie mācību metodisko materiālu un kursu konspektu izstrādāšanas studentu vajadzībām un bibliotēkas papildināšanai. Lai studentu iespējas studēt un izstrādāt patstāvīgus darbus būtu pietiekami plašas un daudzveidīgas, koledža ir nodrošinājusi iespēju katram studentam lietot vienoto lasītāja karti. Vienotā lasītāja karte ļauj izmantot 8 bibliotēku (Latvijas Akadēmiskās, LLU Fundamentālās, Latvijas Medicīnas akadēmijas, Latvijas Nacionālās, Patentu tehniskās, Latvijas Universitātes, Medicīnas Zinātniskās, RTU Zinātniskās bibliotēkas) pakalpojumus. Vairāki koledžas pasniedzēji ir sarakstījuši mācību grāmatas, kas papildina bibliotēkas fondu: A.Ābele "Vispārējā psiholoģija", V.Rapa, M.Upmale "Let's Ask Questions", I.Petere, I.Vorona "Riski uzņēmējdarbībā un to vadība".

Bibliotēka abonē sekojošus periodiskos izdevumus: *Izglītība un kultūra, Latvijas Vēstnesis, Balance, Tirgotājs, Grāmatvedība un revīzija, Psiholoģija mums, Newsweek, Коммерсант Baltic*.

Koledžas materiāltehniskā bāze

Datorklase ar 13 datoriem (Marijas ielā 4);

Datorklase ar 8 datoriem (Skolas ielā 22);

Datori – 2 (administrācijas telpās, Skolas ielā 22);

Projektors – 1;

Kopējamais aparāts – 1;

Magnetofoni – 2;

Kodoskopi – 2;

Tālrunis – 1;

Tālrunis/ fakss – 1;

Diktofons – 1.

8.2. Ziņas par nodrošinājumu ar kvalificētu administratīvo personālu

Koledžas kvalitatīvu darbu nodrošina kvalificēts administratīvais personāls, kas sastāv no:

- koledžas direktores;
- direktores vietnieces finanšu darbā;
- direktores vietnieces mācību darbā;
- metodistes;
- sekretāres;
- kasieres.

Gandrīz visam administratīvajam personālām ir augstākā izglītība un darba pieredze darbā augstākās izglītības iestādēs. Vadības darbiniekiem ir nepieciešamās organizatoriskās iemaņas. Personāls brīvi lieto nepieciešamās datorprogrammas, kā arī prot strādāt ar biroja tehniku (kopējamais aparāts, datori, printeris, tālrunis/fakss).

8.3. Ziņas par informācijas sistēmām un informācijas apmaiņas iespējamību valsts un starptautiskajos informācijas tīklos

Koledžas studiju programmas un administratīvo darbu nodrošina 10 datori, no kuriem 8 atrodas datorklasē un 2 tiek izmantoti administrācijas darbā. Administrācijas datori ir apvienoti lokālā datortīklā. Administrācijas datori ir nodrošināti ar nepieciešamo programmatūru ieskaitot studentu datu bāzi, grāmatvedības programmu un antivīrusa programmu. Datori ir pieslēgti Internetam.

Datorklases datori ir nodrošināti ar visām mācībām nepieciešamām programmatūrām:

- OS Windows (dažādas versijas);
- MS Office Professional (dažādas versijas), kas ietver tādas programmas kā MS Word, MS Excel, MS Access, MS Power Point un citas,
- Internet Exploer un Outlook Express.

No 2004./ 2005.mācību gada koledžas datorklases datoriem ir pieeja internetam.

8.4. Ziņas par studiju, atpūtas un sadzīves apstākļiem un par mācību maksas sistēmu

Studiju procesam tiek izmantotas četras auditorijas, 1 datorklase, studiju literatūras telpa un 2 administrācijas telpas. Nodarbības notiek dienas, vakara un brīvdienų laikā. Katra auditorija ir aprīkota ar pietiekošu galdu un krēslu skaitu, tafelēm, kodoskopiem un gaismas ķermeņiem. Studējošiem ir iespēja izmantot metodiskus materiālus un studiju literatūru nodarbību laikā (piemēram, svešvalodā, matemātikā, mikroekonomikā).

Gada mācību maksa, ko jāmaksā studējošie maksā saskaņā ar studiju līgumu, ir sadalīta uz divpadsmit mēnešiem. Studējošie par mācībām var maksāt uzreiz vai katru mēnesi (līdz tekošā mēneša 10.datumam). Studenti var noformēt studiju kredītu ar koledžas palīdzību.

Koledžā ir izveidotas savas tradīcijas. Tiek organizēts „Bruņinieku turnīrs” ar dažādām atrakcijām un sporta sacensībām. Katru gadu tiek organizēta Ziemassvētku balle, piedaloties koledžas studentiem, absolventiem un pasniedzējiem. Šogad pirmā kursa students Jānis Lašs uzrakstīja koledžas himnu.

Koledžas izlaiduma ceremonijā beidzējiem tiek izsniegti diplomi par izglītības iegūšanu un tiek parakstīts zvērests, ka katrs koledžas absolvents apņemas palīdzēt citiem koledžas absolventiem. Koledžas absolventu atpazīstamībai katram beidzējam tiek izsniegta nozīmīte ar koledžas simbolu.

Maksu par studijām nosaka “Nolikums par koledžas studentu studiju samaksu”.

*Pielikums Nr. 5***IZGLĪTĪBAS IESTĀDES VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI****Jautājumi novērtēšanas komisijas ekspertiem**

Par **katru** jautājumu un par **katru** no kvalitātes aspektiem (kuri satur vairāk par 1 jautājumu) vēlams dot novērtējumu 4 ballu skalā un rakstisku komentāru, kurš ir **obligāts negatīva vērtējuma gadījumā**. (Ar atzīmi ballēs norāda galvenokārt īstenošanas atbilstību izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem.) Ieteicams par katru kvalitātes aspektu kopumā sniegt īsu komentāru, aprakstot: atklātos pozitīvos faktorus, trūkumus, rekomendācijas un ieteikumus kvalitātes uzlabošanai, iespējamus draudus. Ja par kādu jautājumu vai kvalitātes aspektu eksperts nav kompetents, par to vērtējums nav jādod. Ieteicams ekspertu ziņojumus strukturēt atbilstoši anketas jautājumiem, vajadzības gadījumā pievienojot papildus punktus.

Novērtēšanas skala: **4 (ļoti labi), 3 (labi), 2 (apmierinoši), 1 (neapmierinoši)**.

5 galvenie kvalitātes aspekti un 12 jautājumi**I Izglītības iestādes mērķi un uzdevumi.**

1. Izglītības iestādes mērķu un uzdevumu skaidrība, sasniedzamība, saistība ar nacionālajiem uzdevumiem, zinātnes prasībām, izglītības iestādes akadēmiskā personāla mērķiem un uzdevumiem, studējošo interesēm un vajadzībām.

Novērtējums:

Komentārs:

II Studiju organizācija un vadība.

Novērtējums:

Komentārs:

2. Studiju, atpūtas un sadzīves apstākļi, kas nodrošina visiem studiju pretendentiem vienādu imatrikulācijas sistēmu; palīdzība un konsultācijas studentiem, studēšanas motivācija; iespējas apgūt zināšanas un prasmes ārpus studiju programmas.

Novērtējums:

Komentārs:

3. Studentu zinātniskās pētniecības darbība kā mācību procesa sastāvdaļa; studentu zinātniskās biedrības; studentu zinātnisko darbu konkursi, apbalvojumi, prēmijas, speciālās stipendijas.

Novērtējums:

Komentārs:

4. Starptautiskā sadarbība, apmaiņas programmu un vieslektoru izmantošana; akadēmiskā personāla un studentu apmaiņas ar citām izglītības iestādēm; studentu prakses iespējas Latvijā un ārzemēs.

Novērtējums: *Komentārs:*

III Akadēmiskais personāls.

Novērtējums: *Komentārs:*

5. Izglītības iestādes akadēmiskā personāla kvalifikācijas atbilstība tiesību aktos noteiktajām prasībām.

Novērtējums: *Komentārs:*

6. Zinātniskā darba tematikas aktualitāte; zinātniskā darba koordinācija un sadarbība ar zinātniskajām institūcijām Latvijā un ārvalstīs; izglītības iestādes zinātnisko darbinieku iesaistīšana mācību procesā.

Novērtējums: *Komentārs:*

IV Izglītības iestādes darbības vadība un nodrošinājums

Novērtējums: *Komentārs:*

7. Izglītības iestādes autonomijas un demokrātijas principu realizācija, studentu iesaistīšana izglītības iestādes dzīves organizēšanā, akadēmiskā personāla darba kvalitātes iekšējā kontroles sistēma, izglītības iestādes personāla – akadēmiskā un vispārējā ievēlēšanas, atjaunināšanas un kvalifikācijas celšanas sistēma.

Novērtējums: *Komentārs:*

8. Augstākās izglītības realizācijas prasībām atbilstīgas informācijas sistēmas, kā arī materiāltehniskais nodrošinājums un nodrošinājums ar kvalificētu apkalpojošo personālu.

Novērtējums: *Komentārs:*

9. Izglītības iestādes uzdevumu izpildīšanai un ilgtermiņa attīstības plānu īstenošanai nepieciešamo finansiālo līdzekļu esamība.

Novērtējums: *Komentārs:*

V Kvalitātes nodrošināšana.

Novērtējums: *Komentārs:*

10. Kvalitātes pilnveidošanas sistēmas nepārtraukta darbība, ilgtermiņa attīstības plānu regulāra veidošana un apspriešana.

Novērtējums: *Komentārs:*

11. Izglītības iestādes absolventu perspektīvas darba tirgū.

Novērtējums: *Komentārs:*

12. Studiju turpināšanas iespējas un finansiālās garantijas studiju programmu likvidācijas, reorganizācijas vai citu izmaiņu gadījumā.

Novērtējums: *Komentārs:*

Pielikums Nr. 6

**AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES FILIĀLES
VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI**

Jautājumi novērtēšanas komisijas ekspertiem

Par **katru** jautājumu vēlams dot novērtējumu 4 ballu skalā un rakstisku komentāru, kurš ir **obligāts negatīva vērtējuma gadījumā**.

Novērtēšanas skala: **4** (*ļoti labi*), **3** (*labi*), **2** (*apmierinoši*), **1** (*neapmierinoši*).

6 jautājumi

1. Filiāles darbības atbilstība Latvijas likumdošanai.

Dokumentācijas par filiāli pieejamība:

- 1) politikas un mērķu formulējums,
- 2) pārvaldes struktūras apraksts,
- 3) konkrētu programmu, kursu un citu izglītības pakalpojumu mērķu un satura apraksti.

Izklāsta skaidrība par filiāles un attiecīgās augstākās izglītības iestādes atbildību. Augstākās izglītības iestādes kontrole un pārraudzība par informācija, ko publisko tās filiāle. Juridiski saistošu dokumentu esamība, kuros skaidri noteikta augstākās izglītības iestādes un filiāles loma, atbildība, deleģētās darbības pilnvaras, kā arī pārraudzības kārtība.

Novērtējums: *Komentārs:*

2. Akadēmiskās kvalitātes un standartu filiālē atbilstība :

- 1) kopējām prasībām augstākās izglītības iestādē;
 - 2) prasībām analogiskās programmās un augstākās izglītības iestādēs Latvijā.
- Studiju kvalitātes filiālē nodrošināšanas mehānismu skaidrība.

Novērtējums: *Komentārs:*

3. Akadēmiskā personāla, kas māca filiālē, kvalifikācijas, pasniegšanas, zinātniskās darbības un cita veida profesionālās pieredzes atbilstība Latvijā noteiktajām prasībām. Augstākās izglītības iestādes organizētās kontroles efektivitāte par tā personāla kompetenci, kas pasniedz filiālē.

Novērtējums: *Komentārs:*

4. Augstākās izglītības iestādes atbildība par kvalifikācijām (grādiem, diplomiem, profesionālajām kvalifikācijām), kuras tā piešķir pēc studijām savā filiālē. Informācijas skaidrība un caurredzamība par piešķirtajām kvalifikācijām, izmantojot Eiropas vienoto Diploma Pielikumu. Informācijas par studiju programmas, kuras apgūšanas rezultātā tiek iegūtas kvalifikācijas, raksturu, ilgumu, studiju slodzi, programmas darbības vietu un valodu (-ām) esamība Diploma Pielikumā.

Novērtējums:

Komentārs:

5. Uzņemšanas prasību, studiju aktivitāšu, eksaminācijas un novērtēšanas prasību filiālē atbilstība tām, kas raksturīgas attiecīgajai augstākās izglītības iestādei. Norādījumu skaidrība programmu aprakstos par tikai filiālei specifiskajām izmaiņām studiju programmā.

Novērtējums:

Komentārs:

6. Akadēmiskās studiju slodzes atbilstība attiecīgajā programmā pašā augstākās izglītības iestādē. Atšķirību pamatotība un atspoguļojuma skaidrība filiālē realizējamās studiju programmas aprakstā.

Novērtējums:

Komentārs:

*Pielikums Nr. 7***IZGLĪTĪBAS IESTĀDES STUDIJU PROGRAMMU
VĒRTĒŠANAS KRITĒRIJI****Jautājumi novērtēšanas komisijas ekspertiem**

Par **katru** jautājumu un par **katru** no kvalitātes aspektiem (kuri satur vairāk par 1 jautājumu) vēlams dot novērtējumu 4 ballu skalā un rakstisku komentāru, kurš ir **obligāts negatīva vērtējuma gadījumā**. (Ar atzīmi ballēs norāda galvenokārt īstenošanas atbilstību izvirzītajiem mērķiem un uzdevumiem.)

Novērtēšanas skala: **4** (*ļoti labi*), **3** (*labi*), **2** (*apmierinoši*), **1** (*neapmierinoši*).

6 galvenie kvalitātes aspekti un 14 jautājumi**I Mērķi un uzdevumi.**

1. Studiju programmas mērķu un uzdevumu skaidrība, sasniedzamība un pārbaudāmība.

Novērtējums: *Komentārs:*

II Studiju saturs un organizācija.

Novērtējums: *Komentārs:*

2. Atbilstība Latvijas Republikas izglītības un profesiju standartiem, citiem normatīvajiem aktiem un Eiropas Savienības prasībām un rekomendācijām.

Novērtējums: *Komentārs:*

3. Studiju programmas un tās atsevišķu daļu saskaņotība ar Latvijas un Eiropas kopējās izglītības telpas veidošanas prasībām, tai skaitā izmantojot salīdzinājumu ar vismaz 2 ES valstu studiju programmām.

Novērtējums: *Komentārs:*

4. Akadēmiskā personāla kvalifikācija un profesionalitāte.

Novērtējums: *Komentārs:*

III Mācīšana un zināšanu novērtēšana.

Novērtējums: *Komentārs:*

5. Modernas mācīšanas metodes, studijās sagaidāmo rezultātu skaidrs izklāsts, problēmu risināšana, datoru, multimēdiju un interneta izmantošana.

Novērtējums: *Komentārs:*

6. Palīdzība studentiem, pasniedzēju konsultācijas, akadēmiskā vadība un studēšanas motivācijas paaugstināšana.

Novērtējums: *Komentārs:*

7. Zināšanu, prasmju un attieksmju novērtēšanas metožu objektivitāte un izmantošana studiju procesa pilnveidošanai.

Novērtējums: *Komentārs:*

IV Studiju nodrošinājums un vadība.

Novērtējums: *Komentārs:*

8. Demokrātijas principu ievērošana studiju programmas vadīšanā, skaidri noteiktas administrācijas pārstāvju, akadēmiskā personāla un studentu savstarpējās attiecības.

Novērtējums: *Komentārs:*

9. Sadarbība ar citām izglītības iestādēm, zinātniskajām institūcijām, starptautiskām organizācijām, akadēmiskā personāla un studentu apmaiņas ar citām augstskolām.

Novērtējums: *Komentārs:*

10. Studiju programmas metodiskais, informatīvais un materiāltehniskais nodrošinājums.

Novērtējums: *Komentārs:*

V Personāla un studentu zinātniskās pētniecības (radošais) darbs.

11. Akadēmiskā personāla un studentu iesaistīšanās zinātniskās pētniecības (radošajā) darbā, zinātniskās pētniecības darbu tematikas aktualitāte un saistība ar studiju programmas saturu.

Novērtējums: *Komentārs:*

VI Kvalitātes nodrošinājums un garantijas.

Novērtējums: *Komentārs:*

12. Ikgadēja studiju programmas vājo un stipro pušu, izmaiņu, attīstības iespēju un plānu apspriešana, iekšējās pašnovērtēšanas un kvalitātes pilnveidošanas sistēmas nepārtraukta darbība.

Novērtējums: *Komentārs:*

13. Absolventu veiksmīga iekārtošanās darbā apgūtajā specialitātē.

Novērtējums: *Komentārs:*

14. Studiju turpināšanas iespējas un finansiālās garantijas studiju programmas likvidācijas, reorganizācijas vai citu izmaiņu gadījumā.

Novērtējums: *Komentārs:*

Education and Culture

Leonardo da Vinci

Methodological Centre for VET

Geležinio Vilko g. 12, Vilnius, LT-01112, Lithuania

Tel. +370 5 2497126, fax +370 5 2784720, kokybe@pmmc.lt

PROJECT PARTNERS:

ATTT (Association for Transfer of Technology and Training)

11, rue Charles Meert, 1030 Bruxelles, Belgium

Tel. +32 485800009, fax +32-2 2428107, ATTT@actif-europe.com

Technological Education Institute of Larissa

TEI of Larissa 41110, Larissa, Greece

Tel. +30 2410618098, fax +30 2410648098, tzach@teilar.gr

National Conference of College Directors of Lithuania

Jasinskio g. 15, Vilnius, LT-01111, Lithuania

Tel. +370 5 2498107, fax +370 5 2497909, viko@viko.lt

Centre for Quality Assessment in Higher Education

Suvalkų g. 1, Vilnius, LT-03106, Lithuania

Tel. +370 5 2104777, fax +370 5 2132553, skvc@skvc.lt

Higher Education Quality Evaluation Centre

Valnu 2, Riga, LV-1050, Latvia

Tel. +371 7213870, fax +371 9283214, jurisdz@latnet.lv

ENTENTE (The exchange network for training and enterprise)

Entente UK, Austin Court, Cambridge Street,

Birmingham B1-2NP, United Kingdom

Tel. +44 1216007535, fax +44 1216007544, EntenteUK@aol.com